

OPERAT UZDROWISKOWY UZDROWISKA KUDOWA-ZDRÓJ

Burmistrz Miasta Kudowa-Zdrój

Kudowa-Zdrój, X.2008r.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Nazwa gminy i jej charakterystyka	7
3. Obszar objęty wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska	48
4. Zagospodarowanie przestrzenne obszaru objętego wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska	50
4.1. Zagospodarowanie terenu Gminy Kudowa-Zdrój	50
4.2. Dokumenty planistyczne obowiązujące w Gminie Kudowa-Zdrój	53
5. Strefy ochronne	59
5.1. Strefy ochronne – opis przebiegu granic	60
5.2. Podstawowe parametry ustalone dla uzdrowiskowych stref ochronnych	65
5.3. Czynności zabronione w strefach ochronnych	66
6. Właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych i klimatu na obszarze objętym wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska	70
6.1. Naturalne surowce lecznicze	70
6.2. Właściwości klimatu	90
7. Świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych i klimatu	98
8. Zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego	99
8.1. Szpitale uzdrowiskowe	105
8.2. Sanatoria uzdrowiskowe	132
8.3. Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego	135
8.4. Plany w zakresie zakładów i urządzeń leczniczych	142
9. Kierunki lecznictwa	145
9.1. Wskazanie kierunków leczniczych dla uzdrowiska	145
9.2. Przeciwwskazania dla uzdrowiska	156
10. Obszary i tereny górnicze	160
10.1. Granice obszarów górniczych	161
10.2. Kopalina główna	163
10.3. Kopalina towarzysząca	167
11. Infrastruktura i system komunikacji	168
11.1. Gospodarka wodna	168

11.2. Oczyszczalnia ścieków	173
11.3. Gospodarka odpadami	177
11.4. Sieć komunikacyjna	186
11.5. Pozostała infrastruktura techniczna	191
11.6. Zagrożenia ekologiczne	193
12. Informacje o stanie czystości powietrza i natężeniu hałasu	198
12.1. Stan czystości powietrza	198
12.2. Natężenie hałasu	199
13. Podsumowanie	202
14. Data sporządzenia i podpis burmistrza	205
15. Spis literatury	206
16. Spis rysunków i innych grafik	210
17. Spis tablic	212
18. Spis map	213
19. Załączniki	214

1.	WSTĘP
-----------	--------------

Gmina Kudowa-Zdrój to jedno z najstarszych uzdrowisk w Polsce. Historia gminy to historia jego powstawania. Początki uzdrowiska sięgają XVII wieku, kiedy powstały pierwsze urządzenia uzdrowiskowe oraz dokonano naukowego opisu wód. Od 1945 roku uzdrowisko znajduje się w granicach administracyjnych Polski. Początkowo działalność uzdrowiska regulowała ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz. U. z 1922 r. Nr 31, poz. 254), a następnie Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym (Dz. U. z dnia 23 czerwca 1966 r.).

Zgodnie z art. 34 ust.1 obowiązującej Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), Gmina Kudowa-Zdrój spełnia łącznie następujące warunki:

- posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych,
- posiada klimat o potwierdzonych właściwościach leczniczych,
- na jej obszarze znajdują się zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego,
- spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska, a także
- posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, oraz prowadzi gospodarkę odpadami.

W celu potwierdzenia powyższej tezy - istnienia warunków i możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uzdrowiska Kudowa-Zdrój, a także wywiązując się z wymogów nałożonych na gminę przez wyżej wyszczególnioną Ustawę (art. 59, ust. 1, pkt 2), opracowano niniejszy **operat uzdrowiskowy**. W opracowaniu dokonuje się analizy gminnej przestrzeni kulturowej i przyrodniczej, z uwzględnieniem aktualnej infrastruktury uzdrowiskowo-turystycznej, aktualnych uwarunkowań planistyczno-przestrzennych miasta oraz gminy, nawiązując również do Tymczasowego Statutu Uzdrowiska.

Zatem, niniejszy operat uzdrowiskowy, zgodnie z zapisami art. 39 wyżej wymienionej Ustawy, obejmuje część opisową oraz graficzną. W części opisowej znajdują się w szczególności:

1. nazwa gminy (patrz Rozdział 2 operatu)
2. określenie obszaru, objętego wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska (patrz Rozdział 3 operatu),
3. opis zagospodarowania przestrzennego obszaru, o którym mowa w pkt 2, z uwzględnieniem poszczególnych stref ochronnych; opis zawiera wskazanie powierzchni każdego z wymienionych obszarów oraz dokładne dane o lokalizacji i stanie infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą oraz działalność rekreacyjno-wypoczynkową i lecznictwo uzdrowiskowe (patrz Rozdział 4 operatu),
4. określenie projektowanych stref ochronnych, wraz z określeniem koniecznych do zachowania obszarów biologicznie czynnych oraz określeniem czynności zabronionych w poszczególnych strefach ochronnych (patrz Rozdział 5 operatu),
5. opis właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu na obszarze, który będzie objęty wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska (patrz Rozdział 6 operatu),
6. świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych i właściwości lecznicze klimatu (patrz Rozdział 7 operatu),
7. informacje na temat działających zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego lub dane o planach w tym zakresie (patrz Rozdział 8 operatu),
8. wskazanie kierunków leczniczych i przeciwwskazań dla przyszłego uzdrowiska (patrz Rozdział 9 operatu),

9. opis istniejących obszarów i terenów górniczych ze wskazaniem, zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górnictwa, ich wyznaczonych granic lub projektowanego położenia, nazwy kopaliny głównej oraz towarzyszącej (patrz Rozdział 10 operatu),
10. informacje o ujęciach wody, sieci wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalniach ścieków, gospodarce odpadami oraz o mogących wystąpić zagrożeniach ekologicznych (patrz Rozdział 11 operatu),
11. informacje o stanie czystości powietrza oraz natężeniu hałasu, opracowane zgodnie z odrębnymi przepisami (patrz Rozdział 12 operatu),
12. data sporządzenia i podpis burmistrza (patrz Rozdział 13 operatu).

Część graficzna dokumentu obejmuje mapy przedmiotowego obszaru (w skali nie mniejszej niż 1:5.000 dla projektowanej strefy ochronnej "A" oraz 1:25.000 dla strefy ochronnej "B" i "C"), z zaznaczeniem planowanych stref ochronnych oraz graficznym przedstawieniem informacji, o których mowa w punktach 3, 4, 7, 9 i 10 powyżej.

Mapy, o których mowa powyżej, stanowią załączniki do niniejszego opracowania. W części opisowej operatu, dla oglądu, znajdują się jednolite z wyżej wymienionymi, mapy w mniejszej skali.

W trakcie przeprowadzania analizy obszaru uzdrowiska stwierdzono konieczność dokonania korekty tymczasowych stref ochrony uzdrowiskowej i dostosowania ich parametrów do nowych wymogów ustawowych.

2.

NAZWA GMINY I JEJ CHARAKTERYSTYKA

Gmina Kudowa-Zdrój, będąca przedmiotem niniejszego operatu uzdrowiskowego, została przedstawiona poniżej na trzech następujących płaszczyznach:

- a. dane ogólne o gminie,
- b. społeczność i gospodarka gminy,
- c. przyroda gminy.

a. dane ogólne o gminie:	
Nazwa	Kudowa-Zdrój
Powierzchnia	33,99 km ²
Lokalizacja	<p>Gmina Kudowa-Zdrój znajduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w województwie dolnośląskim, w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim, • na Ziemi Kłodzkiej, • w powiecie kłodzkim. <p>Gmina graniczy z następującymi gminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • od południa z Gminą Lewin Kłodzki, • od północnego wschodu z Gminą Radków, • od południa z Gminą Szczytna,

	<p>natomiast</p> <ul style="list-style-type: none"> • północną i zachodnią granice miasta stanowi granica państwowa Polski z Czechami.
<p>Ukształtowanie i rzeźba terenu</p>	<p>Kudowa-Zdrój i przyległe tereny znajdują się w tzw. Obniżeniu Kudowy, które jest płaską doliną, otoczoną od północy Górami Stołowymi (Szczeliniec Wielki – 919 m n.p.m., Błędne Skały – 850m n.p.m.), od wschodu Wzgórzami Lewińskimi (Grzywacz – 773 m n.p.m., Lewiński Zamek – 740 m n.p.m., Grodziec – 805 m n.p.m., przełęcz Polskie Wrota – 660m n.p.m.) i od południa wzgórzami należącymi do Gór Orlickich. Od zachodu dolina jest otwarta i łączy się z Wielką Kotliną Czeską. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się Góra Parkowa (477m n.p.m.), należąca do kompleksu Wzgórz Lewińskich. Położenie Kudowy-Zdroju na południowych stokach powoduje, że ma ona klimat łagodniejszy od miejscowości położonych w Kotlinie Kłodzkiej, od której jest oddzielona Przełęczą Polskie Wrota.</p> <p>Kudowę-Zdrój przecinają dwa potoki. W północnej części Kudowski Potok, będący dopływem Czermnicy, który w Parku Zdrojowym tworzy duży staw oraz w południowo-zachodniej części Klikawa (dawniej Bystra). Potoki na terenie Kudowy-Zdroju należą do dorzecza Łaby, czyli zlewiska Morza Północnego.</p> <p>Do 21 grudnia 2007 roku gmina posiadała cztery przejścia graniczne na granicy z Czechami – drogowe w dzielnicy Słone i piesze w dzielnicy Czerмна oraz w dzielnicy Brzozowie/Brzozowice i Pstrążna; przejścia zostały zlikwidowane na mocy Układu z Schengen. Analizowany teren znajduje się w obrębie następujących mezoregionów:</p> <p>a. Góry Stołowe</p> <p>Góry Stołowe ciągną się od doliny Bystrzycy Dusznickiej na</p>

	<p>północnym zachodzie, aż po rejon Mieroszowa i Krzeszowa. Łączna długość pasma wynosi 42 km. Północno – wschodni kraniec wyznacza rzeka Ścinawka, a zachodni doliny rzek Metuji i jej prawego dopływu Jivki (w Czechach).</p> <p>Pasma Gór Stołowych to jedyny w Polsce przykład gór płytowych, zbudowanych z górnokredowych piaskowców, leżących w dwóch głównych poziomach. Piaskowce stanowiły dno morza, które w wyniku ruchów górotwórczych, zostało wypiętrzone na wysokość kilkuset metrów. Pomędzy nimi występują pokłady nieprzepuszczalnych margli. Na skutek erozji przyroda wyrzeźbiła w skałach piaskowca fantastyczne formy skalne, tworzące zespoły o wysoce atrakcyjnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych (Błędne Skały czy najwyższy szczyt Szczeliniec Wielki).</p> <p>Góry Stołowe widziane z odległości kilkunastu kilometrów mają charakter płaskiego stołu (skąd pochodzi nazwa), o pionowych krawędziach opadających niekiedy kilkaset metrów w dół, w kierunku Kotliny Kłodzkiej i doliny rzeki Bystrzycy Dusznickiej.</p> <p>W budowie geologicznej i rzeźbie tych gór dominują piaskowce. Pochodzą z permu (okresu ery paleozoicznej) i liczą sobie ok. 300 milionów lat. Rozwój rzeźby tego obszaru rozpoczął się z chwilą wycofania się morza, które zalewało obecny obszar w okresie kredy (ok. 140 mln - 67 mln lat temu). Na dnie morza osadzały się i zespalały piasek i różne szczątki organiczne. W wyniku zmieniających się warunków powstały w sumie trzy warstwy płyt skalnych. Od dołu są to kolejno: piaskowce poziomu dolnego, warstwa margli oraz piaskowiec górnego piętra. Ruchy górotwórcze tzw. orogenezy alpejskiej (67- 2 mln lat temu) spowodowały popękanie Sudetów, wypiętrzenie pewnych ich partii oraz powstanie wielu uskoków.</p>
--	---

Rys. 1. Góry Stołowe

Najmłodsze warstwy piaskowca tworzą obecnie najwyższe partie Gór Stołowych: Szczeliniec Wielki i Mały, Skalniak wraz z Błędnymi Skałami oraz Narożnik. Intensywne wietrzenie mechaniczne w okresie ostatniego zlodowacenia (60-12 tys. lat temu) doprowadziło do silnego spękania pierwotnej wielkiej płyty, rozczłonkowania powstałych bloków skalnych i wymodelowania, z odporniejszych fragmentów piaskowca, mnóstwa skałek o ciekawych formach. Na pionowych ścianach niektórych skał można zauważyć okrągłe otwory, często o idealnie kulistej formie. Jest to prawdopodobnie efekt rozkładania się pod wodą szczątków organicznych i powstawania gazów, które pod ciśnieniem osadzającego się ze wszystkich stron piasku, nie mogąc znaleźć ujścia przybrały kształt kuli (jak dziury w serze szwajcarskim). Po zeskaleniu – powstaniu piaskowca i pęknięciu bloku skalnego w poprzek takich bąbli gazowych, odsłoniły się puste przestrzenie.

Góry Stołowe w ich południowej części początkowo objęto ochroną rezerwatową, w roku 1981 utworzono Stołowogórski Park Krajobrazowy, który pod koniec 1993 roku został przekształcony w Park Narodowy Gór Stołowych.

Rys.2. Park Narodowy Gór Stołowych

Obejmuje on 6280 ha. Unikalnie ukształtowany krajobraz sprawił, iż jest to jeden z najatrakcyjniejszych rejonów turystycznych Polski i Czech.

b. Pogórze Orlickie

Pogórze Orlickie to mezoregion wchodzący w skład Sudetów Środkowych. Większość mezoregionu leży na terenie Czech, a do Polski należy tylko jego mały fragment między miejscowościami Duszniki-Zdrój, Kulin Kłodzki i Kudowa-Zdrój.

Pogórze Orlickie zbudowane jest z granitu, skał paleozoicznych i skał kredowych. W jego skład wchodzi z kolei mikroregiony: Wzgórze Lewińskie i Obniżenie Kudowy, w obrębie, którego znajduje się centrum miasta i osiedla Słone, Zakrze, Brzozowice, Kudowa Górna. W części południowej i centralnej miasta, krajobraz Obniżenia tworzą niewysokie wzgórza o łagodnych stokach zbudowane ze skał permskich czerwonego spągowca i osadów górnokredowych. Obszar ten jest mało urozmaicony i w dużej części zajęty przez uprawy rolne

	<p>lub nieużytki. Osady kredowe na obszarze miasta występują w postaci wydłużonego, asymetrycznego grzbietu Góry Parkowej i Świniego Grzbietu.</p> <p>Wzgórza Lewińskie z kolei zbudowane są ze skał granitowych, z wzniesieniami Czarnej Kopy, Lelkowej Góry czy Rudnej Góry ze znacznie bardziej urozmaiconą rzeźbą, których niewielki fragment znajduje się w granicach miasta Kudowa-Zdrój.</p> <p>c. Obniżenie Kudowy</p> <p>Obszar Gminy Kudowa-Zdrój znajduje się w dużej części w obrębie jednostki geologicznej zwanej Obniżeniem Kudowy, należącym do jednostki niecki podkarkonoskiej. Północna część należy do niecki śródsudeckiej i stanowi południowy skłon Gór Stołowych.</p> <p>Na terenie Obniżenia można wyróżnić jednostki niższego rzędu: zapadlisko Kudowy, masyw granitowy Kudowy oraz masyw granitowy Czermany w okolicach Brzozowic. Najstarszymi utworami geologicznymi na obszarze miasta są skały wieku karbońskiego występujące w postaci granitoidów oraz skał osadowych. Oprócz skał granitoidowych na terenie Obniżenia znane są również osady górnokarbońskie, wykształcone w formie utworów lądowych. Obszar ten był terenem intensywnej sedymentacji materiału detrytycznego, transportowanego z Gór Orlickich oraz z Karkonoszy. Z materiału tego powstawały piaskowce arkozowe i zlepieńce.</p> <p>Na niemal całym terenie Obniżenia występują osady systemu górnokredowego. Warstwy górnej kredy rozpoczynają się osadami cenomanu i sięgają do górnego turonu.</p>
Klimat	Kudowa-Zdrój leży w regionie bioklimatycznym VI “podgórskim i górskim”. Jest to uzdrowisko podgórskie dolinne, o typie bioklimatu umiarkowanie bodźcowym, okresowo silnie bodźcowym.

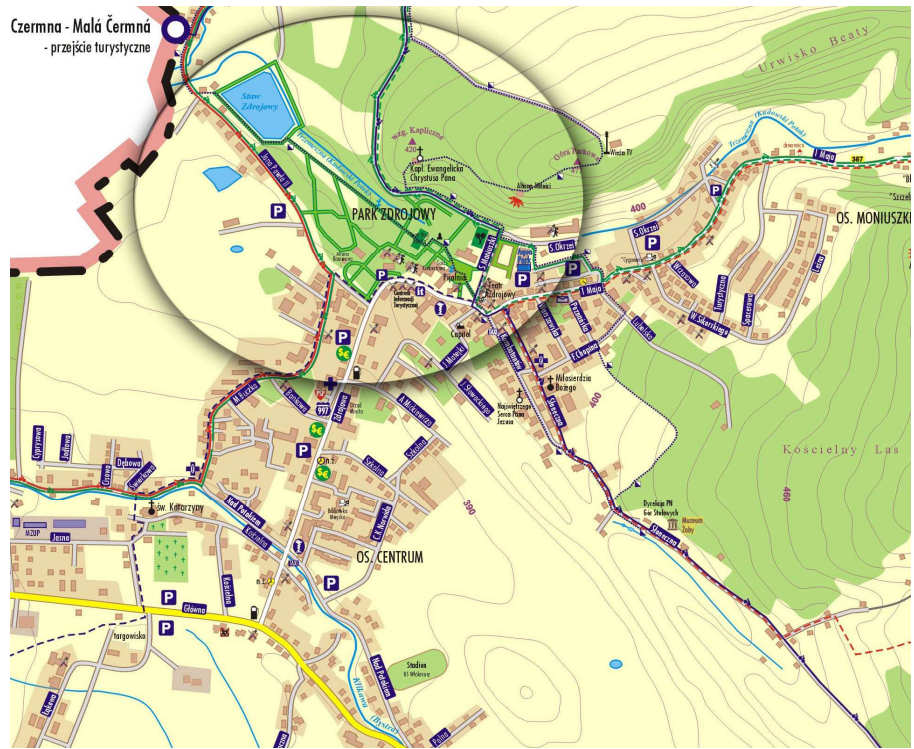
Kudowa-Zdrój odznacza się średnią roczną sumą usłonecznienia rzeczywistego wynoszącą 1440 godzin i jest to suma mniejsza od normy dla miejscowości uzdrowiskowych. Średnia roczna temperatura powietrza w Kudowie-Zdroju wynosi 7,1°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią dobową temperaturą powietrza 16,4°C, najzimniejszym styczeń (-3,0°C). Średnia wieloletnia suma opadów w uzdrowisku Kudowa-Zdrój wynosi 618 mm. Średnia liczba dni z opadem w Kudowie-Zdroju wynosi 168 w ciągu roku. Największa liczba dni z opadem obserwowana jest w grudniu oraz czerwcu. Najkorzystniejsze miesiąc ze względu na małą liczbę dni z opadem to październik. W Kudowie-Zdroju przeważają wiatry słabe. Cisza atmosferyczna w godzinach okołopołudniowych notowana jest średnio w 38 dniach w roku: od 2 w marcu do 4 dni w listopadzie i styczniu. W Kudowie-Zdroju o 12 UTC notuje się jedynie 5 dni z wiatrem silnym, najczęściej w marcu i kwietniu, po około 1 dzień w miesiącu.

Klimat i bioklimat Kudowy-Zdroju cechuje się właściwościami leczniczymi i profilaktycznymi, które mogą być wykorzystywane w leczeniu klimatycznym chorób reumatologicznych, ortopedycznych, kardiologicznych (przede wszystkim nadciśnienia) oraz układu oddechowego.

Klimat Kudowy-Zdrój uzyskał świadectwo potwierdzające jego właściwości lecznicze, wydane przez organ do tego upoważniony, to jest Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55, dnia 27 sierpnia 2008 roku. „Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu” wraz z dokumentem pod nazwą „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, stanowią Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

	<p>Więcej informacji o klimacie i jego właściwościach leczniczych znajduje się w Rozdziale 6.2 niniejszego operatu.</p>
<p>Zagospodarowanie terenu</p>	<p>Miasto w centralnej swojej części jest położone na wysokości około 380 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie liczy 899 m n.p.m., a najniższa wysokość to 350 m n.p.m. Teren gminy to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • użytki rolne – 1319 ha, (co daje 38,81 %), • lasy i grunty leśne – 1599 ha, (co daje 47,04 %), • pozostałe grunty – zurbanizowane 481 ha, (co daje 14,15 %). <p>Znaczna część terenu gminy zajmuje Park Narodowy Gór Stołowych i jego otulina. Dodatkowo z uzdrowskiej funkcji gminy wynika istnienie specjalnych obszarów ochronnych dla uzdrowiska.</p> <p>W skład Gminy Kudowa-Zdrój wchodzi wyłącznie miasto Kudowa-Zdrój, jako jedyna jednostka administracyjna. Na bazie historycznej używane są określenia dla poszczególnych obszarów miasta, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pstrężna, • Bukowina, • Czerмна, • Zakrze, • Zdrój, • Brzozowie, • Jakubowice, • Słone. <p>Dawniej były to wsie lub dzielnice na terenie gminy, obecnie stanowią geodezyjne jednostki ewidencyjne.</p> <p>Centralną część Kudowy-Zdrój zajmują obiekty lecznictwa uzdrowskiego oraz funkcje związane z obsługą uzdrowiska.</p>

Obiekty lecznictwa oraz Park Zdrojowy stanowią strefę, która jest wyraźnie wydzielona i zagospodarowana. W bezpośrednim sąsiedztwie można wyróżnić strefę centralną miasta związaną z zabudową usługowo-mieszkaniową. W tej strefie zlokalizowana jest większość usług centrowczych miasta.

1. Mapa Kudowy-Zdroju

**Historia
uzdrowiska**

Kudowa-Zdrój należy do najstarszych uzdrowisk w Polsce i Europie. Historia Kudowy to historia powstawania uzdrowiska.

Po raz pierwszy o miejscowości wzmiankowano w roku 1477 w dokumencie Henryka Starszego, syna króla czeskiego, Jerzego z Podiebradu. Początkowa nazwa wioski brzmiała Lipolitov. W połowie XVI wieku nazwa uległa zmianie na Chudoba, później Kudoba i od 1945 roku na Kudowa-Zdrój.

Wiek XVI i XVII. Najstarsza dzielnicą Kudowy jest Czermna, istniejąca już w XVI wieku. Pierwsza wzmianka o źródłach mineralnych pochodzi z 1580 roku, a informacje o uzdrowisku znajdziemy w kronice Ludwika z Nachodu pod nazwą Cermenske Lazne. Około 1620 roku zostaje wydana drukiem praca kłodzkiego

duchownego protestanckiego, G. Aelurusa „ Glaciographia”, w której pisze on, że wody kudowskie były uważane za dobre w smaku, zdrowe i „przedkładane nad wino”.

Urządzenia do kąpieli leczniczych, wykonane z drewna, znane były od około 1630 roku, a naukowego opisu wód Kudowy dokonał doktor Kremer w pracy naukowej z 1694 roku.

Wiek XVIII. W XVIII wieku wody kudowskie były wysyłane do Berlina. W 1777 roku wrocławska oficyna „Kornów” wydała w języku polskim przewodnik po śląskich uzdrowiskach, między innymi po Kudowie i Dusznikach, autorstwa Daniela Vogla. W końcu XVIII wieku obmurowano źródła i osuszono teren dzisiejszego parku. W 1783 roku uzdrowisko przeszło w ręce spółki lekarzy, co przyczyniło się do rozwoju jego funkcji leczniczych. W 1795 roku zbudowano drewniany budynek łazienkowy z dwudziestoma wannami (rozebrany w 1907 roku), a obok niego budynek dla kuracjuszy (dzisiejszy „Zameczek” – Szpital Uzdrowski). W okresie wojen napoleońskich, w czerwcu 1813 roku, rezydował na plebani w Czerniej król pruski Wilhelm III, a królowa wraz z córkami w dzisiejszym „Zameczku”. Po klęsce Napoleona, gdy Kudowa przeszła w ręce hrabiowskiego rodu Götzenów, nastąpiła dalsza rozbudowa uzdrowiska.

Wiek XIX. W 1847 roku Kudowę odwiedziło 300 kuracjuszy. W 1850 roku A. Duflos dokonał analizy chemicznej wód mineralnych i stwierdził, że posiadają właściwości lecznicze. Natomiast zasługą miejscowego lekarza J. Jacoba, jest uznanie Kudowy w 1870 roku za uzdrowisko leczące choroby serca, co miało znaczny wpływ na zwiększenie się liczby kuracjuszy, która w 1900 roku wynosiła już blisko 4150. Było to pierwsze w Niemczech uzdrowisko kardiologiczne. W drugiej połowie XIX wieku często przebywał tutaj pruski feldmarszałek, hrabia Helmut von Moltke (1800 – 1891), oraz jego rodzina.

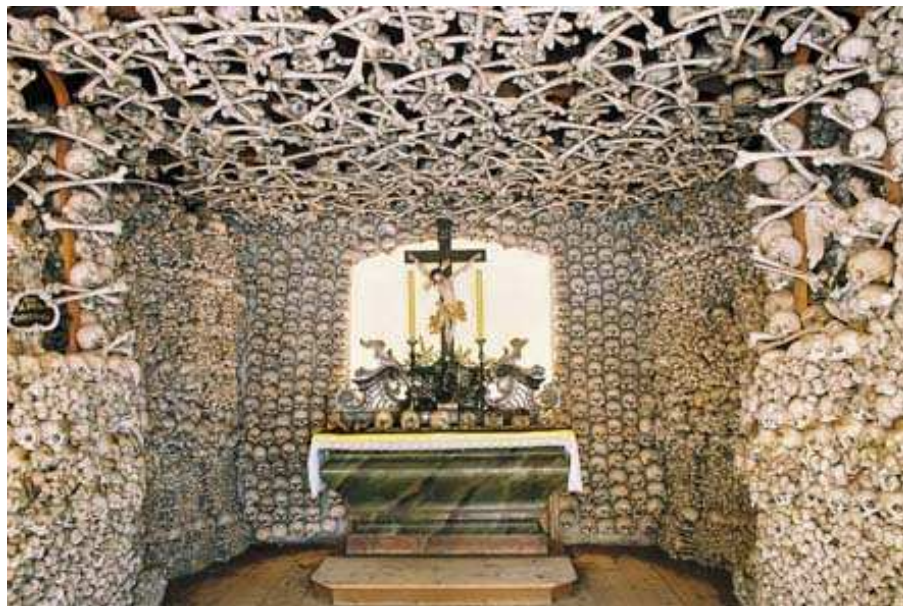
	<p>Wiek XX. Dzięki nabyciu uzdrowiska w 1904 roku przez prężną spółkę z Wrocławia oraz uzyskaniu w 1905 roku połączenia kolejowego z Kłodzkiem i wybudowaniu własnej elektrowni, następuje szybki rozwój uzdrowiska. Powstają liczne pensjonaty, a także domy mieszkalne. W 1906 roku zbudowano dom Charlotty (dzisiaj Zakład Przyrodolecznicy numer 3), wzniesiono hotel z teatrem tzw. Książęcy Dwór (obecnie „Polonia”, Szpital Uzdrowskiowy 2). W tym czasie liczba kuracjuszy wzrosła do około 8000 tysięcy rocznie. Wśród gości odwiedzających Kudowę był sam sir Winston Churchill.</p> <p>Rys.3. Historyczna Kudowa-Zdrój</p> <p>Po zakończeniu II wojny światowej Kudowa, którą ominęły działania wojenne, znalazła się w granicach Polski i równocześnie w 1945 roku uzyskała prawa miejskie. Rozwinęła się przestrzennie i gospodarczo, stając się jednym z najpopularniejszych uzdrowisk i ośrodków wczasowych w kraju</p>
<p>Obiekty zabytkowe i atrakcje turystyczne</p>	<p>Na terenie Kudowy-Zdroju zlokalizowane są liczne zabytki oraz atrakcje turystyczne, które stanowią o niepowtarzalności miasta. W rejestrze zabytków znajdują się następujące obiekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miasto Kudowa-Zdrój, nr rej. 510,684 Wł. z dnia 1.12.1958, 8.12.1977 rok;

Rys.4. Miasto Kudowa-Zdrój

- Kaplica, ob. kościół ewangelicko - augsburski na Wzgórzu Kaplicznym przy ulicy Moniuszki 6, nr rej. 598/A/05 z dnia 23.09. 2005 rok;
- Pensjonat „Bajka” ulica Zdrojowa 26, nr rej. 1514/Wł. z dnia 06.08.1996 rok;
- Dzwonnica pożarowa ulica 1 Maja 61, nr rej. 958/Wł. z dnia 20.07.1983 rok;
- Kościół filialny p.w. św. Piotra i Pawła Brzozowie, nr rej. 1145/Wł. z dnia 25.10.1985 rok;
- Dzwonnica przy kościele filialnym p.w. św. Piotra i Pawła Brzozowie, nr rej. 1144/Wł. z dnia 25.10.1985 rok;
- Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja Czerмна, nr rej. 1146/Wł. z dnia 25.10.1985 rok;
- Dzwonnica przy kościele parafialnym, nr rej. 1457/Wł. z dnia 25.11.1965 rok;
- Kaplica cmentarna, kaplica czaszek przy kościele parafialnym Czerмна, nr rej. 693 z dnia 10.05.1960 rok;

Rys.5. Kaplica czaszek

- Wieś Pstrążna, nr rej. 1139/Wł z dnia 30.09.1985 rok;
- Dom mieszkalno-gospodarczy Słone 104, nr rej. 737/Wł. z dnia 30.04.1980 rok;
- Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny (Zakrze) Kościelna, nr rej. 797/Wł. z dnia 25.05.1981 rok;
- Cmentarz przy kościele parafialnym p.w. św. Katarzyny, nr rej. 921/Wł. z 31.12.1982 rok;
- Park Zdrojowy, nr rej. 1165/Wł. z dnia 28.03.1986 rok;

Rys.6. Park Zdrojowy w roku 1900

- Hala spacerowa w Parku Zdrojowym, nr rej. 667/A/05 z dnia 30.11.2005 rok;

Rys.7. Hala spacerowa w 1912 roku

Rys.8. Obecnie - Teatr „Pod Blachą”

Prawie 400 dodatkowych obiektów znajduje się w wykazie zabytków, na podstawie, którego w roku 2009 gmina planuje zlecić wykonanie gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto na terenie Gminy Kudowa-Zdrój znajdują się liczne obiekty, które stanowią swego rodzaju atrakcje turystyczne, są to m.in.:

- Pijalnia Wód Mineralnych

Jest to największa na Dolnym Śląsku Pijalnia połączona z Salą Koncertową. Wydaje się w niej wody z trzech źródeł. Wnętrze - półkolistą rotundą o dużych łukowatych oknach - ozdobione jest obrazami węgierskiego malarza Arpaga v. Molnara, przedstawiającymi rozwój uzdrowiska. Obok pijalni, w hali spacerowej znajdują się sklepiki z pamiątkami oraz kawiarnia.

Rys.9. Pijalnia Wód Mineralnych w 1961 roku

Rys.10. Pijalnia Wód Mineralnych obecnie

- Pomnik Trzech Kultur

Symbol wzniesiony w hołdzie wszystkim mieszkańcom tych ziem - Polakom, Niemcom, Czechom, którzy przyczynili się do rozwoju Czermej od XIV wieku.

- Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego

Rys.11. Skansen Kultury Ludowej

Muzeum działa od 1984 roku we wsi Pstrążna. W skansenie gromadzone są zabytkowe obiekty z terenu Sudetów. Budynki mieszkalne, kuźnia wiejska czy wieża alarmowa są bogato wyposażone w oryginalne sprzęty służące niegdyś mieszkańcom tych ziem. Dużą atrakcją stanowią liczne imprezy kulturalne, podczas których odbywa się np. pieczenie chleba tradycyjnymi metodami w oryginalnym piecu chlebowym i pokazy kowalstwa artystycznego.

- Szlak Ginących Zawodów

Prywatne muzeum plenerowe w Kudowie-Czermej (200 m od kaplicy czaszek), w którym można zapoznać się z ginącymi obecnie zawodami takimi jak: garncarstwo, młynarstwo i kowalstwo. W

minizwierzyńcu znajdują się zagrody ze strusiami, bażantami oraz kurkami chińskimi. Atrakcją są odbywające się tu codziennie wypieki wiejskiego chleba o unikalnej recepturze oraz degustacje pajdy ze smalcem.

- Muzeum Żaby

W roku 2002 zostało otwarte pierwsze w Polsce Muzeum Żaby, które znajduje się przy Dyrekcji Parku Narodowego Gór Stołowych. Celem utworzenia tego nietypowego muzeum było wyeksponowanie przedmiotów codziennego użytku wiążących się w sposób pośredni lub bezpośredni z wizerunkiem płazów a w szczególności żab. Jednocześnie prezentowane eksponaty mają na celu przybliżenie idei ochrony płazów oraz działań, jakie w tym celu zostały podjęte lub będą podejmowane. Muzeum posiada kolekcję ponad 3000 eksponatów pochodzących z blisko 20 krajów świata i 6 kontynentów.

- Muzeum Ruchomej Szopki

Rys.12. Muzeum Ruchomej Szopki

Szopka zbudowana przez ludowego artystę składa się z około 200 figurek.

- Altana Miłości

	<p>Punkt widokowy na najwyższym wzniesieniu Kudowy-Zdroju – Górze Parkowej, z którego można podziwiać panoramę Kudowy-Zdroju i jej okolic.</p>
<p>Park zdrojowy i pomniki przyrody</p>	<p>Park Zdrojowy w Kudowie-Zdroju stanowi park krajobrazowy o charakterze secesyjnym; został założony w XVIII wieku w miejscu wypływanego źródła mineralnych u podnóża góry zwanej Parkową. Jest to starannie utrzymany kompleks cennej roślinności w centrum miasta o powierzchni 12,73 hektarów, położony u zbiegu ulic Zdrojowej, Granicznej i 1 Maja. Park Zdrojowy wpisany jest na listę zabytków gminy pod nr rej. 1165/Wł. z dnia 28.03.1986 roku. Krajobraz parku tworzą charakterystyczne obiekty architektoniczne, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pijalnia Wód Mineralnych połączona z Salą Koncertową, • Staw Zdrojowy, • Hala Spacerowa położona nad główną aleją, • Szpitale Uzdrawiskowe „Polonia” i „Zameczek”. <p>Atrakcyjna jest również parkowa zieleń: krzewy rododendronów, kwiatowe dywany oraz wspaniałe parkowe drzewostan również z egzotycznymi okazami: saganowcami, dracenami, agawami i kaktusami.</p> <p>Wyróżniają się również najstarsze drzewa: Świerk Sudecki, pomnik przyrody, który jesienią tworzy ze spadających liści naturalną altanę, 300-letni Jesion Wyniosły oraz 200-letni Buk Purpurowy.</p> <p>Latem przy głównej alei stawiane są palmy.</p>

Rys.13-14. Park Zdrojowy

Na podstawie uchwały nr XVII/105/2000 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 14 kwietnia 2000 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody ożywionej, pomnikami uchwalono następujące drzewa należące do roślinności Parku Zdrojowego:

- Sosna wejmutka - o obwodzie 288 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – Dz. Urz. Nr 69 poz. 1321;

	<ul style="list-style-type: none"> • Sosna wejmutka - o obwodzie 280 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – Dz. Urz. Nr 69 poz. 1321; • Sosna wejmutka - o obwodzie 264 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – dec. UW nr 7140/201/82; • Sosna wejmutka - o obwodzie 450 cm rosnąca w Parku Zdrojowym za pomnikiem S. Moniuszki - dec. UW nr 7140/198/82; • Platan klonolistny – o obwodzie 78 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy „Relaksie” – dec. UW nr 7140/202/82; • Buk pospolity – o obwodzie 390 cm rosnący w Parku Zdrojowym obok altanki - dec. UW nr 7140/196/82; • Buk pospolity forma czerwonolistna – o obwodzie 395 cm rosnący w Parku Zdrojowym za pomnikiem S. Moniuszki - dec. UW nr 7140/195/82; • Buk pospolity – o obwodzie 311 cm rosnący w Parku Zdrojowym niedaleko budynku 39a - dec. UW nr 7140/197/82; • Buk pospolity – o obwodzie 347 cm rosnący w Parku Zdrojowym niedaleko budynku 39a - dec. UW nr 7140/197/82; • Buk pospolity odm. strzępolistna – o obwodzie 186 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy alejce za obiektami przyrodniczo – leczniczymi III - dec. UW nr 7140/204/82; • Jałowiec chiński – o obwodzie 64 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy pomniku St. Moniuszki - dec. UW nr 7140/203/82; • Jałowiec chiński – o obwodzie 67 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy pomniku St. Moniuszki - dec. UW nr 7140/203/82; • Miłorząb japoński – o obwodzie 225 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy wejściu do “Cafe pod palmami” - dec. UW nr 7140/207/82; • Jesion wyniosły – o obwodzie 522 cm rosnący w Parku Zdrojowym przed restauracją “Kosmiczna” - dec. UW nr 7140/205/82.
--	--

	<p>Szczegółowy wykaz pomników przyrody stanowi Załącznik nr 11 do niniejszego operatu.</p> <p>Rewaloryzacja Parku Zdrojowego jest traktowana przez Gminę Kudowa-Zdrój priorytetowo, jako działanie strategiczne niezbędne dla prawidłowego działania uzdrowiska oraz rozwoju turystyki. Z tego powodu projekt "Rewaloryzacja zabytkowego Parku Zdrojowego w Kudowie-Zdroju" stanowi najważniejsze zadanie inwestycyjne gminy w latach 1998 – 2012.</p> <p>Ze względu na ciągłe użytkowanie Parku przez kuracjuszy i turystów zadania w ramach rewaloryzacji podzielono na 3 etapy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • etap I – obejmujący 0,48 hektara czyli 4% powierzchni (1998-2003)-prace nad drzewostanem, wymiana fragmentu nawierzchni, • etap II – obejmujący 5,67 hektara czyli 45% powierzchni (2004-2007) - modernizacja układu drogowego, nasadzenia zieleni, mała architektura, instalacje wodne, • etap III – obejmujący 6,58 hektara czyli 52% powierzchni (2008-2012) – modernizacja układu drogowego, nasadzenia zieleni, mała architektura, plac zabaw dla dzieci.
Mieszkalnictwo	<p>Na terenie Kudowy-Zdrój występują trzy typy zabudowy mieszkaniowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, • zabudowa wielorodzinna, • zabudowa zagrodowa – obiekty mieszkaniowe związane z rolnictwem. <p>Nie zauważa się czytelnego układu przestrzennego poszczególnych typów mieszkalnictwa. Można jednakże stwierdzić, że zabudowa wielorodzinna koncentruje się zasadniczo w pobliżu centrum, obiekty zagrodowe zlokalizowane są na obrzeżach miasta, zaś zabudowa</p>

	<p>jednorodzinna występuje na całym obszarze miasta.</p> <p>Nieregularne rozmieszczenie typów zabudowy oraz koncentracja zabudowy w centrum to charakterystyczne cechy mieszkalnictwa w Kudowie-Zdroju. W zakresie intensywności zabudowy należy stwierdzić, że zabudowa wielorodzinna występuje najczęściej, jako średniointensywna lub miejscami niskointensywna. Zagęszczenie zabudowy jednorodzinnej miejscami jest dość wysokie, szczególnie w pobliżu centrum uzdrowiska, zaś na obrzeżach miasta intensywność spada. Zabudowa zagrodowa posiada charakter ekstensywny.</p>
Infrastruktura techniczna	Szczegółowy opis istniejącej w Gminie Kudowa-Zdrój infrastruktury technicznej oraz planów w tym zakresie znajduje się w Rozdziale 11 niniejszego operatu uzdrowiskowego.

b. społeczność i gospodarka gminy:

Demografia

Gminę Kudowa-Zdrój zamieszkuje ponad 10 tysięcy osób, z czego większość stanowią kobiety. Na 100 mężczyzn przypada średnio 113 kobiet i jest to wynik nieznacznie wyższy od średniej krajowej, który wynosi 107 kobiet na 100 mężczyzn. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba mieszkańców gminy spadła, bowiem ludność gminy zmniejszyła się o ok. 150 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Kudowa-Zdrój

Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ² (powierzchnia 34 km ²)	Kobiety na 100 mężczyzn
2003	10319	4860	5459	304	114
2004	10274	4827	5447	302	113
2005	10227	4799	5428	301	113
2006	10170	4772	5398	300	113

Zródło: GUS, opracowanie własne

Główny wpływ na zmianę stanu ludności miały migracje. Były to migracje zarobkowe oraz migracje związane z osiągnięciem

wyższego specjalistycznego wykształcenia przez młode osoby i pozostanie w dużych aglomeracjach miejskich. Procesy takie jak w Kudowie-Zdroju są typowe dla mniejszych miejscowości położonych daleko od dużych aglomeracji miejskich.

Jeśli chodzi o gęstość zaludnienia to w Gminie Kudowa-Zdrój na 1 km² przypada ponad 300 osób i jest to wskaźnik zdecydowanie wyższy od średniej dla województwa dolnośląskiego (145 osób/km²) oraz od średniej krajowej (122 osoby/km²).

Tabela 2. Ruch naturalny ludności

Rok	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost Naturalny	Przyrost Naturalny (na 1000 mieszkańców)
2003	48	95	87	8	0,8
2004	46	102	113	-11	-1,1
2005	58	101	101	----	----
2006	55	105	121	-16	-1,6

Zródło: GUS, opracowanie własne

Liczba urodzeń na przestrzeni lat 2003-2006 wykazuje nieznaczną tendencję wzrostową, oscylującą w granicach 100 osób na rok. Przyrost naturalny przyjmuje, jednak wartości ujemne, bowiem liczba zgonów rok rocznie przewyższa liczbę urodzeń średnio o kilkanaście osób.

Gmina Kudowa-Zdrój należy do grupy obszarów stosunkowo młodych demograficznie. Wśród mieszkańców dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która w okresie 2003-2006 stanowiła średnio 66% ogółu mieszkańców gminy.

Niestety w tym czasie w ogólnej liczbie mieszkańców obniżył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym, dlatego struktura wiekowa gminy jest raczej

niekorzystna dla dalszego jej rozwoju. Jednak wciąż wskaźnik obciążenia demograficznego ma poziom zbliżony do średniej krajowej (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym), który wynosił 55,7 w roku 2006.

Tabela 3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Rok	Ogółem	Wiek przed - produkcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek po - produkcyjny	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2003	10319	2043	6577	1699	57
2004	10274	1982	6558	1734	57
2005	10227	1905	6562	1760	56
2006	10170	1851	6527	1792	56

Źródło: GUS, opracowanie własne

Gospodarka

W gminie, na którą składa się jedno wydzielone administracyjnie miasto oddalone od innych większych ośrodków praktycznie wszystkie funkcje są realizowane na jej obszarze. Gmina Kudowa-Zdrój spełnia rolę centrum uzdrowiskowego, turystycznego, wypoczynkowego, kulturalnego, gastronomicznego oraz usługowego w regionie Ziemi Kłodzkiej.

Z ważnych powiązań poza gminą należy wymienić powiązania z Dusznikami-Zdrój oraz Kłodzkiem, ponieważ część mieszkańców Kudowy-Zdrój jest tam zatrudniona. Ważny jest też aspekt edukacyjny, bowiem Kłodzko daje możliwość szerszego kształcenia na poziomie średnim, ale także na poziomie wyższym.

Coraz większego znaczenia nabiera bliskie położenie Czech, zwłaszcza miasta Nachod. Zdarza się, bowiem że mieszkańcy Kudowy-Zdroju pracują w czeskich firmach. W dziedzinie turystycznej bliskość Czech jest również istotna, gdyż poszerza możliwości turystów nocujących w Kudowie-Zdroju.

Ważne dla gminy jest również miasto Wrocław, który stanowi dynamicznie rozwijający się ośrodek gospodarczy i kulturowy. Jest to miejsce migracji części osób z Kudowy-Zdroju, zwłaszcza tych z wyższym wykształceniem. Ponadto mieszkańcy Wrocławia są częstymi turystami odwiedzającymi Ziemię Kłodzką, w tym Kudowę-Zdrój.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego sporządzono poniższą tabelę, która pokazuje strukturę podstawowych branż gospodarki znajdujących się na terenie Gminy Kudowa-Zdrój:

Tabela 4. Podmioty Gospodarcze według wybranych sekcji

Rok	2003	2004	2005	2006
Ogółem	1112	1106	1089	1095
Rolnictwo, Łowiectwo i Leśnictwo	13	11	9	9
Przemysł	69	67	62	64
Budownictwo	66	69	66	67
Handel	510	495	504	507
Hotele i Restauracje	95	100	104	105
Transport	97	92	84	78
Pośrednictwo finansowe	41	38	34	34
Obsługa nieruchomości i firm	85	87	81	82

Źródło: GUS, opracowanie własne

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat można zaobserwować systematyczny wzrost ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w gminie, w tym: firm leczniczych, handlowych, usługowych, zakładów gastronomicznych. W prywatnej przedsiębiorczości gospodarczej dominują zdecydowanie handel i usługi. Usługi lecznicze oraz

	<p>hotelarskie, ze względu na uzdrowiskowo-turystyczny charakter gminy, są jednymi z najbardziej znaczących sektorów lokalnej gospodarki. Część przedsiębiorstw prowadzących działalność usługową w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego obejmuje swoim zasięgiem tereny wykraczające poza obszar samej gminy.</p> <p>Do największych pracodawców w Kudowie-Zdroju należy szkolnictwo publiczne, gdzie zatrudnionych jest ponad 250 osób; Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A., który zajmuje się głównie przyrodolecznictwem, kompleksową obsługą kuracjuszy oraz wydobywaniem wód mineralnych do celów leczniczych i produkcji wody mineralnej do celów spożywczych – zatrudnia ponad 200 osób oraz spółka „Wenex” działająca w branży włókienniczej zatrudniająca ponad 100 osób.</p> <p>W gminie brak przemysłu o dużej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego.</p>
Zdrowie	<p>Na terenie Gminy Kudowa-Zdrój funkcjonują następujące jednostki zdrowia:</p> <p>a. pogotowie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podstacja pogotowia ratunkowego funkcjonująca w strukturach SP ZOZ w Kłodzku; w Kudowie-Zdroju stacjonuje przez całą dobę ambulans medyczny; <p>b. szpitale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szpital Uzdrowiskowy nr I Pawilon „Zameczek” przy ulicy Moniuszki, • Szpital Uzdrowiskowy nr I Pawilon „Polonia” przy ulicy Moniuszki, • Szpital Uzdrowiskowy nr II Pawilon dla Dzieci „Jagusia” przy ulicy Słonecznej, • Szpital Uzdrowiskowy nr II Pawilon „Koga” przy ulicy

	<p>Warszawskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24 Uzdrawiskowy Szpital Uzdrawiskowo – Rehabilitacyjny SP ZOZ przy ulicy Zdrojowej, • Szpital Rehabilitacyjny „NEPTUN” przy ulicy Głównej, • Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji „Bristol” przy ulicy Okrzei, <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szpital Rehabilitacyjny Hematologiczny dla Dzieci „Orlik”, który stanowi jedyną tego typu jednostkę w kraju; <p>Szpital „Orlik” otworzono w 1990 roku w obiektach Zespołu Rehabilitacyjnego dla Dzieci „Czermna-Bukowina”. Powstał z inicjatywy m.in. prof. dr Janiny Jaworskiej, która to opracowała program leczenia rehabilitacyjno-sanatoryjnego dla dzieci z chorobami hematologicznymi i onkologicznymi. Jest to jedyna w Polsce placówka, do której przybywają dzieci leczone wcześniej w klinikach i szpitalach na białaczki, chłoniaki, guzy lite, nowotwory tkanek miękkich i kości, anemie, skazy krwotoczne i hemofilie. Szpital jest placówką opieki zdrowotnej podlegającą Sanatoriom Dolnośląskim Spółka z o.o. Jednostka planuje uczestniczyć w programie rehabilitacji dziecięcej w warunkach szpitala uzdrawiskowego i sanatorium uzdrawiskowego jako nowych produktach wprowadzonych przez NFZ w 2008 roku.</p> <p>c. sanatoria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sanatorium Uzdrawiskowe Nr V „Zacisze” przy ulicy Słowackiego, <p>d. przychodnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” s.c.,
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • jednostka lecznictwa otwartego przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej 24 Wojskowego Szpitala Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjnego, • jednostka lecznictwa otwartego przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Sanatorium Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji „Bristol”, <p>Ponadto na terenie gminy funkcjonują prywatne gabinety lekarskie, zlokalizowane głównie w zabudowie, najczęściej w pobliżu centrum uzdrowiska.</p> <p>Szczegółowy opis wymienionych powyżej obiektów lecznictwa uzdrowiskowego znajduje się w Rozdziale 8 niniejszego operatu uzdrowiskowego.</p>
Kultura	<p>W Kudowie-Zdrój działa kilka podmiotów, których głównym celem jest kulturotwórcze oddziaływanie zarówno na mieszkańców Kudowy-Zdroju, jak i na kuracjuszy i turystów oraz kreowanie wizerunku miasta jako ośrodka kulturotwórczego, działającego zarówno w obszarze kultury masowej, jak i tak zwanej kultury wysokiej. Są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kudowski Ośrodek Kultury Sportu i Promocji (KOKSiP); <p>KOKSiP prowadzi promocję miasta poprzez wydawnictwa, udział w targach turystycznych, współdziałanie z gestorami bazy turystycznej z terenu miasta. W jego gestii jest również prowadzenie Centrum Informacji Turystycznej, miejsca informacji o atrakcjach turystycznych miasta i regionu. Ośrodek organizuje kulturalne imprezy cykliczne oraz okolicznościowe, koordynuje pracę pomiędzy poszczególnymi jednostkami oraz organizuje biegi i inne zajęcia sportowe wraz z klubami sportowymi z terenu miasta (zapasy, lekkoatletyka). Imprezy cyklicznie organizowane w Kudowie-Zdroju to m.in.:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski, • Lato Filmowe w Hrabstwie Kłodzkim, • Cepowisko - Kudowskie Dożynki, • Międzynarodowy Bieg Homolan, • Międzynarodowe Spotkania Teatralne, • Polsko-Czeskie Dni Morza (Festiwal Piosenki Szantowej). <p>• Miejska Biblioteka Publiczna;</p> <p>Organizacyjnie jest w strukturze Kudowskiego Ośrodka Kultury Sportu i Promocji. Obecnie zbiory biblioteki to ponad 42 000 pozycji. Biblioteka prowadzi również informację bibliograficzną oraz działalność kulturalną - wystawy okolicznościowe, jubileuszowe itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moniuszkowskie Towarzystwo Kulturalne; <p>Towarzystwo skupiające miłośników muzyki Stanisława Moniuszki, jest organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Moniuszkowskiego, który co roku odbywa się w Kudowie-Zdroju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dom Pracy Twórczej „Cyganeria”; <p>Organizacyjnie podlega Kudowskiemu Ośrodkowi Kultury Sportu i Promocji. „Cyganeria” zrzesza dzieci, młodzież oraz dorosłych uzdolnionych artystycznie, bądź chcących uczestniczyć w warsztatach z zakresu malarstwa i rzeźbiarstwa. Czynnie uczestniczy w życiu kulturalnym miasta między innymi przez organizację wystaw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kino Capitol oraz Teatr Zdrojowy.
Oświata	Na terenie miasta funkcjonuje kilkanaście placówek oświatowych, w tym:

	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Przedszkolno – Żłobkowy położony w dwóch obiektach przy ulicy 1 Maja i ulicy Marchlewskiego, • Szkoła Podstawowa nr 1 przy ulicy Buczka, • Szkoła Podstawowa nr 2 przy ulicy Szkolnej, • Szkoła Podstawowa nr 3 przy ulicy Kościuszki, • Szkoła Podstawowa nr 4 przy ulicy Słone, • Szkoła Podstawowa Specjalna przy Szpitalu Rehabilitacyjno-Hematologicznym „Orlik” Bukowina, • Szkoła Podstawowa Specjalna przy Szpitalu Uzdrowiskowym dla dzieci „Jagusia” przy ulicy Słonecznej, • Publiczne Gimnazjum przy ulicy Szkolnej, • Gimnazjum Specjalne przy Szpitalu Rehabilitacyjno-Hematologicznym „Orlik” Bukowina, • Gimnazjum Specjalne przy Szpitalu Uzdrowiskowym dla dzieci „Jagusia” przy ulicy Słonecznej, • Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Józefa Lompy przy ulicy Zdrojowej, • Zespół Szkół Publicznych im. Jana Pawła II przy ulicy Fabrycznej.
Sport i rekreacja	<p>Gmina Kudowa-Zdrój stwarza możliwości uprawiania sportu. Na jej terenie znajdują się, bowiem:</p> <p>a. kryty basen sportowo-rehabilitacyjny:</p> <p>Oddany do eksploatacji w lipcu 2002 kryty basen sportowo-rehabilitacyjny "Wodny Świat" jest najnowocześniejszym tego typu obiektem na Dolnym Śląsku. Kompleks pływacki składa się z basenu pływackiego (6 torów), basenu rekreacyjnego ze sztuczną rwącą rzeką oraz brodzika dla dzieci.</p>

Rys.15-16. Basen „Wodny Świat”

Basen posiada innowacyjny układ zaopatrzenia w ciepło za pomocą odnawialnych źródeł energii. Układ cieplny stanowią tu kolektory słoneczne o łącznej powierzchni 300 m² i pompy ciepła odzyskujące energię z wentylacji i klimatyzacji oraz z wymiany wody basenowej. Wybrane rozwiązanie ze względu na wielkość jest pionierskie w skali kraju.

Obiekt zlokalizowany jest w centrum uzdrowiska przy zabytkowym Parku Zdrojowym, a całość zaprojektowano tak, aby wszystkie jego części były dostępne dla osób niepełnosprawnych poruszających się

	<p>na wózkach inwalidzkich.</p> <p>W ramach leczenia uzdrowiskowego Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium MSWiA "Bristol" oraz Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. organizują gimnastykę w wodzie. Zajęcia odbywają się w grupach pod kierunkiem wykwalifikowanego fizjoterapeuty. Hydrokinezyterapia wykorzystywana jest głównie w rehabilitacji w schorzeniach narządu ruchu, neurologicznych oraz leczeniu otyłości.</p> <p>b. korty tenisowe ziemne znajdują się we władaniu ZUK S.A. oddział Kudowa-Zdrój,</p> <p>c. centrum sportowo-rekreacyjne z halą sportową i ścianą do wspinaczki,</p> <p>d. stadion sportowy gminy użytkowany przez Klub Sportowy „Włókniarz”; w ramach klubu działa sekcja piłki nożnej (trzy klasy wiekowe: młodziki, juniorzy, seniorzy).</p>
c. przyroda gminy:	
Gleby	<p>Na terenie gminy są trudne warunki dla rozwoju rolnictwa. Wynika to z ukształtowania terenu oraz wysokości bezwzględnej, na jakich są położone użytki rolne. Dlatego też łąki i pastwiska zajmują tak znaczny udział w powierzchni użytków rolnych. Obecnie rolnictwo odgrywa niewielką rolę w gospodarce gminy, głównie uprawia się owies i rośliny okopowe, sporadycznie inne rośliny np. grykę. Użytki rolne zajmują 1319 ha, co stanowi 38,81 % całości powierzchni gminy.</p> <p>Poszczególne rodzaje gruntów zajmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grunty orne – 539 ha, (co daje 15,86 % powierzchni gminy), • sady – 5 ha, (co daje 0,15 % powierzchni gminy), • łąki trwałe – 300 ha, (co daje 8,83 % powierzchni gminy),

	<ul style="list-style-type: none"> • pastwiska – 475 ha, (co daje 13,97 % powierzchni gminy). <p>Zbiorowiska chwastów polnych wykształcone są bardzo fragmentarycznie, najczęściej są to fitocenozy kadłubowe, tworzone przez gatunki charakterystyczne dla wyższych syntaksonów. Na uwagę zasługują zbiorowiska stwierdzone w dolinie Bystrej. Charakteryzuje je udział stokłosa żytniej, kąkol polnego i groszku bulwiastego.</p>
<p>Zbiorowiska leśne i zaroślowe</p>	<p>Naturalną roślinność Kudowy-Zdroju tworzyły głównie grądy oraz buczyny dolnoreglowe – kwaśna buczyna górską oraz w mniejszym stopniu żyzna buczyna sudecka. Lasy te zostały jednak w większości zniszczone przez człowieka, a w ich miejsce wprowadzono monokultury świerkowe, które obecnie przeważają na analizowanym terenie. W celu urozmaicenia składu lasów wprowadzane się również inne gatunki drzew, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • buk, • jawor, • jodła, • jarzębina, • modrzew, • sosna • brzoza, • olcha szara. <p>Fragmenty zbiorowisk leśnych zbliżonych do naturalnych zachowały się jedynie rzadko i na niewielkich powierzchniach (zbocza góry Brzezcie, rejon Jakubowic, Czermej).</p> <p>W dolinach potoków rozwijają się również zbiorowiska łąkowe. Są to najczęściej zdegenerowane płaty reprezentujące różne postaci podgórskiego łągu jesionowego lub łągu jesionowo-olszowego. Zbiorowiska takie występują np. w dolinie Czermnicy, Kudowskiego</p>

	<p>Potoku i jego dopływów.</p> <p>Obecnie największe powierzchnie leśne na terenie miasta zajmują sztuczne drzewostany świerkowe, powstałe w wyniku działalności gospodarczej. Oprócz dominującego świerka, domieszkowo występuje w nich modrzew europejski, rzadziej i tylko miejscami również buk zwyczajny i jodła.</p> <p>Warstwa krzewów jest różnie rozwinięta, najczęściej można spotkać podrost buka, jarzębinę oraz dziki bez koralowy, rzadziej kruszynę. W runie do najczęstszych gatunków należą śmiałek pogięty, borówka czarna, szczawik zajęczy oraz jeżyny.</p> <p>Na skrajach lasów i miedzach polnych wykształcają się zbiorowiska zaroślowe. Budowane są na siedliskach suchszych głównie przez tarninę, róże i głogi, a na siedliskach łągowych najczęściej przez kruszynę i kalinę koralową.</p>
<p>Pozostała roślinność</p>	<p>Większą część miasta zajmują zbiorowiska nieleśne. Obecnie w dużej mierze zaprzestano użytkowania łąk i podlegają one przemianom w kierunku zbiorowisk ziołoroślowych.</p> <p>a. zbiorowiska łąkowe, murawowe i okrajkowe - najbardziej rozpowszechnione na terenie miasta są łąki wilgotne, na których swoje stanowiska ma wiele gatunków chronionych np. pierwiosnka wyniosła, stoplamek szerokolistny, śnieżycza wiosenna czy zimowit jesienny. Zbiorowiska łąk świeżych notowane są rzadziej. Na uwagę zasługują płaty łąki owsicowej z facjalnymi wystąpieniami bodziszka łąkowego. Niewielkie powierzchnie zajmują pastwiska.</p> <p>Ciągom komunikacyjnym, ścieżkom i drogom gruntowym towarzyszą zbiorowiska dywanowe. Zwykle wierzchnia warstwa gleby na takich siedliskach jest silnie zbita i nieprzepuszczalna</p>

dla wody i powietrza. Ciągłe uszkodzenia mechaniczne tych roślin związane z wydeptywaniem lub rozjeżdżaniem kołami pojazdów powodują, że płaty te są ubogie gatunkowo.

Stosunkowo duże powierzchnie na terenie miasta zajmują nitrofilne zbiorowiska okrajkowe. Występują one na siedliskach ruderalnych oraz w miejscach wilgotnych (brzegi potoków, rowy, przydroża). Miejscami na terenie miasta notowano wystąpienia zbiorowisk ciepłolubnych muraw i okrajków. Budowane są one głównie przez trawy: strzęplice nadobną i piramidalną oraz stokłosę prostą. Towarzyszą im liczne gatunki termofilne, tj. turzyca pagórkowa, filcowata, goryczuszka orzęsiona, pięciornik wiosenny, dziewięciśń bezłodygowy, sparceta siewna czy storczyk męski.

b. roślinność torfowiskowa- reprezentowana jest przez kwaśne młaki turzycowe. Są to zbiorowiska wilgociolubne o dobrze wykształconej warstwie mszystej, budowane głównie przez niskie turzyce. Występują zazwyczaj na niewielkich powierzchniach w układzie przestrzennym ze zbiorowiskami wilgotnych łąk. Zbiorowiska młak kwaśnych budowane są głównie przez turzycę pospolitą i siwą oraz mietlicę psią. Natomiast zbiorowiska młak węglanowych charakteryzują się udziałem rzadkich i zagrożonych gatunków – turzycy Davalla i Hartmanna i nasięźrzała pospolitego.

c. zbiorowiska wodne i szuwarowe - na terenie miasta zbiorniki wodne należą do rzadkości. Roślinność wodna i szuwarowa związana jest przede wszystkim z niewielkimi sztucznymi akwenami wodnymi – Słone, Pstrężna, Czermna oraz kompleksem stawów hodowlanych przy szosie Kudowa – Słone.

d. gatunki chronione - na terenie miasta stwierdzono

występowanie 22 gatunków objętych ochroną gatunkową, wśród nich jest 14 gatunków podlegających ochronie ścisłej, są to:

- barwinek pospolity,
- bluszcz pospolity,
- dziewięsił bezłodygowy,
- goryczuszka orzęsiona,
- kruszczyk szerokolistny,
- kukulka szerokolistna,
- lilia złotogłów,
- naparstnica purpurowa,
- orlik pospolity,
- pełnik europejski,
- storczyk męski,
- śnieżycza wiosenna.

Stwierdzono również występowanie 8 gatunków roślin objętych ochroną częściową. Są to:

- paprotka pospolita,
- pierwiosnka wyniosła,
- przytulina wonna,
- kruszyna pospolita,
- kalina koralowa,
- przylaszczka pospolita,
- goździk kropkowany,
- kopytnik pospolity.

Większość gatunków występuje w kilku typach zbiorowisk równocześnie. Najliczniejszą grupę stanowią gatunki spotykane w lasach, kolejną stanowią gatunki wilgotnych łąk i zarośli oraz młaki.

	<p>Obok gatunków chronionych na terenie miasta rośnie szereg gatunków rzadkich i zagrożonych, jak np.: strzęplica piramidalna, ośmiąg mniejszy, szaflwia okrągowa, turzyca Davalla, turzyca ciborowata, ponikło jajowate, nasięźrzał pospolity, pszeniec różowy, tobołki alpejskie, tobołki przerosłe.</p>
<p>Zwierzęta</p>	<p>Fauna Gminy Kudowy-Zdrój składa się w większości ze zwierząt typowych dla Gór Sudetów, a także Europy Środkowej. Większość gatunków zwierząt tu występujących jest objęta ochroną stałą lub ochroną okresową.</p> <p>Zgodnie z inwentaryzacją zwierząt, na obszarze objętym opracowaniem, występują:</p> <p>a. ssaki - na terenie miasta Kudowa-Zdrój stwierdzono występowanie 27 gatunków ssaków należących do 5 rzędów, w tym ochroną gatunkową objętych jest 8 gatunków, nie licząc niedźwiedzia, który odbywał wędrówki na tym obszarze w latach 1991-1998 oraz wydry, której obecności, pomimo braku pewnych śladów bytności, nie wyklucz się.</p> <p>Wśród drapieżników odnotowano obecność lisa pospolitego, kuny leśnej i domowej, tchórza, łasicy i gronostaja. Stwierdzono ślady bytowania borsuka w okolicy granicy polsko-czeskiej. Nie zanotowano jeszcze pojawienia się jenota, aczkolwiek w związku z jego ekspansją na terenie Polski, jest to zapewne kwestią czasu.</p> <p>Faunę terenów otwartych występujących na Obniżeniu Kudowskim stanowią sarny, jelenie, rzadkie zające, lisy, przedstawiciele gryzoni tj.: polnik, nornik bury, mysz polna, mysz zaroślowa. Na terenach leśnych występują dziki, wiewiórki, mysz leśna i nornica.</p>

Na analizowanym terenie stwierdzono 4 przedstawicieli z objętego ochroną prawną rzędu owadożernych, tj. dwa gatunki ryjówek oraz kreta i jeża, choć nie należą one do gatunków bardzo licznych.

Ponadto podczas obserwacji na terenie miasta stwierdzono występowanie 11 gatunków nietoperzy.

b. ptaki - na terenie miasta Kudowa-Zdrój stwierdzono występowanie 91 lęgowych gatunków ptaków. 87 gatunków jest objętych ochroną gatunkową, zaś cztery gatunki podlegają ochronie częściowej jako ptaki łowne (bażant, krzyżówka, łyska, grzywacz).

Dwa gatunki znajdują się w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej tj.:

- derkacz,
- gąsiorek.

Derkacz, stwierdzony aż na 4 stanowiskach w Kudowie-Zdroju, w ostatnich latach wpisany został na listę gatunków zagrożonych wyginięciem w skali światowej. Ponadto trzy gatunki uznawane są za zagrożone w skali Śląska:

- kobuz,
- przepiórka,
- pluszcz;

Lista gatunków potencjalnie zagrożonych na Śląsku obejmuje sześć gatunków ptaków lęgowych. Ponadto w mieście znajduje się 11 dalszych gatunków nielicznych i zasługujących na ochronę w skali lokalnej.

	<p>c. płazy i gady - w Polsce występują 18 gatunków płazów i 8 gatunków gadów, z tego w całej Kotlinie Kłodzkiej 10 gatunków płazów i 5 gatunków gadów. Wszystkie gatunki gadów i płazów podlegają ochronie zgodnie z prawem polskim, ale i normami europejskimi. W samej Kudowie-Zdroju herpetofauna reprezentowana jest przez 6 gatunków płazów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • salamandrę plamistą, • traszkę grzebieniastą, • traszkę zwyczajną, • traszkę górską, • ropuchę szarą, • żabę trawną, oraz 1 gatunek gada: • padalca zwyczajnego.
<p>Zasoby wodne</p>	<p>Wody powierzchniowe. Miasto Kudowa-Zdrój położone w Obniżeniu Kudowskim pomiędzy Górami Stołowymi na północy i Wzgórzami Lewińskimi na południu i wschodzie składa się z szeregu osiedli leżących wzdłuż potoków. Centrum Kudowy i uzdrowisko leżą nad Kudowskim Potokiem, Jakubowice nad jego prawym, bezimiennym dopływem, osiedla Słone i Zakrze nad Bystrą, Brzozowice nad jej lewym dopływem a osiedla północne nad dopływem Brlenki: Czerмна nad Czermnica, Pstrążna nad Pstrążnicą. Ponieważ potokiem odwadniającym prawie cały obszar miasta jest potok Bystra zwany też Klikawą, uchodzący w Słone do Metuje, obszar miasta należy do dorzecza Łaby i zlewiska Morza Północnego.</p> <p>Cieki na terenie gminy Kudowa-Zdrój. Nadzorowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potok Berlenka – długość całkowita ok. 5,8 km, • potok Czermnica – długość całkowita ok. 10,5 km,

- potok Trzemeszna – długość całkowita ok. 7,4 km,
- potok Klikawa – długość całkowita ok. 15,2 km,
- potok bez nazwy (Pstrężna) – długość całkowita ok. 4,4 km.

Nadzorowane przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Świdnicy:

- potok Brzóska – długość całkowita ok. 5,5 km,
- rów podstawowy – K55.

Wszystkie potoki na terenie gminy mają charakter górski:

- źródła potoków położone są na wysokościach pow. 500m npm,
- potoki charakteryzują się spadkami $> 0,3\%$,
- powierzchnia zlewni potoków wynosi $F < 180\text{km}^2$.

Klikawa, największy potok na terenie gminy Kudowa-Zdrój posiada zlewnię o powierzchni $61,2\text{ km}^2$

Na terenie gminy nie ma naturalnych zbiorników wodnych. Sztuczne zbiorniki znajdują się w uzdrowisku (Staw Zdrojowy), w obrębie Zakrze przy drodze krajowej nr 8 (Stawy Rybne Polskiego Związku Wędkarskiego) oraz niewielkie stawy w Słonym, Czermej i Pstrężnej.

Warunki hydrogeologiczne oraz wody podziemne. Pod względem hydrogeologicznym rejon Kudowy-Zdrój jest zaliczany do regionu sudeckiego i rejonu Kudowy-Zdrój – Międzyzlesia. Północna i środkowa część analizowanego obszaru jest położona w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 341 (niecka wewnątrzsudecka Kudowa-Zdrój – Bystrzyca Kłodzka). Występuje tutaj głównie szczelinowy typ cyrkulacji wód podziemnych, a środowiskiem krążenia i gromadzenia się wód są przeważnie

	<p>piaskowce ciosowe. Wody tych pięter posiadają zwierciadło napięte, miejscami swobodne. Poziom wody występuje w piaskowcach zazwyczaj na głębokości 10-50 m. Wydajność wody jest zróżnicowana – czasem przekracza 100 m³/h. Wody w utworach piaskowca ciosowego wykazują dość dużą zmienność składu chemicznego. Wody płytszych poziomów są wodami zwykłymi, natomiast wody głębszych poziomów w utworach piaskowców ciosowych są mineralne.</p> <p>Wody mineralne to wody lecznicze, które należą do szczaw wodorowęglanowo-sodowo-wapniowych i występują w utworach osadowych górnej kredy. Obecnie w Kudowie-Zdroju wody eksploatowane są z czterech ujęć – z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI”, z ujęcia „GÓRNE” i z odwiertu „K-200”. Wszystkie te wody otrzymały świadectwa (Nr1/KZ, Nr2/KZ, Nr3/KZ i Nr 4/KZ wydane przez jednostkę upoważnioną to jest OBiKŚ w Katowicach) potwierdzające ich właściwości lecznicze, które stanowią Załączniki od nr 1 do nr 4 do niniejszego operatu.</p> <p>Wody gruntowe. Występowanie wód gruntowych na terenie analizy jest ściśle związane z morfologią terenu jak również z rodzajem skał występujących w podłożu, ich przepuszczalnością oraz strukturą. Również wpływ na występowanie wód gruntowych ma wielkość opadów, ich częstotliwość, czas i długość przemarzania gleby. Skały budujące podłoże wykazują duże zróżnicowanie pod względem przepuszczalności. Piaskowce, a zwłaszcza piaskowce ciosowe, gruboziarniste są zaliczane do skał przepuszczalnych. W przeciwieństwie margle, a zwłaszcza margle ilaste, są uważane za grunty trudno przepuszczalne. Występowanie i utrzymywanie się płytkich wód gruntowych ma również ścisły związek z występowaniem gruntów, w których wody gruntowe mogą się gromadzić.</p>
--	---

3.

OBSZAR OBJĘTY WYSTĄPIENIEM O NADANIE STATUSU UZDROWISKA

Uzdrowisko - obszar, na terenie, którego prowadzone jest leczenie uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych, spełniający warunki, o których mowa w art. 34 ust. 1, któremu został nadany status uzdrowiska (art. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o leczeniu uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399)).

Gmina, która występuje o weryfikację dotychczasowych zapisów wynikających z Tymczasowego Statutu Uzdrowiska musi spełnić warunki zawarte w w/w Ustawie. Wywiązując się z wymogów nałożonych na gminę przez wyżej wyszczególnioną Ustawę, Gmina Kudowa-Zdrój wyznaczyła obszar wystąpienia o nadanie statusu uzdrowiska w granicach administracyjnych Gminy Kudowa-Zdrój, składający się z trzech obszarów ochrony uzdrowiskowej.

Leczenie uzdrowiskowe Gminy Kudowa-Zdrój oparte jest na strefach ochrony uzdrowiskowej szczegółowo określonych w Tymczasowym Statucie Uzdrowiska Kudowa-Zdrój z dnia 17 marca 2006 roku. Zmiany w zaktualizowanym statucie dotyczyć będą wprowadzenia nowych zapisów dotyczących użytkowania i zagospodarowania terenów w granicach poszczególnych stref tj. rozszerzenia obszaru strefy „A” ochrony uzdrowiskowej o tereny wolne od zabudowy, tereny zielone, rozszerzenie obszaru strefy „B” ochrony uzdrowiskowej w zachodniej części dotychczasowej strefy „B”, rozszerzenia – (dostosowania do aktualnych przepisów prawa) strefy „C” do całego obszaru Gminy Kudowa-Zdrój. Tym samym nastąpi kontynuacja wiodącej funkcji gminy, jaką jest funkcja uzdrowiskowa.

Granice obszaru objętego wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska, zgodnie z art. 33 w/w ustawy, pokrywają się z granicami administracyjnymi Gminy Kudowa-Zdrój (w gminie nie istnieją wydzielone administracyjnie jednostki pomocnicze).

Strefy ochronne „A”, „B”, „C” uzdrowiska znajdują się na terenie w/w obszaru, przy czym, granica strefy ochronnej „C” pokrywa się z granicą administracyjną gminy.

Uzdrowisko Kudowa-Zdrój	Powierzchnia obszaru (ha)
Strefa „A” ochrony uzdrowskiej	73,90
Strefa „B” ochrony uzdrowskiej	420,50
Strefa „C” ochrony uzdrowskiej	2844,60
<u>Obszar administracyjny gminy</u>	<u>3399,00</u>

2. Mapa położenia Gminy Kudowa-Zdrój

Obszar ochrony uzdrowskiej „A” przeznaczony pod:

- a) istniejące obiekty związane bezpośrednio z lecznictwem uzdrowskim (zakład przyrodolecznicy, szpitale uzdrowskie i sanatoria) zgrupowane przy Parku Zdrojowym,
- b) tereny zainwestowane w centralnej części miasta,
- c) Park Zdrojowy wraz ze stawem zdrojowym,
- d) istniejące tereny nie zainwestowane stanowiące uzupełnienie funkcji uzdrowskiej zlokalizowane przy ulicy 1 Maja,
- e) pozostałe istniejące tereny zainwestowane,

f) przyległe tereny leśne, otaczające uzdrowisko od północnego wschodu (Góra Parkowa).

Obszar strefy "A" to obszar o powierzchni 73,90 ha i następującym przebiegu granic:

- rozpoczyna się od punktu nr 1, stanowiącego przecięcie ul. Zdrojowej z Aleją Jana Pawła II granica obszaru „A” biegnie północno-wschodnią stroną Alei Jana Pawła II w kierunku ul. Kościuszki;
- następnie granica strefy skręca przy punkcie nr 2 w kierunku północno-wschodnim w stronę Stawu Zdrojowego przed dz. nr 7/3,
- następnie biegnie drogą gminną (częścią grobli stawu zdrojowego),
- w punkcie nr 3 na wysokości stawu skręca w kierunku północno-zachodnim po granicy dz. 5/1 z dz. 5/3, aż do przecięcia z ciekim wodnym rzeczki Trzemeszna wypływającej ze stawu,
- od punktu 4 przebiega po północnym brzegu w/w rzeczki do przecięcia z dz. 454,
- dalej po granicy dz. 454 z dz. 451, wzdłuż południowej krawędzi drogi gminnej przebiegającej pomiędzy działkami 457 i 456 do przecięcia z drogą gminną w punkcie 5,
- następnie po północnych granicach dz. 44, 45, 46 i 492 do skrzyżowania z dz. 490/5, w tym miejscu oznaczonym nr 6 skręca w kierunku wschodnim po granicy dz. 67 z dz. 64, 65, 66 i 61, w tym miejscu oznaczonym nr 7 granica przebiega skosem po dz. 61 do zachodniego narożnika dz. 71, omijając teren wieży Telewizyjnego Ośrodka Nadawczego na działce nr 71 w obrębie Stary Zdrój,
- następnie do końca pasa drogowego ul. Moniuszki,
- tu granica przecina teren leśny dz. 289 i przebiega do punktu przecięcia dz. 189 z dz. 180,
- wzdłuż granicy dz. 180 z dz. 181 do punktu nr 8 skrzyżowania z dojazdową drogą gminną, po granicy tejże drogi z dz. 179/2 i 178/24 do skrzyżowania ul. 1 Maja punkt nr 9,
- następnie wzdłuż północnej krawędzi ulicy 1 Maja do punktu nr 10 skrzyżowania z ul. Warszawską,
- dalej południowo-zachodnią krawędzią ul. Warszawskiej po granicy dz. 7/20 z dz. 13/2 aż do narożnika południowo-zachodniego dz. 7/20 punkt nr 11,
- następnie po granicy dz. 7/20 i 17 z dz. 5,
- w punkcie nr 12 południowo-wschodnią stroną tej działki do skrzyżowania z ul. Słoneczną,

- dalej granica strefy przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Słonecznej do skrzyżowania z przedłużeniem południowej krawędzi działki nr 242,
- dalej granica strefy przecina ul. Kombatantów, w punkcie nr 13 skręca na zachód do przecięcia z pasem drogowym ul. Kombatantów,
- w punkcie nr 14 nawraca wzdłuż granicy dz. 258/2 z pasem drogowym i przebiega do punktu nr 15,
- następnie przebiega po granicy dz. 258/2 z dz. 263 oraz dz. 259 z dz. 267 do punktu nr 16 gdzie skręca w kierunku północno zachodnim wzdłuż granicy dz. 268/2, 268/1, 269, 270 z pasem drogowym,
- w punkcie nr 17 przechodzi skosem przez dz. 229/7 do narożnika dz. 232/1 następnie łączy się z punktem wyjścia nr 1.

Obszar ochrony uzdrowiskowej „B” przeznaczony pod:

- a) sąsiadujące z obszarem „A” tereny istniejącego zainwestowania obejmującego centrum miasta Kudowa-Zdrój,
- b) dzielnicę Czermna oraz tereny rolne i leśne na północ i wschód od jednostki zurbanizowanej,
- c) przyległe tereny zabudowane budownictwem mieszkaniowym jedno i wielorodzinnym w tym pensjonatowym i usługowym
- d) oraz tereny przewidziane do zainwestowania zlokalizowane na północnym terenie od rzeki leśne otaczające uzdrowisko od wschodu, zachodu i południa.

Obszar strefy „B” to obszar o powierzchni 420,50 ha i następującym przebiegu granic:

- od punktu stanowiącego przecięcie ul. Zdrojowej z ul. Nad Potokiem granica obszaru „B” przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Nad Potokiem,
- w odległości ok. 500 m od w/w punktu skręca w ulice bez nazwy i dalej prostopadle do granicy państwa do punktu gdzie granica uzdrowiskowej strefy ochronnej „B” krzyżuje się z pasem granicznym Polski i Republiki Czeskiej,
- od tego miejsca granica strefy „B” i „C” przebiega jednocześnie wzdłuż granicy zachodniej miasta po granicy państwa aż do ciek wodnego na działce nr 47 obręb Czermna,

- dalej granica strefy przebiega wzdłuż ciek w kierunku północno –wschodnim do jego początku,
- dalej granica obszaru przebiega linią prostą w kierunku północno-wschodnim, prostopadle do drogi gminnej na działce nr 83,
- dalej południowo-zachodnią granicą tej drogi do ul. Kościuszki,
- dalej południowo- wschodnią krawędzią ul. Kościuszki do przecięcia z ścieżką na działce nr 258 obręb Jakubowice, przebiegająca u podnóża Świniego Grzbietu, i po przedłużeniu do skrzyżowania z drogą na działce nr 263,
- dalej granica strefy przebiega drogą na działce nr 263, następnie drogą nr 76 i 112 obręb Stary Zdrój do skrzyżowania z ul. 1 Maja,
- dalej granica strefy przebiega linią prostą w kierunku południowo-zachodnim do przecięcia z ul. Słoneczną na wysokości południowo-wschodniej granicy działki nr 197 obręb Nowy Zdrój,
- granica strefy przecina ul. Słoneczną i dalej linią prostą w kierunku południowo-zachodnim łączy się z drogą na działce nr 241 obręb Zakrze i prowadzi dalej krawędzią północno-wschodnią drogi na działkach nr 241 i 266 do punktu na przedłużeniu południowo-zachodniej krawędzi działki nr 176, i wzdłuż tej linii do przecięcia z ul. Nad Potokiem,
- dalej granica strefy przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Nad Potokiem do punktu wyjścia do skrzyżowania z ul. Zdrojową.

Obszar ochrony uzdrowiskowej „C” przeznaczony pod:

- a) zewnętrzny kołnierz dla obszarów „A” oraz „B” w promieniu zapewniającym uzdrowisku nienaruszalność klimatu i naturalnego krajobrazu,
- b) obszar „A”, „B” i „C” wpisany jest w granice administracyjne Gminy Kudowa-Zdrój.

Obszar strefy „C” to obszar o powierzchni 2844,60 ha i następujących granicach:

Granica Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, przebiega po granicy administracyjnej Gminy Kudowa-Zdrój z gminami sąsiednimi tj.: Lewin Kłodzki, Radków, Szczytna oraz po granicy państwa z Republiką Czeską.

4.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE OBSZARU OBJĘTEGO WYSTĄPIENIEM O NADANIE STATUSU UZDROWISKA

Dla uzdrowiska Kudowa-Zdrój obszar objęty wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska pokrywa się w całości z obszarem gminy. W związku z tym w niniejszym rozdziale dokonano oceny stanu zagospodarowania przestrzennego terenu całej gminy Kudowa-Zdrój.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Gminę Kudowa-Zdrój zakwalifikowano do grupy ośrodków lokalnych o wiodącej funkcji uzdrowiskowej, turystyczno-rekreacyjnej i usługowej.

4.1. Zagospodarowanie terenu Gminy Kudowa-Zdrój

Teren gminy zajmują:

- użytki rolne – 1319 ha, (co daje 38,81 %),
- lasy i grunty leśne – 1599 ha, (co daje 47,04 %),
- pozostałe grunty – zurbanizowane 481 ha, (co daje 14,15 %).

Funkcja uzdrowiskowa gminy wraz z obiektami obsługi uzdrowiska skupia się w centralnej części miasta, natomiast poza centrum zlokalizowane są pozostałe obiekty usługowe, domy wczasowe, hotele oraz mieszkalnictwo.

Okoliczne wsie, które znalazły się w granicach administracyjnych gminy, nie wpływają bezpośrednio na układ urbanistyczny centrum uzdrowiska, stanowią jednak zaplecze krajobrazowe oraz rezerwę terenu dla potrzeb mieszkalnictwa i usług turystycznych

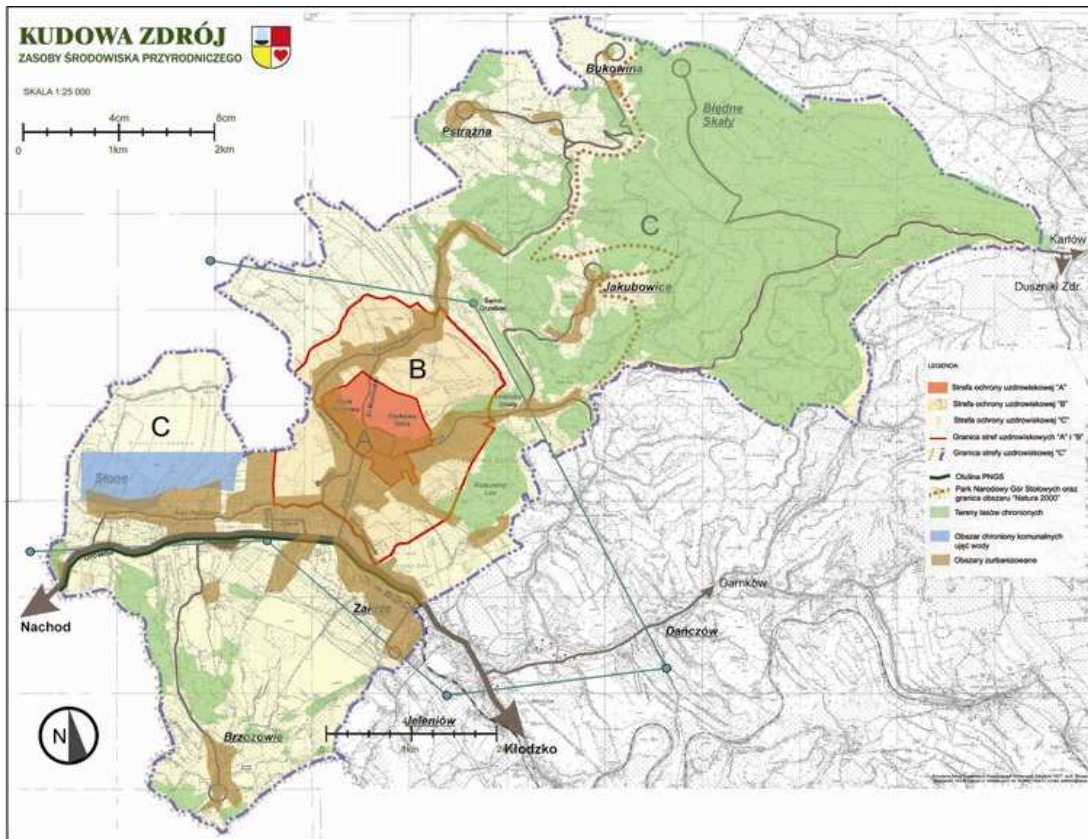
Centrum miejscowości charakteryzuje się nieregularnym układem urbanistycznym, wynikającym z topografii terenu, którego główne elementy to Góra Parkowa - wzniesienie na północ od Parku Zdrojowego oraz płynący doliną u jej stóp potok Trzemeszna. Najstarsza część Kudowy-Zdroju rozwinęła się wzdłuż drogi do Karłowa. Była to wieś łańcuchowa o leśno – łańcowym układzie pól skierowanych głównie w kierunku południowo – wschodnim. Część zdrojowa Kudowy-Zdrój rozwinęła się na rozwidleniu dróg do Czermej i do Karłowa i zajmuje centralny obszar zespołu urbanistycznego.

Wokół źródeł leczniczych z czasem zaczął formować się niezależny układ o funkcji uzdrowskiej. Zabudowania zdrojowe zgrupowano wokół placu, który do dziś stanowi regularne wnętrze urbanistyczne o charakterze centrum zdrojowego, a jego dominantą jest dawny Dom Zdrojowy, obecnie hotel „Polonia”. Stąd też wybiegają aleje rozległego parku krajobrazowego usytuowanego na północny – zachód od hotelu i będącego integralną częścią układu.

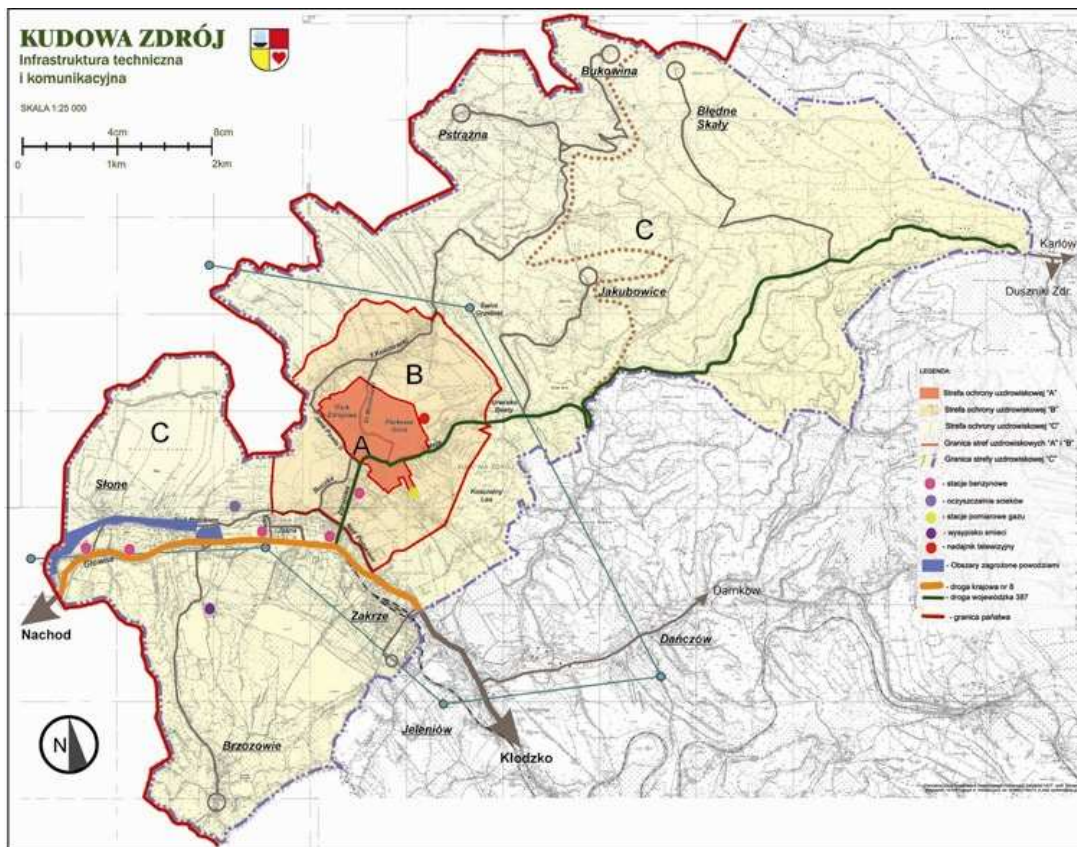
Zdrój w Kudowie należy do grupy uzdrowisk o charakterze naturalno – geometrycznym, regularnym, powstałym w bogato urzeźbionym terenie, ale o uporządkowanej koncepcji geometrycznej.

Poniższe mapy ukazują zasoby przyrodnicze oraz infrastrukturę techniczną Uzdrowiska Kudowa-Zdrój. Mapy stanowią także Załącznik nr 7 oraz Załącznik nr 10 do niniejszego opracowania.

3. Mapa zasobów przyrodniczych Kudowy-Zdrój

4. Mapa infrastruktury technicznej Kudowy-Zdrój

4.2. Dokumenty planistyczne obowiązujące w Gminie Kudowa-Zdrój

Gmina Kudowa-Zdrój prowadzi politykę rozwoju przestrzennego w tym rozwoju funkcji uzdrowiskowej w oparciu o następujące dokumenty planistyczne:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowy-Zdroju (Uchwała nr XIII/86/95 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 29.09.1995 roku),
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 5. Zestawienie mpzp obowiązujących na terenie Gminy Kudowa-Zdrój.

LP	nazwa planu	nr i data uchwały	nr ogłoszenia	pow. w ha
1.	mpzp miasta Kudowa-Zdrój	Uchwała Nr XXII/154/96 30 .08.1996	Dziennik Urzędowy Województwa Wałbrzyskiego nr 40 z dn. 30.10.1996r.	3399
2.	mpzp osiedla domków jednorodzinnych przy ul.Nad Potokiem w Kudowie-Zdroju	Uchwała Nr XXIX/272/98 18 .06.1998	Dziennik Urzędowy Województwa Wałbrzyskiego nr 34 z dn. 31.12.1998 r.	17,31
3.	mpzp terenu, położonego w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Nad Potokiem, w Obrębie Zakrze	Uchwała Nr XXXIII/204/2001 22.11.2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 26 z dn. 04.03.2002 r.	1,1
4.	mpzp terenu mieszkalnictwa o niskiej intensywności zabudowy, w Kudowie-Zdroju, w rejonie ulic Jasnej i Kościelnej, w Obrębie Słone	Uchwała Nr XXXIII/207/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 26 z dn. 04.03.2002 r.	0,30
5.	mpzp terenu, położonego w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Granicznej, w Obrębie Stary Zdrój	Uchwała Nr XXXIII/205/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 26 z dn. 04.03.2002 r.	0,44
6.	mpzp terenu, położonego w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Zdrojowej, w Obrębie Stary Zdrój	Uchwała Nr XXXIII/209/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 26 z dn. 04.03.2002 r.	0,18

7.	mpzp terenu mieszkalnictwa o niskiej intensywności zabudowy, w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Szkolnej, w Obrębie Zakrze	Uchwała Nr XXXIII/206/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 26 z dn. 04.03.2002 r.	0,22
8.	mpzp zagospodarowania terenu, położonego w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Słonecznej, w Obrębie Nowy Zdrój	Uchwała Nr XXXIII/208/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 17 z dn. 13.02.2002 r. poz. 421	0,72
9.	mpzp terenu usług turystyki, w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Chrobrego, w Obrębie Czerмна	Uchwała Nr XXXIII/210/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 18 z dn. 14.02.2002 r.	1,48
10.	mpzp terenu usług turystyki, w Kudowie-Zdroju, w Obrębie Brzozowie	Uchwała Nr XXXIII/211/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 18 z dn. 14.02.2002 r.	0,96
11.	mpzp terenów usług turystyki, w Kudowie-Zdroju, w Obrębie Brzozowie	Uchwała Nr XXXIII/212/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 18 z dn. 14.02.2002 r.	4,30
12.	mpzp terenów usług turystyki, w Kudowie-Zdroju, w Obrębie Czerмна, przy ulicy Kościuszki	Uchwała Nr XXXIII/213/2001 22.11. 2001	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 18 z dn. 14.02.2002 r.	2,15
13.	mpzp terenu, położonego w Kudowie-Zdroju, przy ulicy Fredry i Nad Potokiem, w Obrębie Słone w granicach działek nr: 239/4, 240/2 i 241/2	Uchwała Nr XIII/64/2003 12.09. 2003	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 208 poz.2975 z dn. 12.11.2003 r.	0,30
14.	mpzp terenu w Kudowie-Zdroju, Obręb Zakrze, w rejonie ulic: Głównej, Fabrycznej i Łąkowej	Uchwała Nr XIII/63/2003 12. 09.2003	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 5 z dn. 12.01.2004 r.	124
15.	mpzp miasta Kudowa-Zdrój, dla terenu położonego przy ulicy Głównej, w rejonie przejścia granicznego Kudowa-Zdrój – Słone, przeznaczonego pod specjalną strefę ekonomiczną	Uchwała Nr XXIII/122/2004 31.05. 2004	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 170 poz.2862 z dn. 10.09.2004 r.	10,80

16.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju, dla terenu obejmującego działkę nr 294 AM-10, w obrębie Słone, w rejonie ulicy Jasnej	Uchwała Nr XLI/246/05 5.10.2005	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 261 poz.4584 z dn. 27.12.2005 r.	0,72
17.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju, dla działki nr 135 AM-6, w Obręb Pstrązna	Uchwała Nr LII/324/06 26.07.2006	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 189 poz.2840 z dn. 11.09.2006 r.	0,256
18.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju w rejonie ulicy Fabrycznej – Obręb Zakrze	Uchwała Nr VII/38/07 30.03.2007	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 128 poz.1691 z dn. 29.05.2007 r.	ok. 2,5
19.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju, dla terenu położonego przy ulicy Głównej, w rejonie przejścia granicznego Kudowa – Słone, przeznaczonego pod urządzenia komunikacji samochodowej, bazy i składy oraz usługi komercyjne	Uchwała Nr IX/58/07 26.04.2007	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 149 poz.1921 z dn. 20.06.2007 r.	ok. 15
20.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju, obręb Czerмна, w rejonie Alei Jana Pawła II	Uchwała Nr XXIII/153/08 29.04.2008	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 163 poz.1863 z dn. 13.06.2008 r.	ok. 1,41
21.	mpzp miasta Kudowy-Zdroju, dla terenu położonego przy ulicy Słone, przeznaczonego pod mieszkalnictwo niskiej intensywności, mieszkalnictwo pensjonatowe, usługi	Uchwała Nr XXVI/172/08 01.09.2008	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego nr 266 poz.2846 z dn. 02.10.2008 r.	ok. 1,41

Analiza aktualności dokumentów planistycznych miasta Kudowa-Zdrój. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowy-Zdroju zostało opracowane i zatwierdzone uchwałą nr XIII/86/95 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju w dniu 29.09.1995 roku.

Studium zostało sporządzone w oparciu o wymogi obowiązującej wówczas ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym oraz z wykorzystaniem ustaleń innych aktów prawnych częściowo już nie aktualnych.

W związku z wejściem w życie ustaw:

- o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami),
- o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2005 roku, Nr 167, poz. 1399),
- o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku o (Dz. U. z 2004 roku, Nr 92, poz. 880),

oraz ze względu na sporządzenie opracowań:

- Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Kudowy-Zdroju, Wrocław 2002 rok,
- Strategia Rozwoju Gminy Kudowa-Zdrój oraz Rozwoju Produktów Turystycznych, Warszawa 2003 rok,
- Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego, Wrocław 2005 rok,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego,
- Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego,
- Strategia rozwoju powiatu kłodzkiego,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowy-Zdroju utraciło swoją aktualność pod względem formalnym i wymaga zaktualizowania

Podobnie, należy stwierdzić, iż Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowy-Zdrój (Uchwała nr XXII/154/96 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 30.08.1996 r.) jest niezgodny z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Poza niewielkimi wyjątkami, dotyczącymi terenów przygranicznych, zachowują aktualność ustalenia funkcjonalno-przestrzenne planu miejscowego z 1996 roku.

Należy również stwierdzić, że na 21 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego funkcjonujących dla obszaru Kudowy-Zdrój, jedynie 8 planów sporządzonych w latach 2004-2008 jest aktualnych pod względem formalnym na dzień dzisiejszy.

Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są nieaktualne dla stref ochrony uzdrowiska „A”, „B”, „C” ze względu na korektę przebiegu ich granic oraz zmianę

przepisów dotyczących zagospodarowania przestrzennego uzdrowiska, zgodnie z Ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2005 roku, Nr 167, poz. 1399).

Wnioski. W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentów planistycznych udostępnionych przez Urząd Miasta w Kudowie-Zdroju (w oparciu o przepisy z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz przepisy o uzdrowiskach) należy stwierdzić, że gmina realizuje obowiązek prowadzenia polityki przestrzennej.

Samorząd powinien rozpocząć działania w celu zintensyfikowania prac przy aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowa-Zdrój. Zaktualizowanie Studium w granicach administracyjnych miasta wynika z potrzeby dostosowania jego zapisów do obowiązujących przepisów prawnych, a przede wszystkim do Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 roku.

Oceną aktualności objęto 21 planów obowiązujących na terenie miasta Kudowy-Zdroju. Ze względu na wejście w życie nowych ustaw:

- o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku,
- o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 roku,

oraz w związku z uchwaleniem przez Radę Miasta Kudowy-Zdroju Tymczasowego Statutu Uzdrawiska (Uchwała nr XLVIII/295/06) - 13 miejscowych planów opracowanych jako uszczegółowienia i zmiany miejscowego planu ogólnego miasta utraciło swoją aktualność formalną. Merytorycznie, pod względem funkcjonalno-przestrzennym, pozostają nadal aktualne.

Zalecenia. W wyniku przeprowadzonej analizy zaleca się:

- aktualizację lub opracowanie nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kudowy-Zdroju,

- opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla stref „A”, „B”, „C” ochrony uzdrowiska,
- opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu przejścia granicznego Kudowa – Słone,
- opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Zakrze,
- opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu Brzozowie.

Tereny wymagające sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze względu na przepisy odrębne. W związku z ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2005 roku, Nr 167, poz. 1399), art. 38, ust. 2, Gmina Kudowa-Zdrój w pierwszej kolejności powinna przystąpić do sporządzenia planu w strefie „A”, „B” i „C” ochrony uzdrowiskowej oraz dla terenu i obszaru górniczego.

5.

STREFY OCHRONNE

Gmina po wyznaczeniu obszaru objętego wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska, zobowiązana jest do wydzielenia na nim stref ochronnych. Dla każdej ze stref wymagane jest odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne obszaru zgodnie z art. 38 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399).

W wyniku analizy przeprowadzonej do niniejszego operatu uzdrowiskowego stwierdzono potrzebę dokonania weryfikacji przebiegu granic stref ochronnych uzdrowiska ustalonych w Tymczasowym Statucie Uzdrowiska Kudowa-Zdrój z dnia 17 marca 2006 roku. Zmiana przebiegu granic wynika z łącznej analizy stanu istniejącego zagospodarowania poszczególnych stref ochrony uzdrowiska oraz warunków określonych w Ustawie z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), dotyczących użytkowania i zagospodarowania terenów w granicach poszczególnych stref ochronnych.

Korekta przebiegu granic stref ochronnych uzdrowiska w stosunku do ustalonych w Tymczasowym Statucie Uzdrowiska polega na:

- rozszerzeniu obszaru strefy „A” o tereny wolne od zabudowy oraz tereny zielone,
- rozszerzeniu obszaru strefy „B” w zachodniej części o tereny wolne od zabudowy a przeznaczone w planie miejscowym pod budownictwo mieszkaniowe i pensjonatowe,

- rozszerzeniu obszaru strefy „C” do całego terenu Gminy Kudowa-Zdrój w celu dostosowania do wymagań art. 33 w/w Ustawy.

5.1. Podstawowe parametry ustalone dla stref ochronnych uzdrowiska Kudowa-Zdrój

Dla Kudowy-Zdroju wyznaczono strefy ochronne uzdrowiska:

- „A” o powierzchni 73,90 ha
- „B” o powierzchni 420,50 ha
- „C” o powierzchni 2844,60 ha

W poszczególnych strefach przyjmuje się następujące wskaźniki terenów zielonych:

- w strefie "A":
  - wskaźnik powierzchni terenów zielonych powinien wynosić nie mniej niż 75 % powierzchni strefy, co dla Kudowy-Zdrój stanowi około 55 ha,
  - dla projektowanych inwestycji na działkach niezabudowanych należy przyjąć wskaźnik powierzchni terenów zielonych na działce 75%,
- w strefie "B":
  - wskaźnik powierzchni terenów zielonych powinien wynosić nie mniej niż 55 % powierzchni strefy, co dla Kudowy-Zdrój stanowi około 231 ha,
  - dla projektowanych inwestycji na działkach niezabudowanych należy przyjąć wskaźnik powierzchni terenów zielonych na działce 55%,
- w strefie "C":
  - wskaźnik powierzchni terenów zielonych należy ustalić indywidualnie dla wszystkich rodzajów zabudowy.

Uzdrowisko Kudowa-Zdrój	Powierzchnia obszaru (ha)	Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wskaźnik terenów zielonych (%)
Strefa „A”	73,90	55,00	75,00
Strefa „B”	420,50	231,00	55,00
Strefa „C”	2844,60	2632,00	92,50
<u>Całe miasto</u>	<u>3399,00</u>	<u>2918,00</u>	<u>85,00</u>

W Statucie Uzdrowiska Kudowa-Zdrój należy zdefiniować pojęcie „tereny zielone” o ile wcześniej nie pojawi się definicja opracowana przez ustawodawcę.

Proponuje się uznać za tereny zielone:

- zieleń urządzoną, trawniki, zieleńce, klomby itp. zlokalizowane w poziomie terenu, zaliczając ich powierzchnię w 100% do powierzchni zielonej,
- zieleń urządzoną, klomby, itp. niezależnie od lokalizacji powierzchni, na której są urządzone (np. klomby na tarasach, zieleń na ścianach pochyłych, itp.), zaliczając ich powierzchnię w 100% do powierzchni zielonej, przy czym łączna powierzchnia tych form zagospodarowania nie może być większa niż 20% powierzchni terenów zielonych wymaganych dla danej strefy,
- stropodachy zielone, zaliczając ich powierzchnię w 100% do powierzchni zielonej,
- dojścia, parkingi i dojazdy wykonane jako zielone zaliczając ich powierzchnię w 50% do powierzchni zielonej.

Dla wymienionych form zagospodarowania należy przyjąć rzeczywistą powierzchnię zajęta przez te formy.

W szczególnych przypadkach, jeśli istnieje taka możliwość, proponuje się dopuścić bilansowanie terenów zielonych znajdujących się na terenie kilku działek znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie działki, na której projektowana jest inwestycja. Włączenia powierzchni danej działki do powierzchni terenu zielonego w ramach bilansowania można dokonać tylko raz. Sposób bilansowania oraz formę rejestrowania zbilansowanych terenów należy szczegółowo ustalić w Statucie Uzdrowiska.

Minimalne wielkości nowoprojektowanych działek w zależności od rodzaju zabudowy oraz położenia należy ustalić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta.

5.2. Przebieg granic i charakterystyka stref ochronnych uzdrowiska

Strefa ochronna „A”. Strefa "A" obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące

lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie. Procentowy udział terenów zielonych w strefie „A” wynosi nie mniej niż 75 %.

Obszar ochrony uzdrowiskowej „A” przeznaczony pod:

- g) istniejące obiekty związane bezpośrednio z leczeniem uzdrowiskowym (zakład przyrodolecniczy, szpitale uzdrowiskowe i sanatoria) zgrupowane przy Parku Zdrojowym,
- h) tereny zainwestowane w centralnej części miasta,
- i) park zdrojowy wraz z e stawem zdrojowym,
- j) istniejące tereny nie zainwestowane stanowiące uzupełnienie funkcji uzdrowiskowej zlokalizowane przy ulicy 1 Maja,
- k) pozostałe istniejące tereny zainwestowane,
- l) przyległe tereny leśne, otaczające uzdrowisko od północnego wschodu (Góra Parkowa).

Przebieg granic strefy ochronnej „A”:

- rozpoczyna się od punktu nr 1, stanowiącego przecięcie ul. Zdrojowej z Aleją Jana Pawła II granica obszaru „A” biegnie północno-wschodnią stroną Alei Jana Pawła II w kierunku ul. Kościuszki;
- następnie granica strefy skręca przy punkcie nr 2 w kierunku północno-wschodnim w stronę Stawu Zdrojowego przed dz. nr 7/3,
- następnie biegnie drogą gminną (częścią grobli stawu zdrojowego),
- w punkcie nr 3 na wysokości stawu skręca w kierunku północno-zachodnim po granicy dz. 5/1 z dz. 5/3, aż do przecięcia z ciekim wodnym rzeczki Trzemeszna wypływającej ze stawu,
- od punktu 4 przebiega po północnym brzegu w/w rzeczki do przecięcia z dz. 454,
- dalej po granicy dz. 454 z dz. 451, wzdłuż południowej krawędzi drogi gminnej przebiegającej pomiędzy działkami 457 i 456 do przecięcia z drogą gminną w punkcie 5,
- następnie po północnych granicach dz. 44, 45, 6 i 492 do skrzyżowania z dz. 490/5, w tym miejscu oznaczonym nr 6 skręca w kierunku wschodnim po granicy dz. 67 z dz. 64, 65, 66 i 61, w tym miejscu oznaczonym nr 7 granica przebiega skosem po dz. 61 do zachodniego

narożnika dz. 71, omijając teren wieży Telewizyjnego Ośrodka Nadawczego na działce nr 71 w obrębie Stary Zdrój,

- następnie do końca pasa drogowego ul. Moniuszki,
- tu granica przecina teren leśny dz. 289 i przebiega do punktu przecięcia dz. 189 z dz. 180,
- wzdłuż granicy dz. 180 z dz. 181 do punktu nr 8 skrzyżowania z dojazdową drogą gminną, po granicy tejże drogi z dz. 179/2 i 178/24 do skrzyżowania ul. 1 Maja punkt nr 9,
- następnie wzdłuż północnej krawędzi ulicy 1 Maja do punktu nr 10 skrzyżowania z ul. Warszawską,
- dalej południowo-zachodnią krawędzią ul. Warszawskiej po granicy dz. 7/20 z dz. 13/2 aż do narożnika południowo zachodniego dz. 7/20 punkt nr 11,
- następnie po granicy dz. 7/20 i 17 z dz. 5,
- w punkcie nr 12 południowo-wschodnią stroną tej działki do skrzyżowania z ul. Słoneczną,
- dalej granica strefy przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Słonecznej do skrzyżowania z przedłużeniem południowej krawędzi działki nr 242,
- dalej granica strefy przecina ul. Kombatantów, w punkcie nr 13 skręca na zachód do przecięcia z pasem drogowym ul. Kombatantów,
- w punkcie nr 14 nawraca wzdłuż granicy dz. 258/2 z pasem drogowym i przebiega do punktu nr 15,
- następnie przebiega po granicy dz. 258/2 z dz. 263 oraz dz. 259 z dz. 267 do punktu nr 16 gdzie skręca w kierunku północno zachodnim wzdłuż granicy dz. 268/2, 268/1, 269, 270 z pasem drogowym,
- w punkcie nr 17 przechodzi skosem przez dz. 229/7 do narożnika dz. 232/1 następnie łączy się z punktem wyjścia nr 1.

Strefa ochronna „B”. Strefa "B" obejmuje obszar przyległy do strefy "A" i stanowi jej otoczenie, jest przeznaczona dla nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych w procesie leczenia obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze. Procentowy udział terenów zielonych w strefie „B” wynosi nie mniej niż 55 %.

Obszar ochrony uzdrowiskowej „B” przeznaczony pod:

- a) sąsiadujące z obszarem „A” tereny istniejącego zainwestowania obejmującego centrum miasta Kudowa –Zdrój,
- b) dzielnicę Czermna oraz tereny rolne i leśne na północ i wschód od jednostki zurbanizowanej,
- c) przyległe tereny zabudowane budownictwem mieszkaniowym jedno i wielorodzinnym w tym pensjonatowym i usługowym
- d) oraz tereny przewidziane do zainwestowania zlokalizowane na północnym terenie od rzeki leśne otaczające uzdrowisko od wschodu, zachodu i południa.

Przebieg granic strefy ochronnej „B”:

- od punktu stanowiącego przecięcie ul. Zdrojowej z ul. Nad Potokiem granica obszaru „B” przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Nad Potokiem,
- w odległości ok. 500 m od w/w punktu skręca w ulice bez nazwy i dalej prostopadle do granicy państwa do punktu gdzie granica uzdrowiskowej strefy ochronnej „B” krzyżuje się z pasem granicznym Polski i Republiki Czeskiej,
- od tego miejsca granica strefy „B” i „C” przebiega jednocześnie wzdłuż granicy zachodniej miasta po granicy państwa aż do ciek wodnego na działce nr 47 obręb Czermna,
- dalej granica strefy przebiega wzdłuż ciek wodnego w kierunku północno –wschodnim do jego początku,
- dalej granica obszaru przebiega linią prostą w kierunku północno-wschodnim, prostopadle do drogi gminnej na działce nr 83,
- dalej południowo-zachodnią granicą tej drogi do ul. Kościuszki,
- dalej południowo- wschodnią krawędzią ul. Kościuszki do przecięcia z ścieżką na działce nr 258 obręb Jakubowice, przebiegająca u podnóża Świniego Grzbietu, i po przedłużeniu do skrzyżowania z drogą na działce nr 263,
- dalej granica strefy przebiega drogą na działce nr 263, następnie drogą nr 76 i 112 obręb Stary Zdrój do skrzyżowania z ul. 1 Maja,

- dalej granica strefy przebiega linią prostą w kierunku południowo-zachodnim do przecięcia z ul. Słoneczną na wysokości południowo-wschodniej granicy działki nr 197 obręb Nowy Zdrój,
- granica strefy przecina ul. Słoneczną i dalej linią prostą w kierunku południowo-zachodnim łączy się z drogą na działce nr 241 obręb Zakrze i prowadzi dalej krawędzią północno-wschodnią drogi na działkach nr 241 i 266 do punktu na przedłużeniu południowo-zachodniej krawędzi działki nr 176, i wzdłuż tej linii do przecięcia z ul. Nad Potokiem,
- dalej granica strefy przebiega północno-wschodnią krawędzią ul. Nad Potokiem do punktu wyjścia do skrzyżowania z ul. Zdrojową.

Strefa ochronna „C”. Strefa "C" przylega do strefy "B" i stanowi jej otoczenie, obejmując obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych.

Obszar ochrony uzdrowiskowej „C” przeznaczony pod:

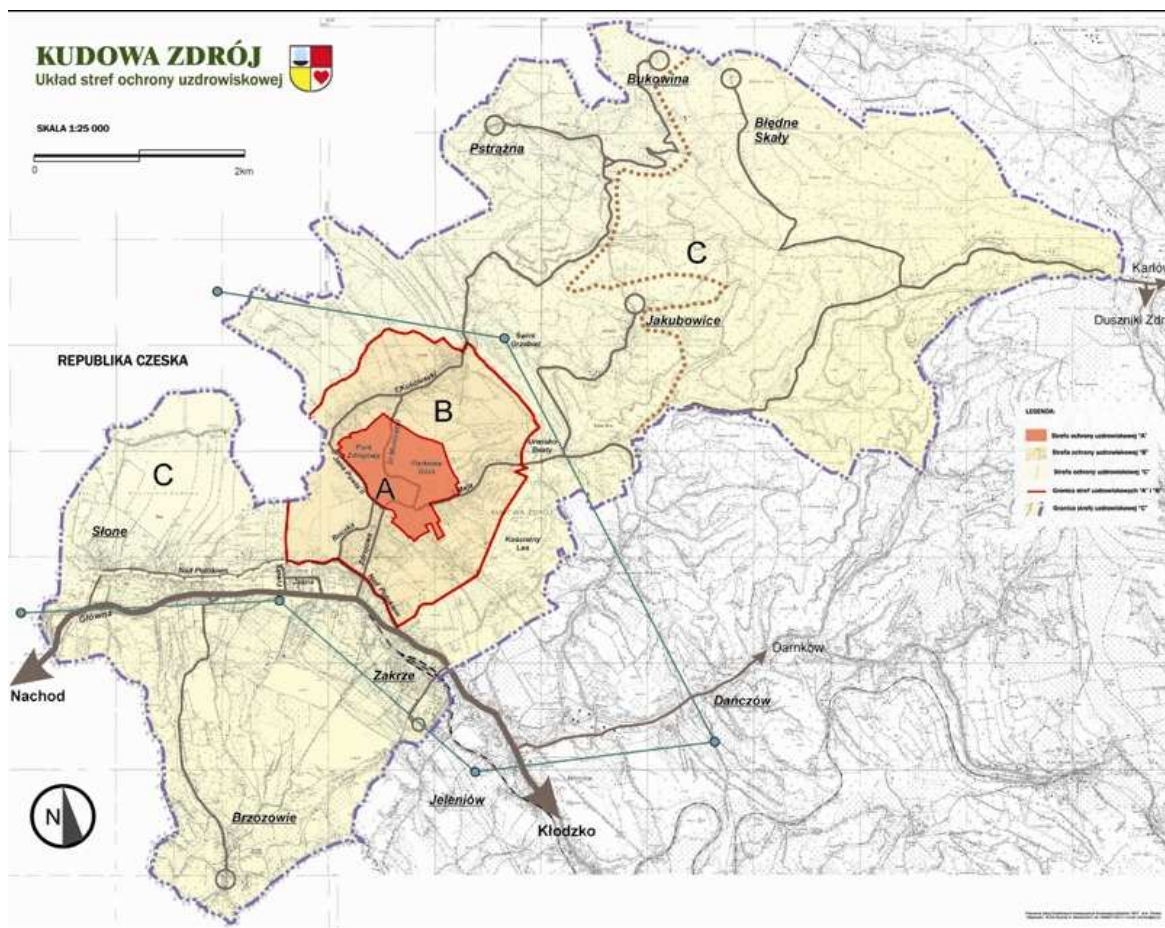
- c) zewnętrzny kołnierz dla obszarów „A” oraz „B” w promieniu zapewniającym uzdrowisku nienaruszalność klimatu i naturalnego krajobrazu,
- d) obszar A, B i C wpisany jest w granice administracyjne Gminy Kudowa-Zdrój.

Przebieg granic strefy ochronnej „C”:

Granica Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, przebiega po granicy administracyjnej Gminy Kudowa-Zdrój z gminami sąsiednimi tj.:

- Lewin Kłodzki,
- Radków,
- Szczytna,
- oraz po granicy państwa z Republiką Czeską.

Graficzny układ stref przedstawia poniższa mapa, która stanowi także Załącznik nr 6 do niniejszego opracowania.

5. Mapa układu stref „A”, „B”, „C” ochrony uzdrowiska

5.3. Czynności zabronione w strefach ochronnych

W każdej z wyznaczonych stref ochronnych obszaru objętego wystąpieniem o nadanie statusu uzdrowiska, zgodnie z zapisami art. 38 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), zabronione są określone czynności:

W strefie ochronnej „A” zabrania się:

- a. lokalizacji zakładów przemysłowych,
- b. lokalizacji budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego, z wyjątkiem modernizacji obiektów istniejących, bez możliwości zwiększenia powierzchni ich zabudowy,
- c. uruchamiania pól biwakowych i campingowych, lokalizacji domków turystycznych i campingowych,

- d. prowadzenia targowisk, z wyjątkiem punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych lub towarów o podobnym charakterze, w formach i miejscach wyznaczonych przez gminę,
- e. trzymania zwierząt gospodarskich, w rozumieniu ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 866),
- f. prowadzenia działalności rolniczej, w rozumieniu ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 oraz z 2005 r. Nr 14, poz. 113, Nr 90, poz. 756 i Nr 143, poz. 1199),
- g. organizacji rajdów samochodowych i motorowych,
- h. lokalizacji stacji paliw, punktów dystrybucji produktów naftowych, nawozów sztucznych, składowisk odpadów stałych i płynnych, składów opału,
- i. lokalizacji parkingów w liczbie miejsc postojowych większej niż 10 % miejsc sanatoryjnych w obiekcie,
- j. lokalizacji trwałych i tymczasowych obiektów i urządzeń, które mogą utrudniać lub zakłócać przebywanie pacjentów na tym obszarze, a w szczególności: stacji bazowych telefonii komórkowej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne,
- k. organizowania imprez masowych, w rozumieniu ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 909), zakłócających proces leczenia uzdrowiskowego i działalności o charakterze rozrywkowym zakłócającej ciszę nocną w godz. 22.00-6.00, z wyjątkiem imprez masowych znajdujących się w harmonogramie imprez gminnych,
- l. lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z odrębnymi przepisami, w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie ryb, garbarnie,
- m. wszystkich czynności zabronionych, ujętych w wykazie dla strefy ochronnej „B” i „C”,

W strefie ochronnej „B” zabrania się:

- a. lokalizacji nowych oraz rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych, punktów skupu złomu i punktów skupu produktów rolnych,
- b. lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni większej niż 400 m² z obiektami towarzyszącymi,

- c. lokalizacji i uruchamiania stacji paliw lub urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie bliżej niż 500 m od granicy obszaru strefy ochronnej "A", uruchamiania punktów dystrybucji i składowania środków chemicznych, produktów naftowych i innych artykułów uciążliwych dla środowiska,
- d. wycięcia drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć sanitarnych,
- e. pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze,
- f. prowadzenia robót melioracyjnych mających na celu niekorzystną zmianę istniejących stosunków gruntowo-wodnych,
- g. lokalizacji parkingów o wielkości powyżej 50 miejsc postojowych dla samochodów osobowych, dostawczych i autobusów,
- h. wszystkich czynności zabronionych ujętych w wykazie dla strefy ochronnej "C";

W strefie ochronnej „C” zabrania się:

- a. nieplanowanego wycięcia drzew,
- b. prowadzenia działań powodujących niekorzystną zmianę stosunków wodnych,
- c. lokalizacji nowych uciążliwych obiektów budowlanych i innych uciążliwych obiektów, w tym zakładów przemysłowych,
- d. prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego założenia przestrzenne lub właściwości lecznicze klimatu.

Powyższe czynności zabronione w poszczególnych strefach mają również swoje uzasadnienie wynikające z potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz przepisów prawa stosowanego w tych obszarów granicach Gminy Kudowa-Zdrój.

Ponadto w celu zapewnienia prawidłowej działalności lecznictwa uzdrowiskowego należy określić w Statucie Uzdrowiska szczegółowe czynności zabronione w strefach ochronnych w zakresie:

- wymagań sanitarnych,
- ochrony przed hałasem, w szczególności w strefie „A”,
- estetyki budynków, sklepów i zakładów usługowych oraz placówek kulturalnych,
- zakazu handlu obnośnego i obwoźnego w strefie „A”,

- ochrony jakości i ilości naturalnych surowców leczniczych.

W szczególności proponuje się w prowadzić w strefie ochronnej „A” zakaz:

- a. zabudowy loggii i balkonów w obiektach historycznych,
- b. palenia ognisk i grillowania,
- c. wywieszania prania i bielizny do suszenia na elementach elewacji obiektów oraz na terenach przyległych do terenów publicznie dostępnych.

6.

WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH I KLIMATU NA OBSZARZE OBJĘTYM WYSTĄPIENIEM O NADANIE STATUSU UZDROWISKA

Zgodnie z art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), gmina, która występuje o nadanie obszarowi statusu uzdrowiska, winna posiadać złoża naturalnych surowców leczniczych oraz klimat o właściwościach leczniczych, potwierdzonych na zasadach określonych w art. 35 i art. 36 tej Ustawy. Gmina Kudowa-Zdrój spełnia powyższe wymogi ustawowe, co zostało szczegółowo przedstawione w poniższych punktach niniejszego rozdziału.

6.1. Naturalne surowce lecznicze

Charakterystyka surowca leczniczego uzdrowiska-wody leczniczej. Najcenniejszym zasobem naturalnym omawianego obszaru i jednocześnie jedyną kopaliną wydobywaną na nim, są wody lecznicze. Wody lecznicze uzdrowiska należą do szczaw wodorowęglanowo-sodowo-wapniowych, które występują w utworach osadowych górnej kredy.

Źródła wód leczniczych w Kudowie-Zdroju skupione są na niewielkiej przestrzeni Parku Zdrojowego, między budynkiem „Polonii”, Pijalnią Wód Mineralnych a „Teatrem pod Blachą”. Woda z ujęć jest sprowadzana do wspólnych podziemnych zbiorników pięciokomorowych. Cztery pierwsze zbiorniki o przekroju kolistym mieszczą się na placu przed budynkiem kotłowni, ostatni o przekroju prostokątnym znajduje się pod budynkiem kotłowni. Tutaj również zlokalizowano komorę z armaturą sterującą i pompami wirowymi, podającymi wodę z zasobników do zakładów przyrodoleczniczych. Pod muszą koncertową

umieszczono jeszcze jeden zbiornik o największej średnicy, połączony z wyżej omówionymi zbiornikami oraz posiadający bezpośrednie połączenie z ujęciem „GÓRNE”.

Charakterystyka i klasyfikacja fizyko-chemiczna wód eksploatowanych w gminnych ujęciach przedstawia się następująco:

1. odwiert Nr 2 „MONIUSZKO”

Odwiert znajduje się w odległości siedmiu metrów od ujęcia „Marchlewski”, tuż obok „Teatru pod Blachą”, po południowej stronie potoku Trzemeszna. Głębokość ujęcia to 24,10 metra, jest ono obudowane cembrowiną do głębokości 1,40 metra, w środku jest zamontowana rura eksploatacyjna zakończona głowicą. Odwiert zarurowany jest trzema kolumnami rur ze stali węglistej. Na ujęciu znajduje się szklany pawilonik z szybikiem mieszczącym armaturę sterowniczą.

Udokumentowane zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą 2,5 m³/h i 60,0 m³/d. Woda „MONIUSZKO” związana jest wyłącznie z osadami górnej kredy (turonu), ma charakter szczelinowo-warstwowy.

Do uzyskania przez wodę z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” świadectwa potwierdzającego jej właściwości lecznicze niezbędne było wykonanie kompleksowych badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz promieniotwórczości wody. Podstawą do określenia zakresu wykonanych badań oraz sporządzenia charakterystyki wód było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565).

Badania zostały wykonane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8, jednostkę, która znalazła się w wykazie jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 stycznia 2008 r. (Dz.Urz.MZ.08.01.04 z dnia 29 lutego 2008 r.), a wcześniej na podstawie decyzji Nr 4 Ministra Zdrowia, z dnia 16.10.2007 r. (znak: MZ-OZU-521-11260-3/GR/07),

nabyła prawo do wydawania świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych na podstawie przeprowadzonych badań.

Badania przeprowadził zespół pracowników Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, a wyniki badań zatwierdziły:

- mgr inż. Justyna Amborska – kierownik pracowni Analiz Fizyko - Chemicznych,
- mgr Gabriela Sajdak – zastępca kierownika Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska

Natomiast opinie dotyczącą właściwości leczniczej wody mineralnej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” (Załącznik nr 2 do świadectwa Nr 1/KZ) wydał:

- prof. dr hab. n. med. Aleksander Sieroń – specjalista z zakresu chorób wewnętrznych, kardiologii, angiologii, hipertensjologii, balneologii i medycyny fizykalnej.

W ramach badań wody z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” wykonano:

- **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizyko-chemicznych właściwości wody, badania promieniotwórczości wody oraz badania mikrobiologiczne**, które przeprowadzono w Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach;

Do powyższych badań wykorzystano próbkę wody z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” pobraną w dniu 15 maja 2008 roku przez pracownika Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach w obecności i miejscu wskazanym przez przedstawiciela Uzdrowiska Kudowa-Zdrój. Ponadto do powyższych badań wykorzystano dane analityczne z lat wcześniejszych, które zostały dostarczone przez Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.

Wyniki wyżej wyszczególnionych badań wraz z wynikami badań wody podziemnej z odwiertu z lat 2000-2008 oraz z oceną właściwości leczniczych wody podziemnej przedstawione zostały w Załączniku nr 1 dołączonym do Świadectwa Nr 1/KZ; przygotowane na podstawie raportów z badań nr 4280/LB/2008 i nr 4281/LB/2008, które z kolei stanowią

Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój.

- w ramach **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody** wykonano badania akredytowane przez PCA zamieszczone w Zakresie Akredytacji PCA nr AB 213 oraz nie objęte akredytacją; dokładne dane określające parametr lub składnik, metodę oznaczenia oraz zakres metody zawiera raport z badań nr 4280/LB/2008 z dnia 23 lipca 2008 roku, stanowiący Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, które stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania;

W litrze analizowanej wody z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” oznaczono:

- 3564,16 mg/L rozpuszczonych składników mineralnych (stałych) oraz 2300 mg/L wolnego dwutlenku węgla;
- wśród anionów dominował jon wodorowęglanowy – 83,38 % sumy miliwali;
- wśród kationów dominował jon sodowy – 42,25 % sumy miliwali oraz jon wapniowy – 40,68 sumy miliwali, ponadto woda zawiera:
  - 66,5 mg/L potasu,
  - 60,75 mg/L magnezu,
  - 8,99 mg/L żelaza,
  - 2,4 mg/L związków arsenu.

W ramach **badania zawartości związków organicznych** oznaczono sumy pestycydów chlorowanych, sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i benzo(a)piranu:

- suma pestycydów < 0,050 µg/dm³;
- suma WWA < 0,010 µg/dm³;
- benzo(a)piren < 0,003 µg/dm³.

Woda jest bezbarwna, bezzapachowa, jej pH wynosi 6.7, a temperatura 10,1 ° C.

Szczegółowe zestawienie wyników zawiera raport z badań nr 4280/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, które stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania;

- **badania promieniotwórczości** wody objęły pomiary całkowitej aktywności promieniotwórczej α i β , ^{226}Ra , ^{222}Rn :
  - stężenie radonu wynosi 4,3 kBq/L.

Szczegółowe wyniki analizy radiochemicznej wody zawiera raport z badań nr 4281/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, które stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania;

- w badanej próbce wody z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” nie stwierdzono **zanieczyszczenia mikrobiologicznego**; szczegółowy zakres badań, stosowane normy oraz wyniki badań zawiera raport z badań nr 4281/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, które stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania;

Podsumowując informacje o wodzie z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” w Kudowie-Zdroju należy stwierdzić, że temperatura, mineralizacja oraz zawartość składników wody utrzymują się na stałym poziomie. W wodzie z powyższego ujęcia po badaniach mikrobiologicznych nie stwierdzono mikroorganizmów wskazujących na kontakt wody z zanieczyszczeniami zewnętrznymi. Nie stwierdzono także wskaźników i związków chemicznych w stężeniach uznanych za szkodliwe dla zdrowia. Jedynie zwraca uwagę wysoka zawartość arsenu (2,04 mg/dm³) ponad czterdziestokrotnie przekraczająca normę dla kuracji pitnej i ponad dwudziestokrotnie dla inhalacji. Biorąc pod uwagę zalecenia rozporządzenia, które przy znacznie niższych normach umożliwiają stosowanie tej wody do krenoterapii w warunkach zamkniętych, zalecane jest rozważenie zmiany charakteru stosowania wody tylko do kąpielii.

Dotychczasowe zalecenia aplikacyjne dla terapii wodą pitną wydają się możliwe dopiero wtedy, gdy stężenie arsenu w badanej wodzie osiągnie wartości wyznaczone przez rozporządzenie Ministra Zdrowia. Pozostały skład wody scharakteryzowany w badaniach chemicznych jest z punktu widzenia balneoterapii bardzo atrakcyjny.

Na podstawie wyników badań właściwości chemicznych, fizyko-chemicznych woda z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” została zaklasyfikowana jako: **woda mineralna swoista 0,36 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa** spełniająca wymagania określone dla wody leczniczej. Woda o takim składzie ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciwzapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

Z uwagi na swoje właściwości woda może być wykorzystywany w następujących kierunkach lecznictwa uzdrowiskowego:

- choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia),
- choroby układu nerwowego,
- choroby reumatologiczne (reumatologia),
- choroby kardiologiczne i nadciśnienie,
- choroby naczyń obwodowych,
- choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia),
- choroby układu trawienia,
- cukrzyca,

- otyłość,
- osteoporoza,
- choroby endokrynologiczne,
- choroby krwi i układu krwiotwórczego.

W związku z powyższym woda uzyskała Świadectwo Nr 1/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój, wydane 30 lipca 2008 roku przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8 i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do kuracji pitnych (w czasie kuracji do miesiąca i pobytu pacjenta w uzdrowisku), inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich.

Świadectwo wraz z załącznikami od nr 1 do nr 3, stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

2. odwiert Nr 3 „MARCHLEWSKI”

Odwiert znajduje się obok „Teatru pod Blachą”, nad potokiem Trzemeszna. Głębokość ujęcia to 8,70 metra, jest ono obudowane cembrowiną wpuszczoną do głębokości 1,40 metra i wypuszczoną 0,50 metra ponad teren. Ujęcie eksploatowane jest przy pomocy pompy głębinowej, której wydajność wynosi 100L/min.

Udokumentowane zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą 4,5 m³/h i 108,0 m³/d. Woda „MARCHLEWSKI” związana jest wyłącznie z osadami górnej kredy (cenoman - turon), ma charakter szczelinowo-warstwowy.

Do uzyskania przez wodę z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” świadectwa potwierdzającego jej właściwości lecznicze niezbędne było wykonanie kompleksowych badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz promieniotwórczości wody. Podstawą do określenia zakresu wykonanych badań oraz sporządzenia charakterystyki wód było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i

właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565).

Badania zostały wykonane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8, jednostkę, która znalazła się w wykazie jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 stycznia 2008 r. (Dz.Urz.MZ.08.01.04 z dnia 29 lutego 2008 r.), a wcześniej na podstawie decyzji Nr 4 Ministra Zdrowia, z dnia 16.10.2007 r. (znak: MZ-OZU-521-11260-3/GR/07), nabyła prawo do wydawania świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych na podstawie przeprowadzonych badań.

Badania przeprowadził zespół pracowników Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, a wyniki badań zatwierdziły:

- mgr inż. Justyna Amborska – kierownik pracowni Analiz Fizyko - Chemicznych,
- mgr Gabriela Sajdak – zastępca kierownika Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska

Natomiast opinie dotyczącą właściwości leczniczej wody mineralnej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” (Załącznik nr 2 do świadectwa Nr 2/KZ) wydał:

- prof. dr hab. n. med. Aleksander Sieroń – specjalista z zakresu chorób wewnętrznych, kardiologii, angiologii, hipertensjologii, balneologii i medycyny fizykalnej.

W ramach badań wody z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” wykonano:

- **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody, badania promieniotwórczości wody oraz badania mikrobiologiczne**, które przeprowadzono w Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach;

Do powyższych badań wykorzystano próbkę wody z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” pobraną w dniu 15 maja 2008 roku przez pracownika Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach w obecności i miejscu wskazanym przez przedstawiciela Uzdrowiska Kudowa-Zdrój. Ponadto do powyższych badań wykorzystano dane analityczne z lat wcześniejszych, które zostały dostarczone przez Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.

Wyniki wyżej wyszczególnionych badań wraz z wynikami badań wody podziemnej z odwiertu z lat 2000-2008 oraz z oceną właściwości leczniczych wody podziemnej przedstawione zostały w Załączniku nr 1 dołączonym do Świadectwa Nr 2/KZ; przygotowane zostały na podstawie raportów z badań nr 4282/LB/2008 i nr 4283/LB/2008, które z kolei stanowią Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój.

- w ramach **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody** wykonano badania akredytowane przez PCA zamieszczone w Zakresie Akredytacji PCA nr AB 213 oraz nie objęte akredytacją; dokładne dane określające parametr lub składnik, metodę oznaczenia oraz zakres metody zawiera raport z badań nr 4282/LB/2008 z dnia 23 lipca 2008 roku, stanowiący Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” które stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania;

W litrze analizowanej wody z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” oznaczono:

- 2110,48 mg/L rozpuszczonych składników mineralnych (stałych) oraz 2450 mg/L wolnego dwutlenku węgla;
- wśród anionów dominował jon wodorowęglanowy – 82,73 % sumy miliwali;
- wśród kationów dominował jon sodowy – 48,67 % sumy miliwali oraz jon wapniowy – 35,32 sumy miliwali, ponadto woda zawiera:
  - 38,2 mg/L potasu,
  - 33 mg/L magnezu,

- 4,47 mg/L żelaza,
- 0,886 mg/L związków arsenu.

W ramach **badania zawartości związków organicznych** oznaczono sumy pestycydów chlorowanych, sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i benzo(a)piranu:

- suma pestycydów < 0,050 µg/dm³;
- suma WWA < 0,010 µg/dm³;
- benzo(a)piren < 0,003 µg/dm³.

Woda jest bezbarwna, bezzapachowa, jej pH wynosi 6.5, a temperatura 12 ° C.

Szczegółowe zestawienie wyników zawiera raport z badań nr 4282/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI”, które stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania;

- **badania promieniotwórczości** wody objęły pomiary całkowitej aktywności promieniotwórczej α i β , ²²⁶Ra, ²²²Rn:
  - stężenie radonu wynosi 41.4 kBq/L.

Szczegółowe wyniki analizy radiochemicznej wody zawiera raport z badań nr 4283/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI, które stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania;

- w badanej próbce wody z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” nie stwierdzono **zanieczyszczenia mikrobiologicznego**; szczegółowy zakres badań, stosowane normy oraz wyniki badań zawiera raport z badań nr 4283/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI”, które stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania;

Podsumowując informacje o wodzie z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” w Kudowie-Zdroju należy stwierdzić, że mineralizacja oraz zawartość składników wody nieznacznie wzrosły. W wodzie z powyższego ujęcia po badaniach mikrobiologicznych nie stwierdzono mikroorganizmów wskazujących na kontakt wody z zanieczyszczeniami zewnętrznymi. Nie stwierdzono także wskaźników i związków chemicznych w stężeniach uznanych za szkodliwe dla zdrowia. Jedynie zwraca uwagę wysoka zawartość arsenu ($0,886 \text{ mg/dm}^3$) ponad siedemnastokrotnie przekraczająca normę dla kuracji pitnej i ponad ośmiokrotnie dla inhalacji. Biorąc pod uwagę zalecenia rozporządzenia, które przy znacznie niższych normach umożliwiają stosowanie tej wody do krenoterapii w warunkach zamkniętych, zalecane jest rozważenie zmiany charakteru stosowania wody tylko do kąpieli. Dotychczasowe zalecenia aplikacyjne dla terapii wodą pitną wydają się możliwe dopiero wtedy, gdy stężenie arsenu w badanej wodzie osiągnie wartości wyznaczone przez rozporządzenie Ministra Zdrowia. Pozostały skład wody scharakteryzowany w badaniach chemicznych jest z punktu widzenia balneoterapii bardzo atrakcyjny.

Na podstawie wyników badań właściwości chemicznych, fizyko-chemicznych woda z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” została zaklasyfikowana jako: **woda mineralna swoista 0,21 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa** spełniająca wymagania określone dla wody leczniczej. Woda o takim składzie ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciw zapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

Z uwagi na swoje właściwości woda może być wykorzystywany w następujących kierunkach lecznictwa uzdrowiskowego:

- choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia),
- choroby układu nerwowego,
- choroby reumatologiczne (reumatologia),
- choroby kardiologiczne i nadciśnienie,
- choroby naczyń obwodowych,
- choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia),
- choroby układu trawienia,
- cukrzyca,
- otyłość,
- osteoporoza,
- choroby endokrynologiczne,
- choroby krwi i układu krwiotwórczego.

W związku z powyższym woda uzyskała Świadectwo Nr 2/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój, wydane 30 lipca 2008 roku przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8 i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do kuracji pitnych (w czasie kuracji do miesiąca i pobytu pacjenta w uzdrowisku), inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich.

Świadectwo wraz z załącznikami od nr 1 do nr 3, stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

3. ujęcie „GÓRNE”

Ujęcie znajduje się pod schodami kaskady zdobiącej wejście do Parku Zdrojowego, przykryte jest stropem Kleina i zaopatrzone jest we właz. Aktualna głębokość ujęcia to 4,90 metra. Eksploatacja odbywa się systemem grawitacyjnym a jej czas to 24 h. Obudowa jest w formie

sześcioboku o średnicy 3,7 metra i głębokości 2,10 metra. Poziom wody wznosi się w niej na wysokość 1,75 metra.

Udokumentowane zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą 6,0 m³/h i 144 m³/d. Woda z ujęcia „GÓRNE” związana jest wyłącznie z osadami górnej kredy (cenoman - turon), ma charakter szczelinowo-warstwowy.

Do uzyskania przez wodę z ujęcia „GÓRNE” świadectwa potwierdzającego jej właściwości lecznicze niezbędne było wykonanie kompleksowych badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz promieniotwórczości wody. Podstawą do określenia zakresu wykonanych badań oraz sporządzenia charakterystyki wód było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565).

Badania zostały wykonane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8, jednostkę, która znalazła się w wykazie jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 stycznia 2008 r. (Dz.Urz..MZ.08.01.04 z dnia 29 lutego 2008 r.), a wcześniej na podstawie decyzji Nr 4 Ministra Zdrowia, z dnia 16.10.2007 r. (znak: MZ-OZU-521-11260-3/GR/07), nabyła prawo do wydawania świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych na podstawie przeprowadzonych badań.

Badania przeprowadził zespół pracowników Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, a wyniki badań zatwierdziły:

- mgr inż. Justyna Amborska – kierownik pracowni Analiz Fizyko - Chemicznych,
- mgr Gabriela Sajdak – zastępca kierownika Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska.

Natomiast opinie dotyczącą właściwości leczniczej wody mineralnej z ujęcia „GÓRNE” (Załącznik nr 2 do świadectwa Nr 3/KZ) wydał:

- prof. dr hab. n. med. Aleksander Sieroń – specjalista z zakresu chorób wewnętrznych, kardiologii, angiologii, hipertensjologii, balneologii i medycyny fizykalnej.

W ramach badań wody z ujęcia „GÓRNE” wykonano:

- **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody, badania promieniotwórczości wody oraz badania mikrobiologiczne**, które przeprowadzono w Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach;

Do powyższych badań wykorzystano próbkę wody z ujęcia „GÓRNE” pobraną w dniu 15 maja 2008 roku przez pracownika Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach w obecności i miejscu wskazanym przez przedstawiciela Uzdrowiska Kudowa-Zdrój. Ponadto do powyższych badań wykorzystano dane analityczne z lat wcześniejszych, które zostały dostarczone przez Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.

Wyniki wyżej wyszczególnionych badań wraz z wynikami badań wody podziemnej z odwiertu z lat 2000-2008 oraz z oceną właściwości leczniczych wody podziemnej przedstawione zostały w Załączniku nr 1 dołączonym do Świadectwa Nr 3/KZ; przygotowane zostały na podstawie raportów z badań nr 4284/LB/2008 i nr 4285/LB/2008, które z kolei stanowią Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój.

- w ramach **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody** wykonano badania akredytowane przez PCA zamieszczone w Zakresie Akredytacji PCA nr AB 213 oraz nie objęte akredytacją; dokładne dane określające parametr lub składnik, metodę oznaczenia oraz zakres metody zawiera raport z badań nr 4284/LB/2008 z dnia 23 lipca 2008 roku, stanowiący Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE” które stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania;

W litrze analizowanej wody z ujęcia „GÓRNE” oznaczono:

- 2645,93 mg/L rozpuszczonych składników mineralnych (stałych) oraz 2287 mg/L wolnego dwutlenku węgla;
- wśród anionów dominował jon wodorowęglanowy – 89,65 % sumy moliwoli;
- wśród kationów dominował jon sodowy – 53,12% sumy moliwoli oraz jon wapniowy – 26,82 sumy moliwoli, ponadto woda zawiera:
  - 59,9 mg/L potasu,
  - 49,5 mg/L magnezu,
  - 10,38 mg/L żelaza,
  - 2,04 mg/L związków arsenu oraz 0,090 mg/L ołowiu.

W ramach **badania zawartości związków organicznych** oznaczono sumy pestycydów chlorowanych, sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i benzo(a)piranu:

- suma pestycydów < 0,050 µg/dm³;
- suma WWA < 0,010 µg/dm³;
- benzo(a)piren < 0,003 µg/dm³.

Woda jest bezbarwna, bezzapachowa, jej pH wynosi 6.4, a temperatura 10,7 ° C.

Szczegółowe zestawienie wyników zawiera raport z badań nr 4284/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE”, które stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania;

- **badania promieniotwórczości** wody objęły pomiary całkowitej aktywności promieniotwórczej α i β , ²²⁶Ra, ²²²Rn oraz:
  - stężenie radonu wynosi 28.6 kBq/L.

Szczegółowe wyniki analizy radiochemicznej wody zawiera raport z badań nr 4285/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze

naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE”, które stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania;

- w badanej próbce wody z ujęcia „GÓRNE” nie stwierdzono **zanieczyszczenia mikrobiologicznego**; szczegółowy zakres badań, stosowane normy oraz wyniki badań zawiera raport z badań nr 4285/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE” , które stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania;

Podsumowując informacje o wodzie z ujęcia „GÓRNE” w Kudowie-Zdroju należy stwierdzić, że mineralizacja wody wzrosła, podobnie jak stężenia podstawowych jonów, takich jak jon wodorowęglanowy, sodowy oraz wapniowy. W wodzie z powyższego ujęcia po badaniach mikrobiologicznych nie stwierdzono mikroorganizmów wskazujących na kontakt wody z zanieczyszczeniami zewnętrznymi. Wysokie stężenie ołowiu ($0,090 \text{ mg/dm}^3$) w badanej wodzie, dziewięciokrotnie przekraczające normę dla kuracji pitnej i inhalacji ogranicza aktualne jej stosowanie tylko do kąpieli. W poprzednich badaniach poziom ołowiu był niski. Ponadto w badanym ujęciu wodnym zwraca uwagę wysoka zawartość arsenu ($2,04 \text{ mg/dm}^3$) ponad czterdziestokrotnie przekraczająca normę dla kuracji pitnej i ponad dwudziestokrotnie dla inhalacji. Biorąc pod uwagę zalecenia rozporządzenia, które przy znacznie niższych normach umożliwiają stosowanie tej wody do krenoterapii w warunkach zamkniętych, zalecane jest rozważenie stosowania wody tylko do kąpieli. Zalecenie aplikacyjne dla terapii wodą pitną wydają się możliwe dopiero wtedy, gdy stężenie arsenu w badanej wodzie osiągnie wartości wyznaczone przez rozporządzenie Ministra Zdrowia. Pozostały skład wody scharakteryzowany w badaniach chemicznych jest z punktu widzenia balneoterapii bardzo atrakcyjny.

Na podstawie wyników badań właściwości chemicznych, fizyko-chemicznych woda z ujęcia „GÓRNE” została zaklasyfikowana jako: **woda mineralna swoista 0,26 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa żelazista** spełniająca wymagania określone dla wody leczniczej. Woda o takim składzie ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciwzapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

Z uwagi na swoje właściwości woda może być wykorzystywany w następujących kierunkach lecznictwa uzdrowiskowego:

- choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia),
- choroby układu nerwowego,
- choroby reumatologiczne (reumatologia),
- choroby kardiologiczne i nadciśnienie,
- choroby naczyń obwodowych,
- choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia),
- choroby układu trawienia,
- cukrzyca,
- otyłość,
- osteoporoza,
- choroby endokrynologiczne,
- choroby krwi i układu krwiotwórczego.

W związku z powyższym woda uzyskała Świadectwo Nr 3/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z ujęcia „GÓRNE” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój, wydane 30 lipca 2008 roku przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8 i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do balneoterapii (nie może być naruszona ciągłość tkanki skórnej i tkanki podskórnej); po uzyskaniu normalizacji zawartości ołowiu ze

względu na stężenie arsenu można ją stosować w kuracji do miesiąca podczas pobytu pacjenta w uzdrowisku.

Świadectwo wraz z załącznikami od nr 1 do nr 3, stanowi Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania.

4. odwiert „K-200”

Odwiert znajduje się przy głównej alei parkowej w Parku Zdrojowym. Ujęcie samowypływające o poziomie statycznym zwierciadła wody 12 metrów nad powierzchnią terenu. Odwiert ma głębokość 192 metry, a zarurowany jest do głębokości 103,6 metra.

Udokumentowane zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą 4,7 m³/h. Woda z odwiertu „K-200” związana jest wyłącznie z osadami górnej kredy (dolny turon), ma charakter szczelinowo-warstwowy.

Do uzyskania przez wodę z odwiertu „K-200” świadectwa potwierdzającego jej właściwości lecznicze niezbędne było wykonanie kompleksowych badań fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz promieniotwórczości wody. Podstawą do określenia zakresu wykonanych badań oraz sporządzenia charakterystyki wód było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565).

Badania zostały wykonane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8, jednostkę, która znalazła się w wykazie jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 stycznia 2008 r. (Dz.Urz..MZ.08.01.04 z dnia 29 lutego 2008 r.), a wcześniej na podstawie decyzji Nr 4 Ministra Zdrowia, z dnia 16.10.2007 r. (znak: MZ-OZU-521-11260-3/GR/07), nabyła prawo do wydawania świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych na podstawie przeprowadzonych badań.

Badania przeprowadził zespół pracowników Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, w następującym składzie:

- mgr inż. Justyna Amborska – kierownik pracowni Analiz Fizyko - Chemicznych,
- mgr Gabriela Sajdak – zastępca kierownika Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska

Natomiast opinie dotyczącą właściwości leczniczej wody mineralnej z odwiertu „K-200” (Załącznik nr 2 do świadectwa Nr 4/KZ) wydał:

- prof. dr hab. n. med. Aleksander Sieroń – specjalista z zakresu chorób wewnętrznych, kardiologii, angiologii, hipertensjologii, balneologii i medycyny fizykalnej.

W ramach badań wody z odwiertu „K-200” wykonano:

- **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizyko-chemicznych właściwości wody, badania promieniotwórczości wody oraz badania mikrobiologiczne**, które przeprowadzono w Laboratorium Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach;

Do powyższych badań wykorzystano próbkę wody z odwiertu „K-200” pobraną w dniu 15 maja 2008 roku przez pracownika Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach w obecności i miejscu wskazanym przez przedstawiciela Uzdrowiska Kudowa-Zdrój. Ponadto do powyższych badań wykorzystano dane analityczne z lat wcześniejszych, które zostały dostarczone przez Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.

Wyniki wyżej wyszczególnionych badań wraz z wynikami badań wody podziemnej z odwiertu z lat 2000-2008 oraz z oceną właściwości leczniczych wody podziemnej przedstawione zostały w Załączniku nr 1 dołączonym do Świadectwa Nr 4/KZ; przygotowane zostały na podstawie raportów z badań nr 4286/LB/2008 i nr 4287/LB/2008, które z kolei stanowią Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój.

- w ramach **badania zawartości składników organicznych i nieorganicznych oraz fizykochemicznych właściwości wody** wykonano badania akredytowane przez PCA zamieszczone w Zakresie Akredytacji PCA nr AB 213 oraz nie objęte akredytacją; dokładne dane określające parametr lub składnik, metodę oznaczenia oraz zakres metody zawiera raport z badań nr 4286/LB/2008 z dnia 23 lipca 2008 roku, stanowiący Załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200” które stanowi Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania;

W litrze analizowanej wody z odwiertu „K-200” oznaczono:

- 3290,81 mg/L rozpuszczonych składników mineralnych (stałych) oraz 2209 mg/L wolnego dwutlenku węgla;
- wśród anionów dominował jon wodorowęglanowy – 82,64 % sumy miliwali;
- wśród kationów dominował jon sodowy – 49,67% sumy miliwali oraz jon wapniowy – 28,11 sumy miliwali, ponadto woda zawiera:
  - 71,2 mg/L potasu,
  - 74,7 mg/L magnezu,
  - 9,02 mg/L żelaza,
  - 2,32 mg/L związków arsenu.

W ramach **badania zawartości związków organicznych** oznaczono sumy pestycydów chlorowanych, sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i benzo(a)piranu:

- suma pestycydów < 0,050 µg/dm³;
- suma WWA < 0,010 µg/dm³;
- benzo(a)piren < 0,003 µg/dm³.

Woda jest bezbarwna, bezzapachowa, jej pH wynosi 6.6, a temperatura 12,6 °C.

Szczegółowe zestawienie wyników zawiera raport z badań nr 4286/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego

surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200”, które stanowi Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania;

- **badania promieniotwórczości** wody objęły pomiary całkowitej aktywności promieniotwórczej α i β , ^{226}Ra , ^{222}Rn :
  - stężenie radonu wynosi 8.8 kBq/L.

Szczegółowe wyniki analizy radiochemicznej wody zawiera raport z badań nr 4287/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200”, które stanowi Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania;

- w badanej próbce wody z odwiertu „K-200” nie stwierdzono **zanieczyszczenia mikrobiologicznego**; szczegółowy zakres badań, stosowane normy oraz wyniki badań zawiera raport z badań nr 4287/LB/2008 stanowiący załącznik nr 3 do Świadectwa Nr 4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200”, które stanowi Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania;

Podsumowując informacje o wodzie z odwiertu „K-200” w Kudowie-Zdroju należy stwierdzić, że mineralizacja wody spadła, podobnie jak stężenia podstawowych jonów, takich jak jon wodorowęglanowy oraz sodowy, obniżeniu uległa również zawartość kationu wapniowego. W wodzie z powyższego ujęcia po badaniach mikrobiologicznych nie stwierdzono mikroorganizmów wskazujących na kontakt wody z zanieczyszczeniami zewnętrznymi. W ujęciu ogólnodostępnym „K-200” zwraca uwagę wysoka zawartość arsenu ($2,32 \text{ mg/dm}^3$) ponad czterdziestosześcioletnie przekraczająca normę dla kuracji pitnej i ponad dwudziestokrotnie dla inhalacji. Biorąc pod uwagę zalecenia rozporządzenia, które przy znacznie niższych normach umożliwiają stosowanie tej wody do krenoterapii w warunkach zamkniętych, zalecane jest rozważenie zmiany charakteru stosowania wody tylko do kąpieli. Dotychczasowe zalecenia aplikacyjne dla terapii wodą pitną wydają się możliwe dopiero wtedy, gdy stężenie arsenu w badanej wodzie osiągnie wartości wyznaczone przez rozporządzenie Ministra Zdrowia. Pozostały skład wody scharakteryzowany w badaniach chemicznych jest z punktu widzenia balneoterapii bardzo atrakcyjny.

Na podstawie wyników badań właściwości chemicznych, fizyko-chemicznych woda z odwiertu „K-200” została zaklasyfikowana jako: **woda mineralna swoista 0,33 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa krzemowa** spełniająca wymagania określone dla wody leczniczej. Woda o takim składzie ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciw zapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

Z uwagi na swoje właściwości woda może być wykorzystywany w następujących kierunkach lecznictwa uzdrowiskowego:

- choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia),
- choroby układu nerwowego,
- choroby reumatologiczne (reumatologia),
- choroby kardiologiczne i nadciśnienie,
- choroby naczyń obwodowych,
- choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia),
- choroby układu trawienia,
- cukrzyca,
- otyłość,
- osteoporoza,
- choroby endokrynologiczne,
- choroby krwi i układu krwiotwórczego.

W związku z powyższym woda uzyskała Świadectwo Nr 4/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój, wydane 30 lipca 2008 roku przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach z siedzibą przy ulicy Owocowej nr 8 i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do krenoterapii w kuracji do miesiąca podczas pobytu pacjenta w uzdrowisku, inhalacji, balneoterapii (nie może być naruszona ciągłość tkanki skórnej i tkanki podskórnej).

Świadectwo wraz z załącznikami od nr 1 do nr 3, stanowi Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania.

6.2. Właściwości klimatu

Do uzyskania przez klimat Kudowy-Zdrój świadectwa potwierdzającego jego właściwości lecznicze niezbędne było wykonanie kompleksowych badań.

Podstawą do określenia zakresu wykonanych badań oraz sporządzenia charakterystyki klimatu i bioklimatu było Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565).

Badania zostały wykonane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55. Badania przeprowadził zespół pracowników Instytutu w następującym składzie:

- prof. dr hab. Krzysztof Błażejczyk,
- dr Magdalena Kuchcik,
- dr Anna Beata Adamczyk,
- dr Jarosław Baranowski,
- Jakub Szmyt.

Do scharakteryzowania i oceny właściwości klimatu i bioklimatu miejscowości Kudowa-Zdrój zespół pracowników Instytutu posłużył się wieloletnimi danymi z posterunku meteorologicznego w Kudowie-Zdroju za lata 1976-1990, natomiast z aktualnym stanem zagospodarowania uzdrowiska zapoznał się podczas dwóch wizji terenowych przeprowadzonych w dniach 4 i 5 czerwca oraz 25 lipca 2008 roku.

Z prac powyższego zespołu powstał dokument pod nazwą „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, który wraz z świadectwem stanowi Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

Ogólne warunki klimatyczne. Uzdrowisko Kudowa-Zdrój położone jest w makroregionie Sudety Środkowe, na pograniczu mezoregionów: Gór Stołowych i Pogórza Orlickiego, w szerokiej kotlinie zwanej Obniżeniem Kudowy. Część uzdrowska położona jest w dolinie Kudowskiego Potoku, u podnóża porośniętej lasem Góry Parkowej (477 m n.p.m.), na wysokości około 380-400 m n.p.m.

Kudowa-Zdrój leży w regionie bioklimatycznym VI “podgórskim i górskim”. Jest to uzdrowisko podgórskie dolinne, o typie bioklimatu umiarkowanie bodźcowym, okresowo silnie bodźcowym. Charakteryzuje się, zatem następującymi:

- **warunkami solarnymi** – Kudowa-Zdrój odznacza się średnią roczną sumą usłonecznienia rzeczywistego wynoszącą 1440 godzin i jest to suma mniejsza od normy dla miejscowości uzdrowskich. Jednak suma 1440 godzin ze słońcem cechowała teren leżący w samym centrum uzdrowiska, u podnóża Góry Parkowej, o znacznym zasłonięciu horyzontu od strony północnej, zaś duża część obiektów szpitalnych, sanatoryjnych i wypoczynkowych zlokalizowana jest na stokach wzniesień leżących po południowej stronie Kudowskiego Potoku, o mniejszym zasłonięciu horyzontu. Dlatego też, można założyć, że w południowej części uzdrowiska Kudowa-Zdrój wartości usłonecznienia będą przypominały wartości z Kłodzka, gdzie średnia suma roczna usłonecznienia wynosi 1570 godzin. Zatem należy stwierdzić, że w centralnej części uzdrowiska Kudowa-Zdrój norma usłonecznienia nie jest zachowana, ale na łagodnych stokach na południe od ulicy 1 Maja – usłonecznienie jest prawdopodobnie zbliżone do normy. Średnie roczne zachmurzenie w Kudowie-Zdroju wynosi 68 %, największe notowane jest od listopada do lutego (74-82%), a najmniejsze w okresie do lipca do października 60-63%, co oznacza

umiarkowanie korzystne warunki dla helioterapii. W Kudowie-Zdroju notuje się około 23 dni w roku bez zachmurzenia, najwięcej w październiku (ok. 4 dni), najmniej w listopadzie i czerwcu (po niespełna 1 dzień w miesiącu). Dni z zachmurzeniem obejmującym mniej niż połowę nieboskłonu o 12 UTC, oznaczających dobre warunki dla helioterapii, notuje się od 5,5 w grudniu po blisko 14 w sierpniu. W półroczu ciepłym ich liczba wynosi średnio 11-14 w miesiącu. Pełne pokrycie nieba chmurami w godzinach okołopołudniowych notuje się średnio w roku w 38% dni, latem jest to 7-8 dni, a zimą 11-12 dni w miesiącu.

- **warunkami termiczno-wilgotnościowymi** – średnia roczna temperatura powietrza w Kudowie-Zdroju wynosiła 7,1°C. Najcieplejszym miesiącem był lipiec ze średnią dobową temperaturą powietrza 16,4°C, najzimniejszym styczeń (-3,0°C). Średnia temperatura powietrza w godzinach okołopołudniowych (12 UTC) wyniosła 9,6°C, a w sierpniu wynosiła ona 19,8°C. Temperaturę powyżej 30°C notowano jedynie od czerwca do sierpnia. Ujemna temperatura minimalna występuje przez cały rok, z wyjątkiem lipca i sierpnia, w tym poniżej -20°C tylko w styczniu i lutym. Zatem okres występowania skrajnych warunków termicznych jest tu bardzo krótki. Przeciętnie w roku jest około 69 dni letnich (temperatura średnia dobową $\geq 15^{\circ}\text{C}$). Dni gorących było średnio w roku 24, z czego po 7-8 dni w lipcu i sierpniu. Dni upalne są notowane bardzo rzadko. W Kudowie-Zdroju średnio w roku notuje się 18 dni mroźnych i tylko 1 dzień bardzo mroźny. Dni mroźne występowały od listopada do marca, a ich liczba w poszczególnych latach wahała się od 4 w 1990 r. po 38 w 1985 r. Dni bardzo mroźne pojawiały się tylko w styczniu i lutym, w wielu latach się nie pojawiły, a ich maksymalna liczba wyniosła 9. Średnia wilgotność względna powietrza w godzinach okołopołudniowych wynosi w Kudowie-Zdroju 69%. Największa, powyżej 80% (powietrze umiarkowanie wilgotne), jest w grudniu i styczniu, a najmniejsza, poniżej 62% - w cieplej połowie roku tj. od kwietnia do sierpnia (powietrze umiarkowanie suche), z minimum w maju – 57%. Należy jednak zaznaczyć, że wilgotność powietrza zmienia się w zależności od miejsca w uzdrowisku: jest wyraźnie wyższa na terenach zielonych (Park Zdrojowy, zalesione stoki Góry Parkowej), w pobliżu zbiorników wodnych (staw w parku), a wyraźnie niższa w miejscach dobrze przewietrzanych, np. na szczycie Góry Parkowej. Pod względem stosunków termiczno-wilgotnościowych Kudowa-Zdrój spełnia warunki stawiane miejscowościom uzdrowiskowym.

- opadami i zjawiskami atmosferycznymi** – średnia wieloletnia suma opadów w uzdrowisku Kudowa-Zdrój wynosi 618 mm. Średnia liczba dni z opadem w Kudowie-Zdroju wynosi 168 w ciągu roku. Największa liczba dni z opadem obserwowana jest w grudniu oraz czerwcu. Najkorzystniejszy miesiąc ze względu na małą liczbę dni z opadem to październik. Często z opadem związane są burze. Burze w Kudowie-Zdroju nie są częste, obserwuje się je średnio w 13 dni w roku, najczęściej w czerwcu i lipcu. Choć występują w całym roku, z wyjątkiem listopada, najczęściej są obserwowane w okresie od maja do sierpnia. W Kudowie-Zdroju mgły obserwuje się jedynie przez 24 dni w roku, w innych uzdrowiskach sudeckich notuje się ich więcej. W badanym wieloleciu liczba dni z mgłą ulegała dużym zmianom od 9 w 1981 r. do 62 w 1989 r. Mgły najczęściej pojawiają się w końcu lata i na jesieni (3-4 dni w miesiącu). Pokrywa śnieżna w Kudowie-Zdroju zalega średnio przez 60 dni w roku, od listopada do kwietnia, najczęściej od grudnia do lutego. Z roku na rok zakres zmian liczby dni z pokrywą śnieżną był duży: od 21 w 1986 r. do 94 w 1981 r.
- warunkami wietrznymi** - w Kudowie-Zdroju przewagę mają wiatry południowo zachodnie (SW) - 17,2% i południowe (S) -14,8%, najrzadziej wieją wiatry wschodnie (E) - 4,3%, południowo-wschodnie (SE) - 5,7% i północno-wschodnie (NE) - 6,1%, gdyż od tych kierunków Kudowa-Zdrój osłonięta jest pobliskimi górami. W Kudowie-Zdroju przeważają wiatry słabe. Cisza atmosferyczna w godzinach okołopołudniowych notowana jest średnio w 38 dniach w roku: od 2 w marcu do 4 dni w listopadzie i styczniu. W Kudowie-Zdroju o 12 UTC notuje się jedynie 5 dni z wiatrem silnym, najczęściej w marcu i kwietniu, po ok. 1 dzień w miesiącu. W badanym wieloleciu ich maksymalna liczba dochodziła do 19 dni w 1990 r. Zarówno pogoda wietrzna, jak i cisza atmosferyczna stają się coraz bardziej uciążliwe dla człowieka w miarę ich długotrwałości. W Kudowie-Zdroju okresy takie notuje się rzadko. Ogólnie Kudowa-Zdrój cechuje się łagodnymi, korzystnymi dla człowieka, warunkami wiatrowymi.

Warunki biotermiczne. Na człowieka oddziałują nie pojedyncze elementy, ale cały ich zespół. Wywołują one w organizmie określone reakcje, które mają doprowadzić do stanu względnej równowagi bilansu cieplnego, czyli przychodów i strat ciepła. Natężenie tych reakcji zależy od aktualnego stanu atmosfery oraz stanu organizmu (zwłaszcza jego aktywności fizycznej). Do kompleksowej oceny warunków bioklimatycznych stosuje się kilka wskaźników biotermicznych, będących wynikiem analizy bilansu cieplnego człowieka. Są to:

- **temperatura odczuwalna (*STI*)** – temperatura odczuwalna (*STI*, w °C) jest wskaźnikiem odczuć cieplnych człowieka. Powstają one w wyniku reakcji receptorów ciepła i zimna rozmieszczonych w skórze na bodźce termiczne otoczenia. Analiza danych meteorologicznych wskazuje, że dominującym typem odczucia cieplnego w Kudowie-Zdroju jest „chłodno”, które jest jedynym występującym w każdym miesiącu. Średnio pojawia się przez 35% dni w roku, a jego udział w poszczególnych miesiącach waha się od 26% w styczniu po 47% w październiku. Odczuciem, które osiąga największą częstość w wybranych miesiącach jest odczucie „zimno”, w okresie od listopada do lutego występując w 52-70% dni, zaś średnio w roku – 24% dni. Łącznie odczucia „chłodno”, „komfortowo” i „ciepło” stanowią 66% odczuć, w kwietniu, wrześniu i październiku ich częstość przewyższa 90%, a w okresie letnim – waha się w granicach 68-74% – co jest korzystne dla przebywających tam kuracjuszy. Odczucie „gorąco” występuje w 28 dniach w roku, od kwietnia do października, najczęściej, po 7 dni w lipcu i sierpniu. Spośród odczuć skrajnych: odczucie „bardzo gorąco” pojawia się średnio w 7 dniach roku, a odczucie „bardzo zimno” – 2 dni w roku. W analizowanym 15-leciu ani raz nie pojawiło się skrajne odczucie „mroźnie” lub „upalnie”
- **wskaźnik stresu termofizjologicznego** (intensywności procesów regulujących temperaturę ciała - *PhS*) – wskaźnik stresu termofizjologicznego (*PhS*, bez wymiaru) pozwala na określenie, jakie termoregulacyjne reakcje dostosowawcze organizmu – mające na celu zrównoważenie zysków i strat ciepła – występują w danych warunkach otoczenia i jaka jest ich intensywność. Skala stresu termofizjologicznego obejmuje 5 przedziałów: od silnego stresu gorąca po silny stres zimna. W Kudowie-Zdroju maksymalny stres termofizjologiczny związany z zimnem pojawia się zazwyczaj w styczniu (wartość *PhS* równa 5,6), ale także pod koniec listopada, a związany z wysoką temperaturą powietrza – w połowie lipca (0,04). Bardzo silne natężenie stresu zimna ani gorąca nie występuje. W skali roku zdecydowanie przeważają dni charakteryzujące się termofizjologicznym umiarkowanym stresem zimna (70%), który jako jedyny rodzaj stresu występuje w każdym miesiącu, z częstością od 30% w sierpniu po 95% w listopadzie. Umiarkowany stres zimna dominuje także w półroczu ciepłym, i tylko w okresie od czerwca do lipca przeważają warunki termoneutralne (41-49% dni w miesiącu). Latem umiarkowany stres gorąca pojawia się jedynie średnio 6 dni w miesiącu, a silny stres gorąca występuje tylko 1 dzień w roku. W miesiącach zimowych, podobnie jak w

całym roku zdecydowanie dominuje umiarkowany stres zimna, zaś silny stres zimna pojawia się najczęściej w styczniu (5 dni w miesiącu).

- **wskaźnik dopuszczalnego poziomu aktywności fizycznej (MHR)** – warunki bioklimatyczne Kudowy-Zdroju pozwalają na stosowanie zabiegów klimatoterapeutycznych o zróżnicowanej aktywności. W okresie od połowy października do końca kwietnia warunki termiczno-wilgotnościowe umożliwiają wprowadzanie różnorodnych form terapii ruchowej (np. gimnastyka, spacer, jazda rowerem, gry sportowe) bez nadmiernego obciążenia serca. Późną wiosną i wczesną jesienią w czasie intensywnych form terapii ruchowej warunki meteorologiczne mogą sporadycznie prowadzić do nadmiernego obciążenia serca. Dni, w których pogoda gorąca może stanowić poważne obciążenie układu termoregulacyjnego, a kuracjom zaleca się wtedy jedynie helio- i aeroterapię, mogą występować do czerwca do pierwszych dni września. W sumie jednak w okresie letnim łagodne warunki termiczne powodują, że dopuszczalny poziom aktywności fizycznej jest wciąż wysoki

Ocena pogody z punktu widzenia klimatoterapii. Poszczególne sytuacje pogodowe, w każdym dniu badanego dwudziestolecia, oceniono z punktu widzenia ich przydatności dla głównych form klimatoterapii uzdrowiskowej:

- helioterapii (kąpeli słonecznych),
- aeroterapii (kąpeli powietrznych),
- łagodnej kinezyterapii (spacerów i spokojnych zajęć terenowych),
- intensywnej kinezyterapii (gier terenowych i intensywnych zajęć w terenie otwartym).

Zastosowano trzystopniowy wskaźnik oceny pogody (*WSI*):

- pogoda przydatna bezograniczeń (*WSI* = 3),
- pogoda przydatna z ograniczeniami (*WSI* = 1),
- pogoda nieprzydatna (*WSI* = 0).

Kolejnym etapem oceny było określenie średnich wartości wskaźników oceny (WSI_{avg}) dla poszczególnych dekad kolejnych miesięcy i uśrednienie tych wartości dla całego badanego okresu.

Z zabiegów helioterapeutycznych, w odzieży dostosowanej do aktualnej temperatury powietrza, można w Kudowie-Zdroju korzystać od początku kwietnia do drugiej dekady października. Z aeroterapii, czyli kąpieli powietrznych w miejscach zacienionych w stroju dostosowanym do panującej temperatury powietrza można korzystać nieco dłużej, bo do końca października. Łagodne formy kinezyterapii, czyli leczenia ruchem w terenie otwartym, mogą być bez większych ograniczeń praktykowane przez większość roku, z wyłączeniem okresu do połowy grudnia do połowy stycznia. Z intensywnych form terapii ruchowej można w Kudowie-Zdroju korzystać przez cały rok, z wyraźnym zmniejszeniem przydatności w miesiącach letnich, zwłaszcza na przełomie lipca i sierpnia, z uwagi na pojawiające się wtedy obciążające warunki termiczno-wilgotnościowe.

Podsumowanie. Klimat i bioklimat Kudowy-Zdroju cechuje się właściwościami leczniczymi i profilaktycznymi, które mogą być wykorzystywane w leczeniu klimatycznym chorób reumatologicznych, ortopedycznourazowych, kardiologicznych (przede wszystkim nadciśnienia) oraz układu oddechowego.

Norma usłonecznienia, wynosząca dla uzdrowisk środkowej Europy 1500 godzin ze słońcem w roku, nie jest w Kudowie-Zdroju zachowana.

Pod względem stosunków termiczno-wilgotnościowych Kudowa-Zdrój spełnia warunki stawiane miejscowościom uzdrowiskowym; rzadkie są tu stany parności, bardzo ograniczone w roku jest występowanie dni upalnych (lipiec-sierpień) i mroźnych (styczeń-luty), niewielka liczba długotrwałych okresów pogody gorącej i mroźnej, zaś mniejsze niż w sąsiednich uzdrowiskach dobowe kontrasty termiczne, które tu stanowią oszczędzającą cechę klimatu.

Średnia liczba dni z opadem w Kudowie-Zdroju wynosi 168 i jest niższa od dopuszczonej normą, co oznacza, że badany obszar spełnia wymagane w tym zakresie kryterium. Zarówno w ciągu całego roku, jak i ciepłego półrocza, liczba dni z mgłą jest znacznie mniejsza niż przewiduje norma przyjęta dla uzdrowisk.

Pod względem warunków wietrznych Kudowa-Zdrój spełnia normy klimatyczne; częstość cisz atmosferycznych jest wprawdzie dość duża, jednak dobry stan aerosanitarny sprawia, że nie stanowi to zagrożenia dla kuracjuszy, mało jest natomiast dni z wiatrem silnym.

Biorąc pod uwagę oddziaływanie warunków atmosferycznych na organizm człowieka najdogodniejsze dla klimatoterapii sytuacje pogodowe obserwuje się w Kudowie-Zdroju od początku kwietnia do lipca oraz od połowy sierpnia do połowy października, kiedy to, zależnie od aktualnych warunków solarnych, termicznych, wietrznych i opadowych można stosować jedną lub kilka form leczenia klimatycznego przez większość kuracjuszy. Uciążliwość warunków pogodowych latem mogą odczuwać osoby cierpiące na astmę, przewlekłe stany chorobowe górnych dróg oddechowych oraz zaburzenia kardiologiczne. W pozostałej części roku warunki bioklimatyczne mogą być wykorzystywane do leczenia, rehabilitacji i profilaktyki osób w sile wieku, o sprawnie działającym układzie termoregulacyjnym i krwionośnym.

W związku z powyższym klimat Kudowy-Zdrój uzyskał świadectwo potwierdzające jego właściwości lecznicze, wydane przez organ do tego upoważniony, to jest Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55, dnia 27 sierpnia 2008 roku. Klimat Kudowy-Zdrój ma, bowiem właściwości lecznicze w odniesieniu do chorób kardiologicznych, chorób reumatycznych, chorób układu oddechowego oraz chorób ortopedyczno-urazowych.

„Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu”, wydane w dniu 27 sierpnia 2008 roku wraz z dokumentem pod nazwą „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, stanowią Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

7.

ŚWIADECTWA POTWIERDZAJĄCE WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH I KLIMATU

Na podstawie wyżej opisanych badań (raporty z tych badań stanowią załącznik do niniejszego operatu uzdrowiskowego), instytucje do tego uprawnione, to jest Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach w odniesieniu do wody leczniczej, oraz Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie w odniesieniu do klimatu, wydały świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych Gminy Kudowa-Zdrój oraz jej klimatu, w tym:

1. świadectwo Nr1/KZ wydane w dniu 30 lipca 2008 roku, potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu nr 2 „MONIUSZKO”, Załącznik nr 1 do niniejszego opracowania;
2. świadectwo Nr2/KZ wydane w dniu 30 lipca 2008 roku, potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu nr 3 „MARCHLEWSKI”, Załącznik nr 2 do niniejszego opracowania;
3. świadectwo Nr3/KZ wydane w dniu 30 lipca 2008 roku, potwierdzające właściwości lecznicze wody z ujęcia „GÓRNE”, Załącznik nr 3 do niniejszego opracowania;
4. świadectwo Nr4/KZ wydane w dniu 30 lipca 2008 roku, potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu „K-200”, Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania;
5. świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu, wydane w dniu 27 sierpnia 2008 roku, Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

8.

ZAKŁADY I URZĄDZENIA LECZNICTWA UZDROWISKOWEGO

Rozwój medycyny wpłynął na charakter lecznictwa uzdrowiskowego, które w obecnym stanie wiedzy jest złożonym zespołem czynników oddziałujących na ustrój chorego. Zespół czynników obejmuje ukształtowanie terenu, właściwości klimatu i naturalnych tworzyw leczniczych, rodzaje i ilość stosowanych zabiegów leczniczych, wiedzę i doświadczenie kadry lekarskiej, pielęgniarzkiej i zabiegowej, a także sposób zakwaterowania kuracjuszy i ich żywienia.

Podstawową formą leczenia uzdrowiskowego w Kudowie-Zdroju jest leczenie sanatoryjne, czyli zamknięte, którego rozwój w okresie powojennym doprowadził do stworzenia oddziałów szpitali uzdrowiskowych, do których to kierowani są chorzy z poważnymi chorobami przewlekłymi po okresie leczenia w klinikach, oddziałach szpitalnych i przychodniach specjalistycznych.

W okresie powojennym działalność uzdrowiska rozwinęła się jeszcze w dwu kierunkach. Pierwszą działalnością jest rehabilitacja po ostrych chorobach (tzw. wczesna rehabilitacja uzdrowiskowa), chorobach układu krążenia (po zawałach mięśnia sercowego, zabiegach kardiochirurgicznych) oraz w schorzeniach narządu ruchu, układu oddechowego oraz w chorobach rozrostowych krwi. Drugim kierunkiem rozwojowym jest profilaktyka. Chodzi o zapobieganie komplikacjom występującym w przebiegu chorób społecznych. Ten kierunek lecznictwa rozwinął się w Kudowie-Zdroju w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku. W domach wczasowych FWP i domach wczasowych zakładowych przebywało na tzw. wczasach profilaktycznych w turnusie nawet do 1500 osób. Ta forma lecznictwa w chwili obecnej jest jednak w zaniku.

Lecznictwo zamknięte, sanatoria i szpitale uzdrowiskowe prowadzone przez PP „Uzdrowisko Kudowa”, a od 1974 roku Zespół Uzdrowisk Kłodzkich oddział Kudowa-Zdrój, liczyło 735 łóżek, Sanatorium Wojskowe, na bazie, którego powstał 24 Szpital Uzdrowiskowy – 140 łóżek, Sanatorium MSW – 150 łóżek, Sanatorium PKP – 216 łóżek oraz Sanatorium FWP okresowo 3000 łóżek. Zatem łącznie do końca lat osiemdziesiątych wszystkich łóżek wraz z typowo czasowymi było około 4500.

W związku z transformacją ustrojową kraju końca lat osiemdziesiątych, w Kudowie-Zdroju w 1991 roku zlikwidowane zostało Sanatorium PKP, a liczba łóżek w Sanatoriach FWP spadła do około 400. W to miejsce zaczęły jednak przybywać hotele i pensjonaty prywatne o dobrym standardzie, co znacznie rekompensuje brak bazy łóżkowej PKP i FWP.

Obecnie większość zakładów i urządzeń uzdrowiskowych w Kudowie-Zdroju prowadzona jest przez Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A, ponadto swoją działalność prowadzą Sanatorium MSWiA oraz 24 Szpital Wojskowy.

- **Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.** Zespół Uzdrowisk Kłodzkich (ZUK) powstał 1 stycznia 1974 roku z przekształcenia Państwowych Przedsiębiorstw Uzdrowiskowych Kudowa-Zdrój, Duszniki-Zdrój i Polanica-Zdrój. Dalsza restrukturyzacja przedsiębiorstwa nastąpiła w marcu 1999 roku, kiedy to ZUK został Spółką Akcyjną z siedzibą w Polanicy-Zdroju, która podlega Ministrowi Skarbu. ZUK S.A. posiada status niepublicznego ZOZ, którego celem jest świadczenie usług z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego. Do Kudowy-Zdroju kierowani są pacjenci przez NFZ, ZUS, PRFON, KRUS. W obiektach ZUK S.A. przebywają również pacjenci komercyjni z kraju i zagranicy. Uzdrowisko Kudowa-Zdrój – oddział ZUK SA, świadczy usługi balneofizykalne, mając do dyspozycji sanatoria, szpitale uzdrowiskowe, pijalnię wód mineralnych, zakład przyrodoleczniczy, przychodnię, obiekty rekreacyjne, sale gimnastyczne i obiekty kulturalne.

Obecnie zakłady uzdrowiskowe, które prowadzi Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A., oferują trzy rodzaje pobytów:

- **pobyt leczniczy**, który obejmuje: zakwaterowanie, całodzienne wyżywienie (śniadanie, obiad, kolacja), opiekę lekarską i pielęgnarską, cztery rodzaje zabiegów

dziennie zgodnie z ordynacją lekarza (w tym kuracja pitna) – od poniedziałku do soboty z wyłączeniem świąt;

- **pobyt zdrowotny**, który obejmuje: zakwaterowanie, wyżywienie typu: śniadanie + obiadokolacja, opiekę lekarską i pielęgniarскую, dwa rodzaje zabiegów dziennie zgodnie z ordynacją lekarza (w tym kuracja pitna) – od poniedziałku do soboty z wyłączeniem świąt;
- **pobyt hotelowy**, który obejmuje: zakwaterowanie, doraźną pomoc lekarsko-pielęgniarскую oraz kurację pitną.
- **Sanatorium MSWiA „Bristol”**. Sanatorium „Bristol” powstało w 1946 roku i obejmowało kilka budynków. W roku 1954 Sanatorium przemianowano na Sanatorium Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 275 miejscami dla kuracjuszy. Na początku lat siedemdziesiątych stary budynek „Bristolu” rozebrano i w 1974 roku rozpoczęto budowę nowego, obecnie istniejącego Sanatorium. W roku 1994 otwarto nowe Sanatorium MSW „Bristol”. Do końca 1997 roku Sanatorium „Bristol” funkcjonowało jako jednostka budżetowa. W październiku 1997 roku ówczesny Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji przekształcił Sanatorium w samodzielny publiczny ZOZ i nadał mu statut. „Bristol” funkcjonuje w oparciu o umowy cywilno-prawne na świadczenie usług leczniczych z wieloma podmiotami (NFZ, biura podróży, jednostki policji i straży pożarnej szczebla centralnego i wojewódzkiego).
- **24 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny SP ZOZ**. Wojskowe Sanatorium w Kudowie-Zdroju zostało zorganizowane w grudniu 1945 roku na podstawie rozkazu Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego, a jego nazwa brzmiała „Sanatorium Oficerów Wojska Polskiego”. Sanatorium zostało zorganizowane na niewielkim wzniesieniu w centrum uzdrowiska na bazie prywatnego sanatorium dr Hermana „Willa Maria”. Kolejne lata to lata adaptacji przydzielonych obiektów, rozwoju bazy leczniczej oraz wykonywania zadań mobilizacyjnych. Zgodnie z Zarządzeniem Szefa Sztabu Generalnego WP w 1981 roku całość została przeformowana na 24 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowy, który kontynuował wszystkie dotychczasowe zadania lecznicze i wojskowe. W wyniku przeprowadzonej reformy służby zdrowia z dniem 1 stycznia 1999 roku decyzją Ministra

Obrony Narodowej 24 WSzU został przekształcony na 24 Szpital Uzdrawiskowo-Rehabilitacyjny samodzielny publiczny ZOZ. W związku z likwidacją w 2002 roku zadań mobilizacyjnych Szpital prowadzi obecnie wyłącznie działalność leczniczą w oparciu o kontrakty (NFZ, PFRON, podmioty komercyjne).

Zakładami lecznictwa uzdrawiskowego w Kudowie-Zdroju są:

- szpitale uzdrawiskowe;
- sanatoria uzdrawiskowe;
- przychodnie uzdrawiskowe.

Udzielanie świadczeń zdrowotnych przy wykorzystaniu naturalnych surowców leczniczych należy do zadań zakładu przyrodoleczniczego, który jest jednostką organizacyjną zakładu lecznictwa uzdrawiskowego.

Zgodnie z Ustawą z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych (Dz.U.05.167.1399), do zadań szpitala uzdrawiskowego należy w szczególności:

1. udzielanie całodobowych świadczeń opieki zdrowotnej w warunkach stacjonarnych,
2. całodobowa opieka lekarska i pielęgnarska,
3. realizacja przewidzianych programem leczenia zabiegów przyrodoleczniczych i leczenia farmakologicznego,
4. korzystanie z naturalnych surowców leczniczych oraz urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego,
5. edukacja zdrowotna.

Do zadań sanatorium uzdrawiskowego zaś należy w szczególności zapewnienie pacjentowi, którego skierowano na leczenie uzdrawiskowe w sanatorium uzdrawiskowym:

1. udzielania całodobowych świadczeń opieki zdrowotnej w warunkach stacjonarnych,
2. opieki lekarskiej i całodobowej opieki pielęgnarskiej,

3. realizacji przewidzianych programem leczenia zabiegów przyrodoleczniczych z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych oraz urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego,
4. świadczeń profilaktycznych,
5. edukacji zdrowotnej.

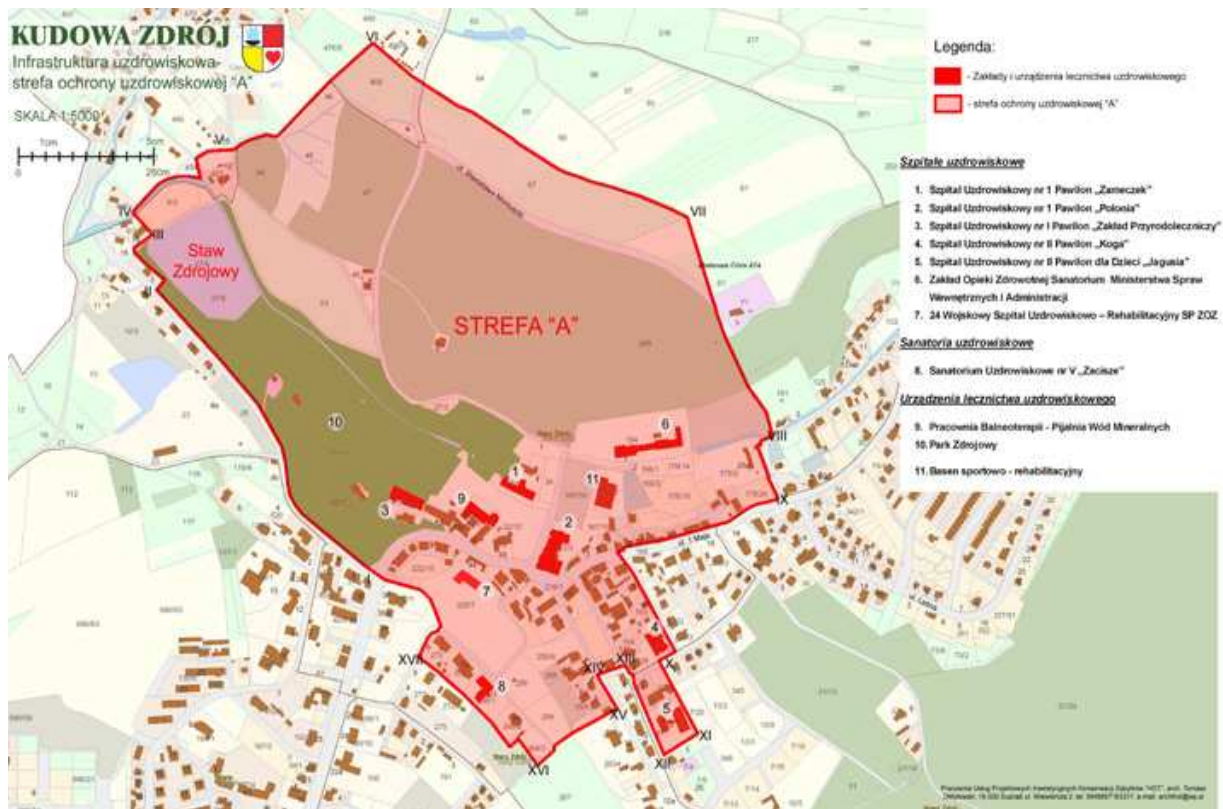
Do zadań przychodni uzdrowiskowej należy w szczególności zapewnienie pacjentowi:

1. ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń profilaktycznych, z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych zleconych przez lekarza,
2. edukacji zdrowotnej.

Szpital uzdrowiskowy, sanatorium uzdrowiskowe udzielające świadczeń opieki zdrowotnej osobom objętym obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki zapewniają warunki do prowadzenia nauczania i wychowania w zakresie i na zasadach określonych w art. 71c ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

Wymagania, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 roku (DZ.U. Nr 161.Poz. 1142).

Położenie poszczególnych zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego w strefie A Kudowy-Zdroju prezentuje poniższa mapa, która stanowi także Załącznik nr 8 do niniejszego opracowania.

6. Mapa strefy „A” wraz infrastrukturą uzdrowskową

8.1. Szpitale uzdrowiskowe

1.	Nazwa	Szpital Uzdrowiskowy Nr I Pawilon „Zameczek”
	Adres	ul. Moniuszki nr 1 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul. Zdrojowa 39 57-320 Polanica -Zdrój
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 9394 m², powierzchnia użytkowa stanowi 1871,7 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to: kort tenisowy, tereny rekreacyjne, tarasy wypoczynkowe.</p> <div data-bbox="603 938 1378 1505" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: center;">Rys.17. Pawilon „Zameczek”</p> <p>Budynek ma dwie kondygnacje z windą i dwie klatki schodowe, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo. Stan techniczny budynku jest określony jako bardzo dobry, bowiem budynek jest po remoncie. Pokoje są jedno i dwuosobowe, wyposażone w pełny węzeł sanitarny i instalację przyzywową. Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie,</p>

		<p>pomieszczenia socjalne dla salowych i pielęgniarek, natryski, WC.</p> <p><u>Pomieszczenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dla kuracjuszy: 3 pokoje jednoosobowe o łącznej powierzchni 29,20 m², 44 pokoje dwuosobowe o łącznej powierzchni 876,20 m². Liczba łóżek ogółem to 91. • gabinety lekarskie: 2 o łącznej powierzchni 34 m², wyposażone typowo zgodnie z wymaganiami w sprzęt medyczny – butle tlenową, ciśnieniomierz, EKG, defibrylator; • gabinety pielęgniarstwo – zabiegowe: 1 o powierzchni 31,20 m²; • pokoje izolacyjne: 1 pomieszczenie o powierzchni 22,90 m² wyposażone zgodnie z wymaganiami; sala intensywnego nadzoru kardiologicznego o powierzchni 22,60 m²; • pomieszczenia dziennego pobytu: I piętro - świetlica o powierzchni 46,60 m² • pomieszczenia sanitarne: w każdym pokoju i we wszystkich pozostałych pomieszczeniach jest łazienka z WC, natryskiem, umywalką; na parterze – WC dla niepełnosprawnych oraz WC ogólnodostępne; • pomieszczenia gospodarcze: magazyn bielizny czystej i brudnej, magazyn środków czystości, 2 magazyny gospodarcze na sprzęt pomocniczy na I i II piętrze budynku; <p>Szpital spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142).</p>
--	--	--

		<p><u>Działy Przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pawilon „Zameczek” oddalony jest 50 metrów od Zakładu Przyrodoleczniczego
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • gastroenterologia, • kardiologia, • reumatologia, • endokrynologia, • ortopedia i traumatologia narządu ruchu, • rehabilitacja medyczna, • hematologia, • balneologia i medycyna fizykalna.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: dr n. med. Grzegorz Ferdynus; • lekarze: specjalista chorób wewnętrznych II °; • personel medyczny stanowi 8 osób, w tym: pielęgniarki i salowe; • pozostały personel: kierownik obiektu.

2.	Nazwa	Szpital Uzdrowski Nr I Pawilon „Polonia”
	Adres	ul. Moniuszki nr 2 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul. Zdrojowa 39 57-320 Polanica -Zdrój
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 5059 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to: tereny rekreacyjne i tarasy wypoczynkowe.</p> <p>Budynek ma 4 kondygnacje z windą osobową i towarową, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo z własnej kotłowni. Stan techniczny budynku jest określony jako dobry. Pokoje są jedno, dwuosobowe oraz wieloosobowe, wyposażone w pełny</p>

węzeł sanitarny i instalację przyzywową.

Rys.18. Pawilon „Polonia”

Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie dla pracowników i oddzielne dla personelu medycznego, pomieszczenia socjalne, natryski, WC.

Pomieszczenia:

- dla kuracjuszy: 9 pokoi jednoosobowych o łącznej powierzchni 145,31m², 46 pokoi dwuosobowych o łącznej powierzchni 1216,37 m² oraz 31 pokoi wieloosobowych o powierzchni łącznej 938,02 m².
Liczba łóżek ogółem to 194.
- gabinety lekarskie: 4 o łącznej powierzchni 74,05 m², wyposażone typowo zgodnie z wymaganiami w ciśnieniomierz, negatoskop, dynamometr, goniometr; ponadto w każdym gabinecie jest: leżanka lekarska, podstawowym sprzęt meblowy i umywalka;
- gabinety pielęgniarstwo – zabiegowe: 2 na I i III piętrze o powierzchni 64,53 m²;
- pokoje izolacyjne: sala intensywnego nadzoru

		<p>kardiologicznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • gabinety diagnostyczne: gabinet zabiegowy do monitorowania pracy serca EKG; • pomieszczenia dziennego pobytu: szatnie dla pracowników kuchni, pomieszczenia socjalne, szatnie dla personelu medycznego; ponadto dla kuracjuszy: sala telewizyjna na III piętrze, na parterze sala bilardowa i sala wypoczynkowa; • jadalnia: na 200 miejsc, działająca na jedną zmianę; • pomieszczenia sanitarne: toalety ogólnodostępne – 5, toalety w pokojach – 86; • pomieszczenia gospodarcze: kuchnia na parterze, 4 magazyny żywnościowe na parterze, magazyn bielizny czystej (IV piętro) i brudnej (parter), magazyn środków czystości na III piętrze, 2 magazyny gospodarcze na IV piętrze, kotłownia na parterze, 2 pomieszczenia na odpady pokonsumpcyjne; <p>Szpital spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142).</p> <p><u>Działy Przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kinezyterapia, światłolecznictwo, masaż klasyczny; na I piętrze: sala gimnastyczna do gimnastyki zbiorowej – 14 stanowisk, Uniwersalny Gabinet Usprawniania Leczniczego, bieżnia elektryczna, sala gimnastyczna; na parterze: sala gimnastyki indywidualnej i przyrządowej, 2 Uniwersalne Gabinety Usprawniania Leczniczego; ponadto stanowiska do gimnastyki przyrządowej: atlas – 4 stanowiska, rotory do ćwiczeń kończyn górnych – 1 stanowisko, rotory do ćwiczeń obręczy barkowej – 1 stanowisko, trenażer wiosłowy –
--	--	---

		<p>1 stanowisko, ergometry rowerowe – 4 stanowiska, bieżnia elektryczna, stepper, bloczki do ćwiczeń samowspomaganych – 2 stanowiska, aparat do inhalacji, lampy: BIO – V i SOLLUX;</p> <p>Personel: 1 magister fizjoterapii i 2 techników fizjoterapii.</p> <p>Pawilon „Polonia” oddalony jest 50 metrów od Zakładu Przyrodoleczniczego.</p>
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • gastroenterologia, • kardiologia, • reumatologia, • endokrynologia, • ortopedia i traumatologia narządu ruchu, • rehabilitacja medyczna, • hematologia.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: dr n. med. Grzegorz Ferdynus; • lekarze: specjalista chorób wewnętrznych II °, specjalista II ° neurologia, specjalista II ° chirurgia; • personel medyczny stanowi 22 osoby, w tym: pielęgniarki, salowe i dietetyczki; • pozostały personel: kierownik obiektu, z-ca kierownika obiektu, 8 pracowników kuchni, 9 kelnerek, pracownik gospodarczy.

3.	Nazwa	Szpital Uzdrowskiowy nr I Pawilon „Zakład Przyrodoleczniczny”
	Adres	<p>Park Zdrojowy</p> <p>57-350 Kudowa-Zdrój</p>
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 7059 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to 3 sale wypoczynkowe w budynku Łazienki I oraz 5 holi przystosowanych do wypoczywania w budynku Łazienki III.</p>

Budynek Łazienki I ma 4 kondygnacje z windą osobową, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo. Stan techniczny budynku jest określony jako dobry. Budynek Łazienki III ma 3 kondygnacje z windą osobową, całość ogrzewana jest gazowo. Stan techniczny budynku jest określony jako dobry.

Rys.19. Budynek Łazienki I

Rys.20. Budynek Łazienki III

Pomieszczenia:

- gabinety lekarskie: 1 o powierzchni 25 m², wyposażony typowo zgodnie z wymaganiami w ciśnieniomierz, negatoskop, dynamometr, goniometr; ponadto w gabinecie jest: leżanka lekarska, podstawowym sprzęt meblowy i umywalka;
- gabinet pielęgniarstwo-zabiegowy: 1 o powierzchni 12 m²,
- gabinety diagnostyczne: gabinet zabiegowy do monitorowania pracy serca EKG;
- pomieszczenia dziennego pobytu: 6 pomieszczeń socjalnych, węzły sanitarno – higieniczne, szatnie dla personelu medycznego – na każdym piętrze;
- pomieszczenia sanitarne: toalety ogólnodostępne – 4, dostępne na każdej kondygnacji;
- pomieszczenia gospodarcze i pomocnicze: w budynku Łazienki III – na parterze pomieszczenie warsztatowo – magazynowe, pomieszczenie surowca typu borowina, na II piętrze – fango; w budynku Łazienki I – 3 pomieszczenia magazynowe i magazyn środków czystości na parterze;

Zakład spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142)

Działy Przyrodolecznictwa:

- elektrolecznictwo: 3 stanowiska – prądy średniej częstotliwości, elektrostymulacja, 3 stanowiska – Interdyn, 3 stanowiska – kąpiel czterokomorowa; magnetoterapia: 4 stanowiska – magnetronic; ultradźwięki: 1 stanowisko, 1 stanowisko – Teraplus; światłolecznictwo: 3 stanowiska – naświetlania Lampą

		<p>BIO-V, 2 stanowiska – naświetlania Lampą SOLLUX, Lampa kwarcowa UV, Laser, 7 stanowisk – inhalacje; balneologia: 2 stanowiska do masażu podwodnego, hydromasaż, 8 stanowisk do kąpiei mineralnych, 4 stanowiska do kąpiei perełkowych, bicz szkocki, 2 stanowiska do natrysku płaszczonego, 4 stanowiska do masażu wirowego, 3 stanowiska do kąpiei solankowych/borowinowych/z alg, 6 stanowisk – aquavibron, 6 stanowisk do masażu ręcznego, 4 stanowiska do okładów borowinowych, fango i okładów parafinowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • aparaty medyczne: 3 sztuki - Stymat S-100, 3 sztuki – Interdynamic, Pulsotronic, 3 sztuki aparatów do kąpiei czterokomorowej (chirana), 2 sztuki – Magnetronic – MF 10, Sonicator, 3 sztuki – Lampa BIO-V, 3 sztuki – lampa SOLLUX, 2 sztuki – lampa kwarcowa, laser skanerowy, 7 sztuk – inhalatorów ultradźwiękowych Thomex MB, 16 sztuk – wanny terapeutyczne, 2 sztuki – wanny do masażu podwodnego, katedra natryskowa, kuchnia borowinowa, kuchnia Fango, 6 sztuk - aparat do masażu typu aquavibron, aparat kriosan; • personel medyczny: 8 techników fizjoterapii, masażysta, 6 zabiegowych balneologicznych, 3 zabiegowe kąpielowe, licencjat fizjoterapii, 3 osoby od planowania zabiegów/pracownicy przychodni uzdrowskiej. <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Przychodnia Uzdrowska, • Poradnia Rehabilitacyjna Układu Krążenia.
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • ortopedia i traumatologia narządu ruchu, • rehabilitacja medyczna, • gastroenterologia,

		<ul style="list-style-type: none"> • endokrynologia, • hematologia, • gastroenterologia, • kardiologia.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ : dr n. med. Grzegorz Ferdynus; • lekarze: specjalista II ° balneologia i fizjoterapia; • personel medyczny stanowi 29 osób, w tym: technicy fizjoterapii, masażyści, mgr fizjoterapii, mgr rehabilitacji, mgr gimnastyki leczniczej, licencjat fizykoterapii; • pozostały personel: kierownik obiektu, pracownik gospodarczy, 3 osoby od planowania zabiegów, 2 salowe.

4.	Nazwa	Szpital Uzdrowski nr II Pawilon „Koga”
	Adres	ul. Warszawska nr 6 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul. Zdrojowa 39 57-320 Polanica -Zdrój
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 2628 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to tereny rekreacyjne i tarasy wypoczynkowe.</p> <p>Budynek ma 4 kondygnacje z windą osobową, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo z własnej kotłowni. Stan techniczny budynku jest określony jako dobry. Pokoje są jedno, dwuosobowe oraz wieloosobowe, wyposażone w pełny węzeł sanitarny i instalację przyzywową. Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie dla pracowników i oddzielne dla personelu medycznego, pomieszczenia</p>

socjalne, natryski, WC.

Rys.21. Pawilon „Koga”

Pomieszczenia:

- dla kuracjuszy: 13 pokoi jednoosobowych o łącznej powierzchni 156 m², 16 pokoi dwuosobowych o łącznej powierzchni 256 m² oraz 8 pokoi wieloosobowych o powierzchni łącznej 168 m².
Liczba łóżek ogółem to 69.
- gabinety lekarskie: : 2 o łącznej powierzchni 15 m², wyposażone typowo zgodnie z wymaganiami w ciśnieniomierz, negatoskop, dynamometr, goniometr; ponadto w każdym gabinecie jest: leżanka lekarska, podstawowym sprzęt meblowy i umywalka;
- gabinet pielęgniarstwo – zabiegowy: 1 o powierzchni 12 m²;
- gabinety diagnostyczne: gabinet zabiegowy do monitorowania pracy serca EKG,
- pomieszczenia dziennego pobytu: szatnie dla pracowników kuchni, 2 pomieszczenia socjalne, szatnie dla personelu medycznego; ponadto dla kuracjuszy: sala telewizyjna na I piętrze, na parterze hol – 35 m²;

		<ul style="list-style-type: none"> • jadalnia: na 120 miejsc, wydająca posiłki na jedną zmianę, • pomieszczenia sanitarne: toalety ogólnodostępne – 3, łazienki w pokojach – 37, • pomieszczenia gospodarcze: kuchnia na parterze, 5 magazynów żywnościowych na parterze, magazyn bielizny czystej (II piętro) i brudnej (III piętro), magazyn środków czystości na III piętrze, 2 magazyny gospodarcze na parterze, 2 magazyny pomocnicze personelu sprząającego. <p>Szpital spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142)</p> <p><u>Działy Przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kinezyterapia, światłolecznictwo, masaż klasyczny; sala gimnastyki indywidualnej i przyrządowej, stanowiska do gimnastyki przyrządowej: atlas – 2 stanowiska, rotor do ćwiczeń kończyn górnych – 1 stanowisko, trener wiosłowy – 1 stanowisko, ergometry rowerowe – 2 stanowiska, stepper, lampy: BIO – V i SOLLUX, stół do masażu leczniczego, sala treningów rowerowych z możliwością monitorowania pracy serca; • personel: 1 magister rehabilitacji medycznej i 1 technik rehabilitacji medycznej. <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pracownia diagnostyczna układu krążenia
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • ortopedia i traumatologia narządu ruchu, • kardiologia, • gastroenterologia,

		<ul style="list-style-type: none"> • endokrynologia, • reumatologia, • hematologia, • rehabilitacja medyczna.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: dr n. med. Grzegorz Ferdynus; • lekarze: specjalista chorób wewnętrznych II °; • personel medyczny stanowi 9 osób, w tym: dietetyczka, pielęgniarki i salowe; • pozostały personel: kierownik obiektu, 4 pracowników kuchni, 4 kelnerki, pracownik gospodarczy.

5.	Nazwa	Szpital Uzdrowski nr II Pawilon dla Dzieci „Jagusia”
	Adres	ul. Słoneczna nr 17 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul. Zdrojowa 39 57-320 Polanica-Zdrój
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 6918 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to: boisko do piłki nożnej, boisko do siatkówki, sala gimnastyczna o powierzchni 154,10 m².</p> <p>Na obiekt składają się dwa budynki i łącznik. Budynek Stary ma 2 kondygnacje bez windy, wyposażony jest we wszystkie przyłącza (z czujnikami dymu), a całość ogrzewana jest gazowo. Budynek Nowy ma również dwie kondygnacje bez windy, wyposażony jest we wszystkie przyłącza (z czujnikami dymu) - całość ogrzewana jest gazowo. Stan techniczny budynków jest określony jako dobry. Pokoje są dwuosobowe oraz wieloosobowe. Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie dla pracowników kuchni i szatnie dla pielęgniarek.</p>

Rys.22. Pawilon dla Dzieci „Jagusia”

Pomieszczenia:

- dla kuracjuszy: 2 pokoje dwuosobowe o łącznej powierzchni 48,10 m² oraz 17 pokoi wieloosobowych o powierzchni łącznej 554,40 m².
Liczba łóżek ogółem to 86.
- gabinety lekarskie: 2 o łącznej powierzchni 23,60 m², wyposażone typowo zgodnie z wymaganiami;
- gabinety diagnostyczne: gabinet zabiegowy do monitorowania pracy serca EKG;
- pokoje izolacyjne: 2 pomieszczenia o powierzchni 42,60 m²;
- pomieszczenia dziennego pobytu: szatnie dla pracowników kuchni, szatnie dla personelu medycznego; ponadto dla kuracjuszy: sale lekcyjne, biblioteka, 2 świetlice;
- jadalnia: na 90 miejsc, działająca na jedną zmianę;
- pomieszczenia sanitarne: węzeł sanitarny na korytarzu I i II piętra, umywalki – 31 sztuk, prysznice – 13 sztuk, WC – 10 oczek + pisuary;
- pomieszczenia gospodarcze: kuchnia i pralnia na

		<p>parterze, magazyny żywnościowe, suszarnia i szatnia rzeczy osobistych dzieci w piwnicy, 2 szatnie dzienne dzieci, magazyn bielizny czystej i brudnej, magazyn środków czystości, pokoje socjalne dla salowych i pielęgniarek.</p> <p>Szpital spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142).</p> <p><u>Dział Przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sala gimnastyczna do gimnastyki zbiorowej – 20 stanowisk, aparat do inhalacji solankowych i solankowo - olejkowych, 4 lampy: BIO – V i SOLLUX; <p>personel: 1 licencjat fizjoterapii.</p> <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zespół Szkół Specjalnych przy Szpitalu Uzdrowiskowym dla Dzieci „Jagusia”
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • rehabilitacja medyczna, • ortopedia i traumatologia narządu ruchu, • gastroenterologia, • endokrynologia, • hematologia, • kardiologia, • reumatologia.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: dr n. med. Grzegorz Ferdynus, • lekarze: specjalista II ° pediatria, • personel medyczny stanowi 12 osób, w tym: pielęgniarki, dietetyczka i salowe, • pozostały personel: kierownik obiektu, 4 pracowników kuchni, 4 kelnerki, pracownik gospodarczy, 6

		opiekunek do dzieci.
--	--	----------------------

6.	Nazwa	Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji
	Adres	ul. Okrzei nr 1 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
	Rodzaj zakładu	Szpital Uzdrowiskowy
	Charakterystyka zakładu	<p>Budynek sanatorium MSWiA od północy graniczy z Górą Parkową, od wschodu z miejskim basenem kąpielowym i terenem luźno zadrzewionym, od południa płynie strumień Trzemeszna, od zachodu graniczy z ul. Moniuszki. Budynek wraz z przyległym terenem wkomponowany jest w stok Góry Parkowej. Uskoki terenu zabudowanego ograniczone są murami oporowymi z kamienia, układ komunikacyjny stanowią dwa poziomy: dolny - jezdnia i parking (strzeżony) dla samochodów i górny - jezdnia i plac dla celów gospodarczych.</p> <p>Rys.23. Sanatorium MSWiA „Bristol”</p>

		<p>Budynek posiada 5 kondygnacji, jest podzielony na 4 segmenty (A, B1, B2, C) o powierzchni 7.450 m² i kubaturze 30.000 m³.</p> <p>W budynku znajdują się 4 windy, w tym jedna przystosowana dla osób niepełnosprawnych, 2 tarasy, restauracja, sala konferencyjna, kuchnia wyposażona w najnowsze urządzenia niezbędne w gastronomii, gabinety zabiegowe, sala intensywnego nadzoru, ekologiczna kotłownia gazowa, hydrofornia oraz zakład usprawnienia leczniczego. Na wyposażeniu jest również agregat prądotwórczy.</p> <p><u>Pomieszczenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dla kuracjuszy: 48 pokoi jednoosobowych, każdy o powierzchni 13 m², łączna powierzchnia tych pokoi to 624 m², 42 pokoje dwuosobowe, każdy o powierzchni 18,5 m², łączna powierzchnia to 777 m² oraz 8 apartamentów, każdy o powierzchni 36 m² (łącznie 288 m²) składających się z pokoju dziennego i sypialni. Liczba łóżek łącznie to 190. • gabinety lekarskie: 7 o łącznej powierzchni 126,5 m², wyposażone standardowo zgodnie z wymogami; • gabinety pielęgniarstwo - zabiegowe: 5 o łącznej powierzchni 42,5 m²; wyposażone standardowo zgodnie z wymogami oraz dyżurka pielęgniarska o powierzchni 13,5 m² połączona z jednołóżkową salą obserwacyjną o powierzchni 13,5 m² i pokojem socjalnym dla pielęgniarek, • gabinety diagnostyczne: gabinet USG o powierzchni 13,5 m²; • pomieszczenia dziennego pobytu: pokoje administracyjne, pomieszczenia socjalne, pokój
--	--	--

		<p>socjalny dla salowych, szatnia pielęgniarek,</p> <ul style="list-style-type: none"> • jadalnia: na 215 miejsc o powierzchni 270 m²; • pomieszczenia sanitarne: każdy pokój wyposażony jest w osobną łazienkę, w budynkach jest dodatkowo 10 WC i 8 natrysków ogólnodostępnych; • pomieszczenia gospodarcze: kuchnia, 5 magazynów żywnościowych, magazyn pomocniczy, magazyn bielizny, pralnia, kotłownia, archiwum, • pozostałe pomieszczenia: nowocześnie wyposażona sala do gimnastyki rehabilitacyjnej o powierzchni 120 m², sala treningowa, sala tenisa stołowego, sauna, tężnia. <p>Szpital spełnia wymagania określony w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142).</p> <p><u>Działy przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dział balneo- i hydroterapii (gabinet aquavibron - 16,5 m², gabinet masażu podwodnego – 13 m², dwa gabinety masażu wirowego - po 7 m², gabinet kąpieli perełkowej- 15 m², gabinet kąpieli 4-komorowej – 10 m², dwa gabinety kąpieli CO₂ - po 10 m², natryski-27,5 m², gabinet kąpieli perełkowej kończyn dolnych – 3 m²), gabinet krioterapii z kinezyterapią, gabinet okłady borowinowe – 15 m²; • dział fizykoterapii (inhalacje-3 stanowiska o pow. 13,5m², dwa gabinety masażu klasycznego po 13,5 m², gabinet leczenia falami ultradźwiękowymi podzielony na trzy boksy o ogólnej powierzchni 13,5 m², gabinet laseroterapii o pow.4,5m², dwa stanowiska światłolecznictwa - sollux, kwarcówka o pow. 9m², gabinet leczenia prądem interferencyjnym podzielony
--	--	---

		<p>na 3 boksy o ogólnej pow. 13,5m²), gabinet leczenia polem magnetycznym podzielony na 3 boksy – 26 m², gabinet diatermii,</p> <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • oddział sanatoryjny, poradnia rehabilitacyjna, gabinet lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki środowiskowo - rodzinnej, punkt szczepień, gabinet zabiegowy
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • choroby układu krążenia, • choroby naczyń obwodowych, • choroby narządu ruchu.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: mgr Adam Ziemiński, • lekarze: 4 specjalistów II ° chorób wewnętrznych, • personel medyczny stanowi 24 osoby w tym: pielęgniarki i salowe, • pozostały personel: 4 osoby na stanowiskach kierowniczych, 3 osoby w księgowości, 11 pracowników administracyjnych, pozostali pracownicy – 37 osób, w tym: recepcjonistki, kelnerki, kucharze.

7.	Nazwa	24 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny SP ZOZ
	Adres	ul. Zdrojowa nr 34 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Ministerstwo Obrony Narodowej
	Rodzaj zakładu	Szpital Uzdrowiskowy
	Charakterystyka zakładu	Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 25 441 m ² , powierzchnia użytkowa stanowi 4375 m ² . Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to park i patio. Całość zlokalizowana jest w dwóch budynkach,

połączonych łącznikiem. Budynek nr 1 ma cztery kondygnacje z 3 windami, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo – olejowo z własnej kotłowni. Budynek nr 2 ma trzy kondygnacje, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo – olejowo z własnej kotłowni. Stan techniczny budynków jest określony jako zadowalający.

Rys.24. 24 Wojskowy Szpital Uzdrawiskowo-Rehabilitacyjny

Pokoje są jedno, dwuosobowe oraz wieloosobowe wyposażone w pełny węzeł sanitarny i instalację przyzywową. Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie, pomieszczenia socjalne dla salowych i pielęgniarek, natryski, WC.

Obiekt przystosowany jest do przyjmowania osób niepełnosprawnych. Na miejscu znajduje się parking.

Pomieszczenia:

- dla kuracjuszy: 5 pokoi jednoosobowych o łącznej powierzchni 73,10 m², 60 pokoi dwuosobowych o łącznej powierzchni 1263,90 m² oraz 8 pokoi

		<p>wieloosobowych o łącznej powierzchni 134 m²; Liczba łóżek ogółem to 145.</p> <ul style="list-style-type: none"> • gabinety lekarskie: 3 o łącznej powierzchni 60,93 m², wyposażone typowo zgodnie z wymaganiami w ciśnieniomierz, negatoskop, oftalmoskop, goniometr, tablicę do badania wzroku; ponadto w gabinecie jest leżanka lekarska, podstawowy sprzęt meblowy i parawan, • gabinety pielęgniarstwo – zabiegowe: 3 o powierzchni 90,10 m², wyposażone standardowo zgodnie z wymogami; • gabinety diagnostyczne: pracownia analityki lekarskiej (próby wysiłkowe, spirometria); • pomieszczenia dziennego pobytu: świetlica, sala RTV o powierzchni 61 m²; • jadalnia: na 160 miejsca, wydająca posiłki na jedną zmianę, • pomieszczenia sanitarne: w każdym pokoju jest łazienka z WC, natryskiem, umywalką, ponadto w budynkach jest 12 WC ogólnodostępnych; • pomieszczenia gospodarcze: kuchnia, magazyny żywnościowe, kotłownia, pozostałe magazyny pomocnicze oraz szatnie, pomieszczenia socjalne oraz stołówka dla pracowników. <p>Szpital spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142).</p> <p><u>Działy przyrodolecznictwa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • fizykoterapia, kinezyterapia, hydroterapia, masaże lecznicze, balneoterapia; • wykonywane zabiegi: diadynamic 1 obwód i 2 obwody,
--	--	--

		<p>elektroterapia prądami TENS-Erba, inhalacje, interdyn, isodynamik, jonoforeza, lampa BIO-V, lampa ultrafiolet UV, lampa SOLLUX, laseroterapia, magnetronic, materac magnetyczny, terapuls, ultradźwięki, fonoforeza, DKF, galwanizacja, elektrostymulacja, Hitop – witalizacja, gimnastyka lecznicza indywidualna i zbiorowa, UGUL: ćwiczenia, krioterapia z kinezyterapią, bieżnia, rower, dynaback, Dynator Q, Vector, Minivector, Flextensor, Dynaback – vector – bieżnia, Flextensor – vector – rower, Dynaback – bieżnia – vector, masaż leczniczy częściowy i całkowity, bicze szkockie, hydromasaż w kabinie, kąpiel mineralna CO₂ (mokra), kąpiel perełkowa całego ciała, kąpiel 4 – komorowa, kąpiel perełkowa z emulsją borowinową, kąpiel z emulsją borowinową, kąpiel wirowa kończyn dolnych i górnych, masaż podwodny, masaż wibracyjny Aquavibron, okłady borowinowe, 24 – godzinne badania ciśnienia Holter, próba wysiłkowa na cyklometrze, spirometria komputerowa, EKG, pomiar ciśnienia tętniczego, oznaczenie poziomu glukozy, iniekcja domięśniowa, dożylna, podskórna i śródskórna, próba uczuleniowa, inne drobne zabiegi pielęgniarstwa, wlew kroplowy dożylny, porada lekarska.</p> <ul style="list-style-type: none"> • urządzenia: łóżka do intensywnej opieki medycznej, aparaty EKG, aparat Holter, lasery, aparaty do terapii energotonowej, ultradźwiękowej, podciśnieniowej, aparaty do elektroterapii, lampy SOLLUX, Bio-V, ultrafiolet UV, diatermia krótkofalowa, magnetronic, materac magnetyczny, aparat do krioterapii zimnym powietrzem, inhalatory, aparat do masażu ciała, wanny do kąpieli i masażu podwodnego, kabina do
--	--	--

		<p>hydromasażu, katedra natryskowa do biczy szkockich, wirówki: kończyn górnych, dolnych, czterokomorówki, wanna do masażu suchego, stanowiska do ćwiczeń w podwieszeniu UGUL, bieżnia, ergometry rowerowe, zestaw do trakcji kręgosłupa, zestaw urządzeń do rehabilitacji stawu barkowego, stawu kolanowego, kończyn górnych i dolnych</p> <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • poradnia rehabilitacyjna, apteka zakładowa, poradnia rehabilitacyjna, pracownia analityki lekarskiej.
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • choroby układu krążenia, • choroby układu trawienia, • choroby układu krwiotwórczego, dokrewnego i nerwic.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: p/o dyrektora: Wiesława Jędruszek, • lekarze: 2 specjalistów chorób wewnętrznych II°, specjalista fizjoterapii i balneoklimatologii II°, 1 osoba medycyna fizykalna i balneoklimatologia II°, 1 osoba bez specjalizacji; • personel medyczny stanowi 21 osób, w tym: pielęgniarce i salowe, rehabilitanci, masażyści, fizykoterapeuci, kąpielowe, • pozostały personel: 38 osób, w tym: kucharze, kelnerzy, recepcjonistki.

8.2. Sanatoria uzdrowiskowe

1.	Nazwa	Sanatorium Uzdrowiskowe Nr V „Zacisze”
	Adres	ul. Słowackiego nr 5 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego	Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul Zdrojowa 39

	zakład	57-320 Polanica-Zdrój
	Rodzaj zakładu	Sanatorium Uzdrawiskowe
	Charakterystyka zakładu	<p>Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 3703 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to tereny rekreacyjne, tarasy wypoczynkowe i altana grillowa.</p> <p>Rys.25. Pawilon „Zacisze”</p> <p>Budynek ma 4 kondygnacje i dwie windy osobowe, wyposażony jest we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo z własnej kotłowni. Stan techniczny budynku jest określony jako bardzo dobry. Pokoje są jedno, dwu oraz wielo-osobowe, wyposażone w pełny węzeł sanitarny i instalację przyzywową. Obiekt ma oddzielne urządzenia ogólne dla personelu tj.: szatnie dla pracowników i oddzielne dla personelu medycznego, pomieszczenia socjalne, natryski, WC.</p> <p><u>Pomieszczenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> dla kuracjuszy: 1 pokój jednoosobowy o powierzchni 12 m², 7 pokoi dwuosobowych o łącznej powierzchni 98 m² oraz 17 pokoi wieloosobowych o powierzchni

		<p>łączniej 425 m².</p> <p>Liczba łóżek ogółem to 66.</p> <ul style="list-style-type: none"> • gabinet lekarski: 1 o powierzchni 23 m², wyposażony typowo zgodnie z wymaganiami w ciśnieniomierz, negatoskop, dynamometr, goniometr; ponadto w gabinecie jest: leżanka lekarska, podstawowym sprzęt meblowy i umywalka; • gabinet pielęgniarstwo - zabiegowy o powierzchni 24 m²; • gabinety diagnostyczne: gabinet zabiegowy do monitorowania pracy serca EKG; • pomieszczenia pobytu dziennego: szatnie dla pracowników kuchni, 2 pomieszczenia socjalne, szatnie dla personelu medycznego; ponadto dla kuracjuszy: sala telewizyjna na I piętrze, hol, sala wypoczynkowa na parterze, kawiarnia, klub bilardowy, sala konferencyjna, taras wypoczynkowy; • jadalnia: na 70 miejsc, pracująca jednozmianowo; • pomieszczenia sanitarne: : toalety ogólnodostępne – 2, łazienki w pokojach – 25; • magazyny i pomieszczenia pomocnicze: kuchnia na parterze, magazyny żywnościowe na parterze, magazyn bielizny czystej (III piętro) i brudnej (II piętro), magazyn środków czystości na parterze, 2 magazyny gospodarcze w piwnicy, magazyny inne na parterze; <p>Sanatorium spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006.161.1142)</p> <p><u>Inne komórki organizacyjne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • gabinet masażu klasycznego, personel: 1 technik fizjoterapii.
	Profile lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • ortopedia i traumatologia narządu ruchu,

		<ul style="list-style-type: none"> • rehabilitacja medyczna, • gastroenterologia, • endokrynologia, • hematologia, • kardiologia, • reumatologia.
	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor N ZOZ: dr n. med. Grzegorz Ferdynus, • lekarze: specjalista II ° balneologia i fizjoterapia, • personel medyczny stanowi 7 osób, w tym: pielęgniarki i salowe; • pozostały personel: kierownik obiektu, pracownik gospodarczy.

8.3. Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego

Zgodnie z art. 5 obowiązującej Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399) lecznictwo uzdrowiskowe jest prowadzone przy wykorzystaniu urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego służących do leczniczego wykorzystania naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości leczniczych klimatu.

W Kudowie-Zdroju takimi urządzeniami lecznictwa są w szczególności:

1.	Nazwa	Pracownia Balneoterapii - Pijalnia Wód Mineralnych
	Adres	Park Zdrojowy 57-350 Kudowa-Zdrój
	Nazwa podmiotu prowadzącego zakład	Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. w Polanicy-Zdroju, ul Zdrojowa 39 57-320 Polanica-Zdrój
	Charakterystyka zakładu	Obiekt położony jest na terenie o powierzchni 854 m ² . Pijalnia znajduje się na terenie Parku Zdrojowego. Budynek jest jednokondygnacyjny, wyposażony we wszystkie przyłącza, a całość ogrzewana jest gazowo. Budynek połączony jest z Salą Koncertową. Stan techniczny budynku

jest określony jako bardzo dobry.

Rys.26-27. Pijalnia Wód Mineralnych

Pomieszczenia:

- Pijalnia i Sala Koncertowa to główne pomieszczenia obiektu o łącznej powierzchni – 854 m²; ponadto:
- pomieszczenia sanitarne: 2 toalety ogólnodostępne;

Działy Przyrodolecznictwa:

- pijalnia wody leczniczej
- Profile lecznicze**
- gastrologia,
  - urologia,
  - kardiologia,

	Personel	<ul style="list-style-type: none"> • dyrektor: dr n. med. Grzegorz Ferdynus, • pozostały personel: administrator obiektu.
--	-----------------	---

2.	Nazwa	Park Zdrojowy
	Położenie	Park Zdrojowy położony jest w centrum miasta; granice parku wyznaczają ulice: Zdrojowa, Graniczna i 1 Maja.
	Charakterystyka	<p>Park Zdrojowy w Kudowie-Zdroju stanowi park krajobrazowy o charakterze secesyjnym; został założony w XVIII wieku w miejscu wypływania źródeł mineralnych u podnóża góry zwanej Parkową. Jest to starannie utrzymany kompleks cennej roślinności o powierzchni 12,73 hektarów. Park Zdrojowy wpisany jest na listę zabytków gminy pod nr rej. 1165/Wł. z dnia 28.03.1986 roku.</p> <p>Krajobraz parku tworzą charakterystyczne obiekty architektoniczne, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pijalnia Wód Mineralnych połączona z Salą Koncertową, • Staw Zdrojowy, • Hala Spacerowa położona nad główną aleją, • Szpitale uzdrowiskowe „Polonia” i "Zameczek". <p>Atrakcyjna jest również parkowa zieleń: krzewy rododendronów, kwiatowe dywany oraz parkowy drzewostan również z egzotycznymi okazami: saganowcami, dracenami, agawami i kaktusami.</p> <p>Wyróżniają się również najstarsze drzewa: Świerk Sudecki - pomnik przyrody, który jesienią tworzy ze spadających liści naturalną altanę, 300-letni Jesion Wyniosły oraz 200-letni Buk Purpurowy. Latem przy głównej alei stawiane są palmy.</p>

Rys. 28-29. Park Zdrojowy

Na podstawie uchwały nr XVII/105/2000 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 14 kwietnia 2000 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody ożywionej, pomnikami uchwalono następujące drzewa należące do roślinności Parku Zdrojowego:

		<ul style="list-style-type: none"> • Sosna wejmutka - o obwodzie 288 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – Dz. Urz. Nr 69 poz. 1321; • Sosna wejmutka - o obwodzie 280 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – Dz. Urz. Nr 69 poz. 1321; • Sosna wejmutka - o obwodzie 264 cm rosnąca w Parku Zdrojowym przy al. J. Pawła II – dec. UW nr 7140/201/82; • Sosna wejmutka - o obwodzie 450 cm rosnąca w Parku Zdrojowym za pomnikiem S. Moniuszki - dec. UW nr 7140/198/82; • Platan klonolistny – o obwodzie 78 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy „Relaksie” – dec. UW nr 7140/202/82; • Buk pospolity – o obwodzie 390 cm rosnący w Parku Zdrojowym obok altanki - dec. UW nr 7140/196/82; • Buk pospolity forma czerwolistna – o obwodzie 395 cm rosnący w Parku Zdrojowym za pomnikiem S. Moniuszki - dec. UW nr 7140/195/82; • Buk pospolity – o obwodzie 311 cm rosnący w Parku Zdrojowym niedaleko budynku 39a - dec. UW nr 7140/197/82; • Buk pospolity – o obwodzie 347 cm rosnący w Parku Zdrojowym niedaleko budynku 39a - dec. UW nr 7140/197/82; • Buk pospolity odm. strzępolistna – o obwodzie 186 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy alejce za obiektami przyrodniczo – leczniczymi III - dec. UW nr 7140/204/82; • Jałowiec chiński – o obwodzie 64 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy pomniku St. Moniuszki - dec. UW nr 7140/203/82; • Jałowiec chiński – o obwodzie 67 cm rosnący w Parku
--	--	---

		<p>Zdrojowym przy pomniku St. Moniuszki - dec. UW nr 7140/203/82;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miłorząb japoński – o obwodzie 225 cm rosnący w Parku Zdrojowym przy wejściu do “Cafe pod palmami” - dec. UW nr 7140/207/82; • Jesion wyniosły – o obwodzie 522 cm rosnący w Parku Zdrojowym przed restauracją “Kosmiczna” - dec. UW nr 7140/205/82. <p>Szczegółowy wykaz pomników przyrody stanowi Załącznik nr 11 do niniejszego operatu.</p> <p>Właściwy sposób zarządzania i gospodarowania parkiem oraz poprawne prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych sprawia, że park stanowi nie tylko istotne miejsce dla korzystania z właściwości leczniczych wód i klimatu, ale również dużą atrakcję turystyczną.</p>
--	--	--

3.	Nazwa	Basen sportowo - rehabilitacyjny
	Adres	ul. Moniuszki nr 2a 57-350 Kudowa-Zdrój
	Charakterystyka obiektu	<p>Oddany do eksploatacji w lipcu 2002 kryty basen sportowo-rehabilitacyjny "Wodny Świat" jest najnowocześniejszym tego typu obiektem na Dolnym Śląsku. Kompleks pływacki składa się z basenu pływackiego (6 torów), basenu rekreacyjnego ze sztuczną rwącą rzeką oraz brodzika dla dzieci.</p> <p>Basen posiada innowacyjny układ zaopatrzenia w ciepło za pomocą odnawialnych źródeł energii. Układ cieplny stanowią tu kolektory słoneczne o łącznej powierzchni 300 m² i pompy ciepła odzyskujące energię z wentylacji i klimatyzacji oraz z wymiany wody basenowej. Wybrane rozwiązanie ze względu</p>

na wielkość jest pionierskie w skali kraju.

Obiekt zlokalizowany jest w centrum uzdrowiska przy zabytkowym Parku Zdrojowym, a całość zaprojektowano tak, aby wszystkie jego części były dostępne dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Rys.30-31. Basen „Wodny Świat”

W ramach leczenia uzdrowiskowego Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium MSWiA "Bristol" oraz Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. organizują gimnastykę w wodzie. Zajęcia odbywają się w grupach pod kierunkiem

		<p>wykwalifikowanego fizjoterapeuty.</p> <p>Hydrokinezyterapia wykorzystywana jest głównie w rehabilitacji w schorzeniach narządu ruchu, neurologicznych oraz leczeniu otyłości.</p>
--	--	--

8.4. Plany w zakresie zakładów i urządzeń leczniczych

Kudowa-Zdrój posiada wyjątkowe walory uzdrowiskowe, to jest lecznicze wody mineralne, łagodny mikroklimat oraz rozwiniętą bazę lecznictwa uzdrowiskowego. Plany na najbliższe lata w stosunku do istniejących już zakładów i urządzeń leczniczych związane są głównie z pracami renowacyjnymi tak, aby w sposób ciągły zapewniony był wysoki standard obsługi kuracjuszy.

Na obszarze strefy „A” uzdrowiska Kudowa-Zdrój na najbliższe lata planowane są kolejne inwestycje:

- na działce nr 5/3, której właścicielem jest Sanatorium Uzdrowiskowe Jantar sp. z o.o. z siedzibą w Kołobrzegu, planowana jest budowa kompleksu sanatoryjno-hotelowego, w skład którego wejdzie: około 100-120 pokoi hotelowych, spa z kompleksem basenów, baza zabiegowa oraz część gastronomiczna z restauracją i kawiarnią;
- na działce nr 239/2 planowana jest budowa hotelu – pensjonatu z funkcją uzdrowiskową.

Ponadto w uzdrowisku Kudowa-Zdrój znajdują się obiekty świadczące usługi zbliżone do usług lecznictwa uzdrowiskowego (posiadające warunki i standard wpisania się w funkcję uzdrowiskową Kudowy-Zdrój), w tym:

- Hotel St. George z Kliniką Zdrowia i Urody w Kudowie-Zdroju; położony w otoczeniu Parku Narodowego Gór Stołowych przy ulicy Kościuszki. Pod nadzorem lekarzy specjalistów i kadry fizykoterapeutów Klinika Zdrowia i Urody St. George prowadzi rekonwalescencje, rehabilitacje, leczenie otyłości i szereg indywidualnie dobranych programów do poprawy kondycji zdrowia. Ośrodek dysponuje 170 miejscami noclegowymi w pokojach jednoosobowych, dwuosobowych oraz wieloosobowych.

Natomiast baza zabiegowa Kliniki St. George dysponuje nowoczesnymi urządzeniami do przeprowadzania zabiegów elektroterapii, fonoterapii, gimnastyki, inhalacji, hydroterapii, masażu oraz światłolecznictwa. Profile lecznicze kliniki to dermatologia, neurologia, choroby dróg oddechowych oraz choroby narządu ruchu. Obiekt przystosowany jest do przyjmowania osób niepełnosprawnych.

- Hotel Verde Montana Wallness & Spa, położony jest w centrum Kudowy-Zdrój przy ulicy 1 Maja w strefie „A” ochrony uzdrowiskowej w sąsiedztwie Sanatorium „Bristol”; w hotelu znajduje się 132 pokoje i apartamentów (łącznie ponad 300 miejsc noclegowych), Centrum Zdrowia i Urody SPA & Wellness oraz Centrum Rehabilitacji. Hotel dysponuje 20 gabinetami odnowy biologicznej, basenem krytym oraz saunami. Specjalizuje się w profilaktycznym leczeniu kręgosłupa przy pomocy najnowocześniejszych urządzeń leczniczych. Obiekt przystosowany jest do przyjmowania osób niepełnosprawnych.
- Hotel Kudowa Bussines & Spa położony przy ulicy Buczka; oferuje 52 pokoje, w tym pokój przyjazny dla osób niepełnosprawnych. W obiekcie jest Centrum Zdrowia i Urody SPA wraz z basenem; Centrum oferuje m.in.: kąpiel borowinową fizjoaktywną, kąpiel solankową, kąpiel perełkową, kąpiel z CO₂, kąpiel z hydromasażem, masaż podwodny, bicz szkocki, kąpiel wirową, kriosaunę, krioterapię miejscową, ultradźwięki, magnetronik, diadynamik oraz laseroterapię.
- Szpital rehabilitacyjny „NEPTUN” przy ulicy Głównej; obiekt położony jest na terenie o powierzchni 4000 m². Urządzenia rekreacyjne dostępne dla kuracjuszy to park rekreacyjny, basen kąpielowy, kaskada wodna, fontanna, altana i ognisko z miejscem grillowym oraz plac rekreacyjny. Obiekt dysponuje pokojami jedno i dwuosobowymi, a łączna liczba miejsc noclegowych wynosi 50. Baza zabiegowa szpitala dysponuje nowoczesnymi urządzeniami do przeprowadzania zabiegów hydroterapii, kinezyterapii indywidualnej i zbiorowej, fizykoterapii, laseroterapii, krioterapii, balneoterapii oraz ciepłolecznictwa. Profile lecznicze szpitala to ortopedia, neurologia, gastroenterologia, reumatologia, pulmonologia oraz diabetologia. Obiekt przystosowany jest do przyjmowania osób niepełnosprawnych.

- Zespół Rehabilitacyjny dla Dzieci „Czermna-Bukowina” w skład zespołu wchodzi Szpital Rehabilitacyjny Hematologiczny dla Dzieci "Orlik" w Kudowie-Zdroju oraz Dworek Rycerski "Marzanka". Szpital jest zakładem leczniczym prowadzącym rehabilitację ogólnoustrojową ze specjalnością hematologia, onkologia i ortopedia. Ponadto jednostka jest uprawniona do prowadzenia leczenia uzdrowiskowego dziecięcego w ramach oddziału szpitala uzdrowiskowego i sanatorium uzdrowiskowego o takich samych profilach. Baza zabiegowa szpitala dysponuje urządzeniami do przeprowadzania zabiegów hydroterapii, kinezyterapii indywidualnej i zbiorowej, ciepłolecznictwa oraz inhalacji. Szpital dysponuje 50 miejscami noclegowymi, natomiast Dworek Rycerski "Marzanka" jest obiektem bazy turystyczno-wypoczynkowej na 35 miejsc noclegowych.

W strefie „A” uzdrowiska Kudowa-Zdrój znajdują się także ośrodki wypoczynkowe, będące gwarantem dalszego rozwoju uzdrowiska, w tym:

- Ośrodek Adam & Spa - oferuje 48 miejsc noclegowych,
- Villa Antica – oferuje 50 miejsc noclegowych,
- Pensjonat Alga - oferuje 25 miejsc noclegowych,
- Ośrodek wypoczynkowy „Sudety” – oferuje 65 miejsc noclegowych,
- Ośrodek wypoczynkowy „Buenos Aires” – oferuje 70 miejsc noclegowych,
- Ośrodek wypoczynkowy Orion A i Orion B – razem 113 miejsc noclegowych,
- Ośrodek wczasowy PARIA – oferuje 50 miejsc noclegowych,
- Scaliano Willa & Spa – oferuje 75 miejsc noclegowych,

oraz liczne mniejsze pensjonaty i kwatery prywatne.

9.

KIERUNKI LECZNICTWA

9.1. Wskazanie kierunków leczniczych dla uzdrowiska

W art. 13 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), ustawodawca zawarł katalog kierunków leczniczych dla uzdrowisk.

Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 roku w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (Dz. U. Nr 44, poz. 285) wydanego na podstawie powyższego zapisu Ustawy, dla uzdrowisk ustalono, że przy kierowaniu i kwalifikowaniu pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego lekarze wystawiający skierowanie na leczenie uzdrowiskowe albo zaświadczenie o braku przeciwwskazań do korzystania z danego rodzaju świadczeń zdrowotnych w danym uzdrowisku, o których mowa w art. 14 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, uwzględniają:

- 1) przebieg choroby, będącej podstawą do leczenia uzdrowiskowego, i przebieg leczenia tej choroby;
- 2) choroby współistniejące u pacjenta;
- 3) stan ogólny pacjenta, w szczególności:
  - a) wydolność układu krążenia, układu oddechowego i nerek,
  - b) zdolność do samoobsługi;

4) efekty przebytego w przeszłości leczenia uzdrowiskowego, jeżeli pacjent kolejny raz korzysta z tej formy opieki.

Ponadto zgodnie z § 2 rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) lekarz kierując i kwalifikując pacjenta na leczenie do zakładu lecznictwa uzdrowiskowego, kieruje się wskazaniami i przeciwwskazaniami do lecznictwa uzdrowiskowego; wskazania i przeciwwskazania są analizowane w sposób zindywidualizowany w odniesieniu do danego pacjenta. W przypadku istnienia przeciwwskazań lekarz kierując pacjenta na leczenie uzdrowiskowe, może skierować pacjenta na konsultację do właściwego lekarza specjalisty.

Rozporządzenie MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) ponadto zawiera wykaz:

1. przeciwwskazań ogólnych i kardiologicznych do leczenia uzdrowiskowego (załącznik nr 1 do rozporządzenia);
2. szczegółowych wskazań i przeciwwskazań do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (załącznik nr 2 do rozporządzenia);
3. przeciwwskazań do leczenia uzdrowiskowego dzieci (załącznik nr 3 do rozporządzenia).

Mając na uwadze powyższe zapisy Ustawy (Dz.U.05.167.1399) i rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) oraz lecznicze właściwości wszystkich obecnych tu czynników uzdrowiskowych, w tym: ukształtowanie terenu, klimat oraz naturalne surowce lecznicze, a także wyniki prac naukowych na temat gminy i jej zasobów, dla uzdrowiska Kudowa-Zdrój określono następujące profile lecznicze:

1. **choroby kardiologiczne**; szczegółowymi wskazaniami do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) stany po zawale serca, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala lub 3-4 tygodnie od dokonania się zawału serca,
- b) stany po operacjach naczyń wieńcowych, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala, w tym po zabiegu: pomostowania, PTCA, wszczepienia stentów,

- c) stany po operacjach tętniaka aorty, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- d) wczesne stany po operacjach zastawkowych serca,
- e) stany po przeszczepie serca,
- f) nadciśnienie tętnicze stopień 2 z 2-3 czynnikami ryzyka, stopień trzeci bez czynników ryzyka,
- g) następstwa po zapaleniu mięśnia sercowego i osierdzia w okresie 3-6 miesięcy od wypisania ze szpitala,
- h) choroba wieńcowa stabilna w II okresie wydolności CCS,
- i) stany po zawale serca po 2-3 miesiącach w II okresie wydolności CCS, najlepiej po przebytej wczesnej rehabilitacji,
- j) stany po operacjach serca, dużych naczyń i zastawek, w tym choroby z rozrusznikiem w II okresie niewydolności krążenia według NYHA,
- k) nadciśnienie tętnicze w stopniu 2 i 3 bez dodatkowych czynników ryzyka;

2) sanatorium uzdrowskowe:

- a) zmiany zwyrodnieniowe i pozapalne mięśnia sercowego w I i II okresie wydolności,
- b) choroba wieńcowa stabilna w I i II okresie według CCS,
- c) przewlekła choroba niedokrwienia serca bez zawału w II okresie wydolności,
- d) stany po zawale, bez powikłań w okresie przynajmniej 6 miesięcy od dokonania się zawału,
- e) stany po operacjach zastawek serca przynajmniej 12 miesięcy od zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia,
- f) wady serca nieoperacyjne w I i II okresie wydolności,
- g) nadciśnienie tętnicze w stopniu 1 z 1-2 czynnikami ryzyka;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) przewlekła choroba niedokrwienia serca bez zawału w I okresie wydolności,
- b) stany po operacjach zastawek serca przynajmniej 12 miesięcy od zabiegu w okresie pełnej wydolności krążenia,
- c) nadciśnienie tętnicze w stopniu 1 z 1-2 czynnikami ryzyka.

2. **choroby naczyń obwodowych;** szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz.285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) stany po operacjach naczyniowych kończyn dolnych, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- b) stany po operacjach tętniaka aorty, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- c) miażdżycowe stwardnienie naczyń kończyn dolnych w II i II/III stadium choroby,
- d) zespół stopy cukrzycowej z owrzodzeniem neurotroficznym,
- e) stany po operacji z powodu zgorzeli stopy cukrzycowej, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- f) żylaki kończyn dolnych w 5-6 stopniu (obrzęki, zagojone owrzodzenie lub nieduże przewlekłe owrzodzenie),
- g) miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby (bez owrzodzeń),
- h) zakrzepowo-zatorowe zapalenie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby,
- i) zespół stopy cukrzycowej bez owrzodzenia,
- j) stany po operacji naczyń tętniczych kończyn dolnych 3-6 miesięcy po zabiegu,
- k) stany po operacjach żylaków kończyn dolnych bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w II okresie choroby (bez owrzodzeń),
- b) stany po zakrzepowym zapaleniu żył kończyn dolnych po 6 miesiącach od wystąpienia ostrych objawów,
- c) stany po operacjach żylaków kończyn dolnych w okresie 3-6 miesięcy od zabiegu,
- d) choroba Raynauda i inne nerwice naczyniowe w początkowych okresach choroby,
- e) inne niezakaźne zaburzenia funkcji naczyń i węzłów chłonnych (stany po mastektomii);

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) miażdżycowe stwardnienie tętnic kończyn dolnych w I okresie choroby,
- b) żylaki kończyn dolnych w 2-3 stopniu rozwoju choroby (bez dużych obrzęków i owrzodzeń),
- c) słoniowaczna kończyn dolnych,
- d) choroba Raynauda i inne nerwice naczyniowe w początkowych okresach choroby.

3. **choroby reumatologiczne;** szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z

uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV, w szczególności bezpośrednio po incydencie zaostrzenia procesu chorobowego,
- b) reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV po zabiegach operacyjnych, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- c) młodzieńcze przewlekłe zapalenie stawów (postać wielostawowa),
- d) młodzieńcze przewlekłe zapalenie stawów w okresie remisji (postać skąpostawowa),
- e) toczeń rumieniowaty w okresie remisji,
- f) twardzina układowa,
- g) atropatie łuszczykowe,
- h) polimialgia reumatyczna,
- i) zapalenie stawów z zajęciem kręgosłupa ZZSK, Zespół Rejtera ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej lecz z zachowaną samoobsługą,
- j) choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych i małych ze znacznym ograniczeniem sprawności czynnościowych,
- k) choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa ze znacznym ograniczeniem sprawności ruchowej z objawami neurologicznymi,
- l) choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcynoza i inne) w okresie przewlekłym z zaawansowanymi zmianami stawowymi,
- m) zespoły bólowe z grupy reumatyzmu tkanek miękkich - fibromialgia,
- n) stany po zabiegach operacyjnych z przyczyn reumatycznych;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I, II, III i IV,
- b) atropatie łuszczykowe,
- c) polimialgia reumatyczna,
- d) zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem kręgosłupa z niewielkim ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- e) choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych dużych z niewielkim ograniczeniem sprawności czynnościowej oraz małych z niewielkim i średnim ograniczeniem sprawności czynnościowej,

- f) choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- g) choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcynoza i inne) w okresie przewlekłym z małymi zmianami stawowymi,
- h) reumatyzm tkanek miękkich - entezopatie,
- i) stany po zabiegach operacyjnych z przyczyn reumatoidalnych;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) reumatoidalne zapalenie stawów w okresie I i II oraz w 1 stopniu sprawności czynnościowej,
- b) zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej i niewielką destrukcją stawów,
- c) choroba zwyrodnieniowa stawów obwodowych małych z niewielkim lub średnim ograniczeniem sprawności ruchowej,
- d) choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z niedużym ograniczeniem sprawności ruchowej,
- e) choroby metaboliczne z zajęciem stawów (dna moczanowa, chondrokalcytoza i inne) w okresie przewlekłym z małymi zmianami stawowymi,
- f) reumatyzm tkanek miękkich - entezopatie o małym nasileniu objawów.

4. **choroby układu trawienia;** szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) choroba wrzodowa żołądka w okresie zaostrzenia,
- b) stany po resekcji żołądka z powodu choroby wrzodowej bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- c) stany po operacji pęcherzyka żółciowego bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- d) przewlekłe zapalenie wątroby w okresie wydolności wątroby,
- e) stany po wirusowym zapaleniu wątroby bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- f) marskość wątroby w okresie wydolności (bez puchliny wodnej, żółtaczkę, żylaków przełyku),
- g) wrzodziejące zapalenie jelita grubego o lekkim przebiegu,
- h) choroba Leśniowskiego-Crohna o lekkim przebiegu,
- i) zespół jelita drażliwego,

j) choroba refluksowa I-III;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) choroba wrzodowa żołądka w okresie remisji,
- b) przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
- c) przewlekłe zapalenie pęcherzyka żółciowego,
- d) przewlekłe zapalenie wątroby w okresie wydolności wątroby,
- e) stany po wirusowym zapaleniu wątroby 3-6 miesięcy po wypisaniu ze szpitala,
- f) przewlekłe zapalenie trzustki I/II stopnia, po ostrym zapaleniu,
- g) zespoły jelita drażliwego,
- h) choroba refluksowa I-III,
- i) dyspepsja niewrzodowa,
- j) zaburzenia czynnościowe żołądka, jelit i pęcherzyka żółciowego;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) choroba wrzodowa żołądka w okresie remisji,
- b) przewlekłe choroby przełyku (rozstrzeń, uchyłek, kurcz wpustu),
- c) przewlekłe zapalenie pęcherzyka żółciowego,
- d) przewlekłe zapalenie trzustki I/II stopnia po ostrym zapaleniu,
- e) choroba refluksowa I-III,
- f) dyspepsja niewrzodowa,
- g) zaburzenia czynnościowe żołądka, jelit i pęcherzyka żółciowego.

5. choroby endokrynologiczne; szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w okresie niepełnej eutyreozy,
- b) stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 3 miesięcy po zabiegu,
- c) akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 1 roku od leczenia operacyjnego lub radioterapii z towarzyszącymi schorzeniami, zmiany zwyrodnieniowe stawów, nadciśnienie tętnicze,

- d) zespół Cushinga - po częściowym lub całkowitym usunięciu nadnerczy lub po radioterapii przysadki - w okresie 1 roku po leczeniu współistniejącym,
- e) niedoczynność kory nadnercza w okresie remisji z chorobami współistniejącymi,
- f) niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
- b) stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 6-12 miesięcy po zabiegu,
- c) niedoczynność tarczycy wyrównana w okresie leczenia substytucyjnego,
- d) poronne postacie nadczynności i niedoczynności tarczycy,
- e) stany po zapaleniu tarczycy w okresie około 6 miesięcy po ustąpieniu ostrego stanu zapalnego,
- f) wole obojętne,
- g) akromegalia w okresie nieaktywnym, po upływie 1 roku od leczenia operacyjnego lub radioterapii z towarzyszącymi schorzeniami, zmiany zwyrodnieniowe stawów, nadciśnienie tętnicze,
- h) zespół Cushinga - po częściowym lub całkowitym usunięciu nadnerczy lub po radioterapii przysadki - w okresie 1 roku po leczeniu,
- i) niedoczynność kory nadnercza w okresie remisji z chorobami współistniejącymi,
- j) niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego,
- k) niedoczynność przytarczyc niedużego stopnia;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) nadczynność tarczycy pierwotna i choroba Gravesa-Basedowa w stadium eutyreozy,
- b) stany po operacjach z powodu nadczynności w okresie 6 miesięcy po zabiegu,
- c) niedoczynność tarczycy w początkowym okresie leczenia substytucyjnego,
- d) poronne postacie nadczynności i niedoczynności tarczycy,
- e) wole obojętne,

- f) niedoczynność poporodowa przysadki mózgowej, zwłaszcza z objawami wtórnej niedoczynności tarczycy wyrównanej lub innymi chorobami kwalifikującymi się do leczenia uzdrowiskowego.

6. choroby krwi i układu krwiotwórczego; szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz.285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) niedokrwistość z niedoboru żelaza w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
- po krwawieniach (po ich zlikwidowaniu),
- w wyniku zatruc zawodowych,
- jako następstwo infekcji,
- b) stany po przeszczepie szpiku kostnego;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) niedokrwistość z niedoboru żelaza w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
- po krwawieniach (po ich zlikwidowaniu),
- w wyniku zatruc zawodowych,
- jako następstwo infekcji,
- b) niedokrwistości megaloblastyczne w okresie remisji;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) niedokrwistość z niedoboru żelaza:
- w przebiegu chorób przewodu pokarmowego:
- w wyniku zatruc zawodowych,
- jako następstwo infekcji,
- b) niedokrwistości megaloblastyczne w okresie remisji.

7. choroby narządu ruchu; szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz.285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) stany po urazach kończyn, kręgosłupa, miednicy 6-8 tygodni od urazu,
- b) stany po złamaniach kręgosłupa z uszkodzeniem rdzenia,
- c) pęcherz neurogeny w przebiegu tetraparaplegii,
- d) stany po urazach wielonarządowych leczonych zachowawczo i operacyjnie,
- e) stany po oparzeniach, bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- f) wczesne stany po złamaniach kości kończyn dolnych,
- g) wczesne stany po amputacjach kończyn z przyczyn urazowych i naczyniowych po zaopatrzeniu w tymczasową protezę,
- h) wczesne stany po operacjach alloplastycznych stawów biodrowych i kolanowych,
- i) wczesne stany po operacjach dysku szyjnego i lędźwiowego,
- j) następstwa po złamaniach kości i stawów z dużym ograniczeniem sprawności i zanikami mięśni,
- k) stany po urazach kręgosłupa z częściowym uszkodzeniem rdzenia,
- l) stany po zabiegach operacyjnych kości i stawów z dużym ograniczeniem ruchów, najlepiej po przebiegu wczesnej rehabilitacji,
- m) stany po amputacjach kończyn po ostatecznym zaprotezowaniu,
- n) stany po operacjach wad wrodzonych, najlepiej po wczesnej rehabilitacji,
- o) stany po oparzeniach kończyn z przykurczami i ograniczeniem ruchów;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) następstwa po urazach, chorobach stawów i aparatu więzadłowego z ograniczeniem ruchów,
- b) stany po amputacjach kończyn po ostatecznym zaprotezowaniu,
- c) wady wrodzone układu ruchu bez utrwalonych zniekształceń,
- d) pourazowa martwica kości w okresie zdrowienia,
- e) wady postawy, w tym boczne skrzywienie kręgosłupa niedużego stopnia,
- f) rekonwalescencja chorych po leczeniu szpitalnym z powodu chorób ortopedyczno-urazowych;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) stany po urazach tkanek miękkich - mięśni, więzadeł, torebek stawowych przy niedużym ograniczeniu ruchów,
- b) pourazowa martwica kości w okresie zdrowienia,
- c) wady postawy, w tym boczne skrzywienie kręgosłupa niedużego stopnia,

d) rekonwalescencja chorych po leczeniu szpitalnym z powodu chorób ortopedyczno-urazowych.

8. **choroby układu neurologicznego;** szczegółowymi wskazaniem do leczenia uzdrowiskowego z uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz.285) są:

1) szpital uzdrowiskowy:

- a) złamanie kręgosłupa z następstwami neurologicznymi bezpośrednio po leczeniu szpitalnym,
- b) wczesne stany po udarach mózgowych z niedowładami,
- c) stany po urazach czaszkowo-mózgowych z objawami neurologicznymi, bezpośrednio po wypisaniu ze szpitala,
- d) stany po zabiegach operacyjnych guzów mózgu i rdzenia z objawami neurologicznymi,
- e) następstwa po udarach mózgowych z zachowaną zdolnością do podstawowej samoobsługi, najlepiej po przebytej wcześniej rehabilitacji,
- f) następstwa po urazach czaszkowo-mózgowych z objawami ubytkowymi, najlepiej po przebytej wcześniej rehabilitacji,
- g) następstwa po zapaleniu mózgu, opon mózgowych w okresie 3-6 miesięcy od przebytego zapalenia,
- h) stany po operacjach łagodnych guzów mózgu i rdzenia,
- i) następstwa po złamaniach kręgosłupa z niedowładami z zachowaną zdolnością do samoobsługi, najlepiej po wczesnej rehabilitacji,
- j) stany po operacji wypadniętego dysku,
- k) porażenie mózgowe dziecięce ze znaczną dysfunkcją ruchową (wózek) z zachowaną jednak zdolnością do samoobsługi,
- l) stwardnienie rozsiane z zachowaną podstawową samoobsługą w okresie zaawansowanym,
- m) choroba Parkinsona ze znacznym ograniczeniem chodu, ale z zachowaną podstawową samoobsługą;

2) sanatorium uzdrowiskowe:

- a) następstwa po zapaleniu mózgu, opon mózgowych w okresie 6 miesięcy od przebytego zapalenia,

- b) stany po operacji wypadniętego dysku (3 miesiące po zabiegu),
- c) stany po zapaleniu poprzecznym i połowicznym rdzenia,
- d) zespół rwy kulszowej w okresie przewlekłym i podoстрыm,
- e) porażenie mózgowe dziecięce z zachowaną zdolnością chodzenia,
- f) stwardnienie rozsiane z zachowaną podstawową samoobsługą w okresie początkowym o przebiegu łagodnym lub w okresie remisji,
- g) choroba Parkinsona z niedużym ograniczeniem chodu, z zachowaną pełną samoobsługą,
- h) zespół bólowy splotu ramiennego w okresie podoстрыm,
- i) następstwa przewlekłego zapalenia wielonerwowego,
- j) następstwa po urazach nerwów obwodowych,
- k) przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych, w tym postaci nieobjawowe;

3) leczenie ambulatoryjne:

- a) zespół rwy kulszowej w okresie przewlekłym lub remisji,
- b) choroba Parkinsona z niedużym ograniczeniem chodu, z zachowaną pełną samoobsługą,
- c) zespół bólowy splotu ramiennego w okresie przewlekłym lub remisji,
- d) następstwa przewlekłego zapalenia wielonerwowego,
- e) przewlekłe zapalenie nerwów obwodowych i splotów nerwowych, w tym postaci nieobjawione,
- f) nerwice narządowe (zaburzenia układu wegetatywnego).

9.2. Przeciwwskazania dla uzdrowiska

Przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego oznaczają te grupy chorób i jednostek chorobowych, które wymagają leczenia innymi metodami niż te, które stosuje się w uzdrowisku. Choroby te wymagają zwykle intensywnego leczenia w szpitalu. Poniższe bezwzględne przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego nie zależą od rodzaju uzdrowiska i typu zakładu leczniczego, ale dotyczą wszystkich uzdrowisk, zatem i Kudowy-Zdroju.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 roku w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (Dz. U. Nr

44, poz. 285) przeciwwskazania ogólne i kardiologiczne do leczenia uzdrowiskowego (załącznik nr 1 do powyższego rozporządzenia) stanowią:

- 1) ostre choroby zakaźne;
- 2) choroby zakaźne (czynna gruźlica, choroby weneryczne, choroby pasożytnicze, grzybica, świerzb, owsica, lamblioza);
- 3) ogniska zapalne (ropne zapalenie migdałów, ropne zapalenie zatok obocznych nosa, ropnie okołozębowe, grzybice skóry);
- 4) wirusowe zapalenia wątroby oraz objawy żółtaczki;
- 5) choroby mające istotne wskazania do zabiegów chirurgicznych w trybie ostrym (kamica pęcherzyka żółciowego, kamica nerki, zwężenie odźwiernika, krwawienia z przewodu pokarmowego, przepuklina ze skłonnością do uwięźnięcia i inne);
- 6) pełnoobjawowa niewydolność krążenia i oddychania;
- 7) niewydolność wątroby;
- 8) skazy krwotoczne;
- 9) choroby psychiczne, upośledzenie umysłowe znaczne i głębokie;
- 10) głębokie zaburzenia osobowości i zachowania stwarzające problemy w funkcjonowaniu społecznym;
- 11) organiczne zaburzenia psychiczne upośledzające funkcje poznawcze,
- 12) zniedołężnienie, całkowita niesprawność do samoobsługi;
- 13) choroby wyniszczające układowe;
- 14) ciężkie stany ogólne z przeciwwskazaniami do transportu;
- 15) dużego stopnia nietrzymanie moczu i kału (cewnikowanie na stałe pęcherza);
- 16) zespół uzależnienia od alkoholu, uzależnienie od substancji psychoaktywnych;
- 17) padaczka z częstymi napadami (jeden raz w miesiącu lub częściej, padaczka skroniowa);
- 18) czynna choroba nowotworowa;
- 19) stany w przebiegu leczenia operacyjnego lub zachowawczego czerniaka złośliwego, białaczki, ziarnicy złośliwej, chłoniaków złośliwych i nowotworów nerki, jeżeli leczenie uzdrowiskowe ma nastąpić przed upływem 5 lat, w przypadku pozostałych chorób nowotworowych przed upływem 1 roku od zakończenia leczenia;
- 20) ciąża i okres karmienia;
- 21) choroby niedokrwienne serca, takie jak:
  - a) stabilna choroba niedokrwienne serca w stadium III-IV według CCS - stopień ograniczenia codziennej aktywności życiowej,

- b) niestabilna choroba niedokrwienna serca,
  - c) zawał mięśnia sercowego,
  - d) chorzy w pierwszych dwóch tygodniach po zawale,
  - e) chorzy ze znacznie upośledzoną funkcją skurczową < 35 %,
  - f) chorzy po zawale z wybitnie dodatnią próbą wysiłkową;
- 22) zaburzenia rytmu serca, takie jak:
- a) zespół chorego węzła zatokowego bez zabezpieczenia stymulatorem układu przewodzącego,
  - b) utrwalone migotanie przedsionków bez odpowiedniego leczenia przeciwzakrzepowego lub z niewydolnością krążenia,
  - c) zespół preekscytacji z częstymi napadami migotania przedsionków lub częstoskurczów nawrotnych,
  - d) migotanie komór w wywiadzie, z wyjątkiem migotania komór we wczesnej fazie zawału i w wyniku ostrych zaburzeń elektrolitowych,
  - e) częstoskurcz utrwalony w badaniu holterowskim (ponad 30 sekund) lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie związane z organiczną chorobą serca,
  - f) częstoskurcz nieutrwalony, salwy i pary pobudzeń dodatkowych;
- 23) zaburzenia przewodzenia: blok przedsionkowo-komorowy III stopnia bez zabezpieczenia układem stymulującym oraz bloki trójprędkowe pęczka Hisa;
- 24) choroby mięśnia sercowego w fazie ostrej;
- 25) kardiomyopatia rozstrzeniowa z towarzyszącą niewydolnością krążenia;
- 26) infekcyjne zapalenie wsierdzia;
- 27) nadciśnienie tętnicze 3 stopnia z dwoma i więcej czynnikami ryzyka, w fazie złośliwej oraz w fazie powikłań narządowych, takich jak: niewydolność serca III-IV według NYHA oraz niewydolność nerek;
- 28) stany endokrynologiczne w zakresie przysadki, tarczycy i nadnerczy w okresie niewyrównania hormonalnego.

Ponadto w załączniku nr 2 do powyższego rozporządzenia MZ (Dz. U. Nr 44, poz. 285) zawarto szczegółowy wykaz przeciwwskazań do leczenia uzdrowiskowego z każdorazowym uwzględnieniem rodzajów zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

Natomiast załącznik nr 3 zawiera przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego dzieci. Przy kierowaniu i kwalifikowaniu dzieci do leczenia uzdrowiskowego obowiązują przeciwwskazania takie, jak przy kierowaniu osób dorosłych, oraz dodatkowo:

- 1) upośledzenia umysłowe znaczne lub głębokie;
- 2) zespół Downa powodujący znaczny i głęboki niedorozwój;
- 3) padaczka - z uwzględnieniem stanu klinicznego i częstotliwości napadów;
- 4) wady serca siniczne i warunkowo siniczne;
- 5) schorzenia wymagające specjalnej, indywidualnej opieki (niewidomi, głuchoniemi) - tylko w przypadku braku opiekuna;
- 6) wady wrodzone ograniczające w znacznym stopniu czynności organizmu lub poszczególnych narządów;
- 7) ropne zmiany na skórze.

10.

OBSZARY I TERENY GÓRNICZE

Zgodnie z art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), gmina, która występuje o nadanie obszarowi statusu uzdrowiska, winna posiadać złoża naturalnych surowców leczniczych zlokalizowane na określonym obszarze górniczym.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze określa, co rozumiemy pod pojęciem obszar górniczy, teren górniczy i zakład górniczy:

- **obszarem górniczym** jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny oraz prowadzenia robót górniczych związanych z wykonywaniem koncesji. Obszar górniczy jest to przestrzeń, w obrębie której przedsiębiorca upoważniony jest do prowadzenia działalności górniczej zgodnie z wydaną koncesją i na zasadach ustalonych w tej koncesji;
- **terenem górniczym** jest to przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego. Teren górniczy jest to powierzchnia większa od obszaru górniczego, na której obserwuje się niekorzystny wpływ eksploatacji w postaci różnego rodzaju szkód górniczych;

- **zakładem górnictwem** jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wydobywania kopaliny ze złoża, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane oraz technologicznie związane z nimi obiekty i urządzenia przerobcze.

Podstawą wyznaczenia obszaru górnictwem jest dokumentacja geologiczna i plan zagospodarowania złoża - PZZ (w którym to określa się granice projektowanego obszaru wraz z uzasadnieniem). Jego projektowane położenie oraz przebieg granic powinny zostać również określone we wniosku o koncesję na wydobywanie kopaliny. O utworzeniu takiego obszaru, wraz z wyznaczeniem przebiegu jego granic (co następuje przez określenie współrzędnych punktów załamania), rozstrzyga organ koncesyjny (po uzgodnieniu z Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego) w koncesji. Zmiana granic obszaru (terenu) górnictwem może nastąpić wyłącznie w drodze zmiany koncesji. Minister Środowiska prowadzi rejestr wszystkich obszarów (terenów) górnictwem istniejących na terenie całego kraju. Administrowaniem tego rejestru zajmuje się Państwowy Instytut Geologiczny i służy on wyłącznie celom ewidencyjnym.

Źródła wód leczniczych w Kudowie-Zdroju skupione są na niewielkiej przestrzeni Parku Zdrojowego, między budynkiem „Polonii”, Pijalnią Wód Mineralnych a „Teatrem pod Blachą”. Najcenniejszym zasobem naturalnym omawianego obszaru i jednocześnie jedyną kopaliną wydobywaną na nim, są wody lecznicze. Wody lecznicze uzdrowiska należą do szczaw wodorowęglanowo-sodowo-wapniowych, które występują w utworach osadowych górnej kredy. Woda z ujęć jest sprowadzana do wspólnych podziemnych zbiorników pięciokomorowych. Cztery zbiorniki mieszczą się na placu przed budynkiem kotłowni,. Pod muszłą koncertową umieszczono jeszcze jeden zbiornik o największej średnicy, połączony z wyżej omówionymi zbiornikami oraz posiadający bezpośrednie połączenie z ujęciem „GÓRNE”.

10.1. Granice obszarów górnictwem

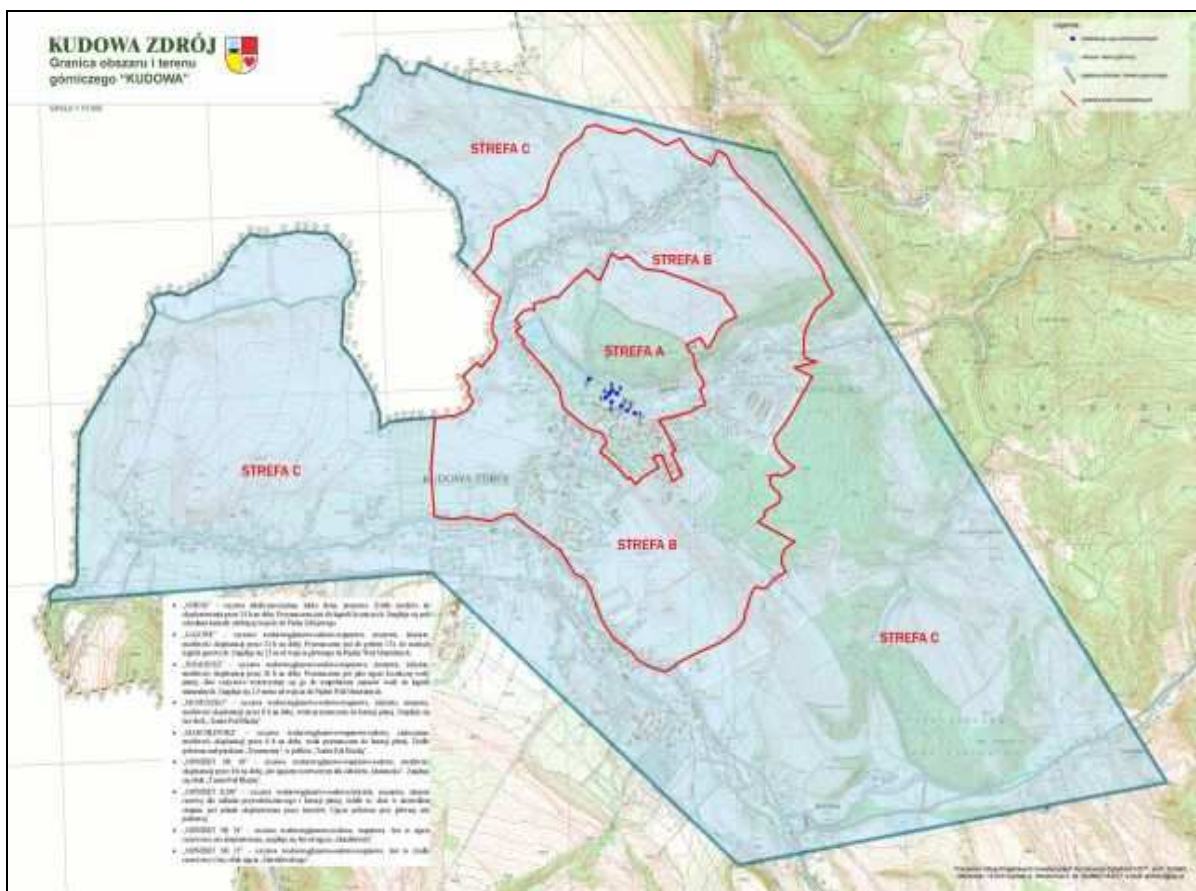
Występowanie wód mineralnych w Kudowie-Zdroju należy wiązać ze szczególnymi warunkami geologicznymi terenu, które przyczyniły się do powstania źródeł wód leczniczych.

Powierzchnia obszaru górnictwem Kudowa-Zdrój w granicach RP wynosi około 1472,5 ha. Obszar ten został utworzony dla złoża wód leczniczych na podstawie decyzji Ministra

Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 09.05.1968 roku, należący administracyjnie do miasta Kudowa-Zdrój i Gminy Lewin Kłodzki w województwie dolnośląskim. Jest to historycznie pierwszy obszar ochrony górniczej źródeł wód leczniczych w Kudowie-Zdroju (ustalony pierwotnie w 1910 roku). Użytkownikiem obszaru górniczego jest „Zespół Uzdrowisk Kłodzkich” SA z siedzibą w Polanicy-Zdroju. W 1980 roku w ramach opracowywania programu ochrony terenu górniczego przyjęto, że teren górniczy „Kudowa” będzie równoznaczny z zasięgiem obszaru górniczego.

Obszar górniczy stanowi wielobok, którego boki zawarte są pomiędzy (5 punktami załamania obrysu), a granicą państwa. Obejmuje on w przeważającej mierze (ok. 80 %) obszar miasta Kudowa-Zdrój.

Szczegółowy zasięg obszaru górniczego na terenie Gminy Kudowa-Zdrój pokazuje poniższa mapa, która stanowi także Załącznik nr 9 do niniejszego operatu.

7. Mapa obszaru górniczego „Kudowa”

10.2. Kopalina główna

Najcenniejszym zasobem naturalnym omawianego obszaru i jednocześnie jedyną kopaliną wydobywaną na nim, są wody lecznicze.

W Kudowie-Zdroju znajduje się dziewięć zarejestrowanych źródeł czystych ekologicznie wód mineralnych, z których poniższe cztery są najbardziej eksploatowane i uzyskały świadectwa potwierdzające ich właściwości lecznicze w roku 2008 (świadectwa stanowią załączniki od nr 1 do nr 4 do niniejszego opracowania):

1. odwiert Nr 2 „**MONIUSZKO**” – woda mineralna swoista 0,36 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa z odwiertu Nr 2 „**MONIUSZKO**” z Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, pochodząca ze zlokalizowanego w miejscowości Kudowa-Zdrój, złoża wód podziemnych w formacji górnokredowej, o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych w wielkości 2,5 m³/h i 60,0 m³/d, ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciw zapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

W związku z powyższym woda uzyskała „Świadectwo Nr1/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu Nr 2 „**MONIUSZKO**” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój wydane na podstawie przeprowadzonych badań, przez organ uprawniony – Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, dnia 30 lipca 2008 roku i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do kuracji pitnych, inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich.

Więcej informacji o wodzie znajduje się w Rozdziale 6.1 niniejszego opracowania.

2. odwiert Nr 3 „**MARCHLEWSKI**” – woda mineralna swoista 0,21 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa z odwiertu Nr 3 „**MARCHLEWSKI**” z Uzdrowiska Kudowa - Zdrój, pochodząca ze zlokalizowanego w miejscowości Kudowa-Zdrój, złoża wód podziemnych w formacji górnokredowej (cenoman– turon), o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych w wielkości 4,5 m³/h i 108,0 m³/d, ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciw zapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

W związku z powyższym woda uzyskała „Świadectwo Nr2/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „**MARCHLEWSKI**” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój wydane na podstawie przeprowadzonych badań, przez organ uprawniony - Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, dnia 30 lipca 2008 roku i może być wykorzystywana w leczeniu uzdrowiskowym do kuracji pitnych, inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich

Więcej informacji o wodzie znajduje się w Rozdziale 6.1 niniejszego opracowania.

3. ujęcie „**GÓRNE**” – woda mineralna swoista 0,26 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa, żelazista ze źródła „**GÓRNE**” z Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, pochodząca ze zlokalizowanego w miejscowości Kudowa-Zdrój, złoża wód podziemnych w formacji górnokredowej (cenoman – turon), o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych w

wielkości 6,0 m³/h i 144,0 m³/d, ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,
- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciw zapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

W związku z powyższym woda uzyskała „Świadectwo Nr3/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „GÓRNE” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój wydane na podstawie przeprowadzonych badań, przez organ uprawniony - Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, dnia 30 lipca 2008 roku i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do kuracji pitnych, inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich.

Więcej informacji o wodzie znajduje się w Rozdziale 6.1 niniejszego opracowania.

4. odwiert „K-200” – woda mineralna swoista 0,33 % wodorowęglanowa, sodowa, wapniowa, szczawa, krzemowa z odwiertu „K-200” z Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, pochodząca ze zlokalizowanego w miejscowości Kudowa-Zdrój, złoża wód podziemnych w formacji górnokredowej (dolny turon), o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych w wielkości 4,7 m³/h, ma następujące właściwości lecznicze - działanie biologiczne na ustrój:

- trans – mineralizacja ustroju (wprowadzenie takich deficytowych pierwiastków jak: sód, potas, wapń, magnez oraz pierwiastków śladowych) i wyrównywanie ich niedoboru w ustroju,

- wyrównywanie zaburzeń proporcji między antagonistycznymi jonami sód – potas, wapń – magnez, wapń – jod, chlor – jod,
- wyrównywanie zaburzeń gospodarki wodno – elektrolitowej ustroju,
- działanie odczulające i przeciwzapalne,
- pobudzenie perystaltyki dróg żółciowych i wydzielanie żółci, wzmaganie czynności gruczołów trawiennych, alkalizacja i trans- mineralizacja, działanie obniżające na poziom kwasu moczowego, wzmaganie procesów katalizy i utleniania tkankowego,

W związku z powyższym woda uzyskała „Świadectwo Nr4/KZ potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu „K-200” na terenie miejscowości Kudowa-Zdrój wydane na podstawie przeprowadzonych badań, przez organ uprawniony – Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach, dnia 30 lipca 2008 roku i może być wykorzystywana w lecznictwie uzdrowiskowym do kuracji pitnych, inhalacji oraz do kąpieli, według wskazań lekarskich.

Więcej informacji o wodzie znajduje się w Rozdziale 6.1 niniejszego opracowania.

Ponadto na obszarze Kudowy-Zdroju zlokalizowanych jest kolejnych pięć ujęć wód, które stanowią ujęcia rezerwowe, w tym:

- „GAZOWE” – szczawa wodorowęglanowo-sodowo-wapniowa, arsenowa, żelazista, możliwość eksploatacji przez 24 h na dobę. Przeznaczone jest do poboru CO₂ do suchych kąpieli gazowych. Znajduje się 25 m od wejścia głównego do Pijalni Wód Mineralnych,
- „ŚNIADECKI” – szczawa wodorowęglanowo-sodowo-wapniowa, arsenowa, żelazista, możliwość eksploatacji przez 24 h na dobę. Przeznaczone jest jako ujęcie leczniczej wody pitnej, choć częściowo wykorzystuje się go do uzupełnienia zapasów wody do kąpieli mineralnych. Znajduje się 2,5 metra od wejścia do Pijalni Wód Mineralnych,
- „ODWIERT NR 18” – szczawa wodorowęglanowo-wapniowo-sodowa, możliwość eksploatacji przez 8 h na dobę, jest ujęciem rezerwowym dla odwiertu „Moniuszko”. Znajduje się obok „Teatru Pod Blachą”,
- „ODWIERT NR 26” – szczawa wodorowęglanowo-sodowa, wapniowa. Jest to ujęcie rezerwowe, nie eksploatowane, znajduje się 4m od ujęcia „Marchlewski”,

- „ODWIERT NR 27” – szczawa wodorowęglanowo-sodowo-wapniowa. Jest to źródło rezerwowe i leży obok ujęcia „Marchlewskiego”.

10.3. Kopaliny towarzyszące

Jedyną kopaliną obecną w obrębie omawianego obszaru są wody lecznicze; brak kopaliny towarzyszącej.

11.

INFRASTRUKTURA I SYSTEM KOMUNIKACJI

Gmina, która występuje o nadanie obszarowi statusu uzdrowiska musi wywiązać się z warunków, o których mówi art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399). Gmina taka winna, zatem posiadać infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także prowadzić gospodarkę odpadami. Kudowa-Zdrój spełnia wszystkie wymienione wyżej wymogi ustawowe, co zostało szczegółowo przedstawione w poniższych punktach niniejszego rozdziału.

11.1. Gospodarka wodna

Od 2000 roku Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. jako samodzielny podmiot zajmuje się świadczeniem usług w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w szczególności uzdatnianiem wody, dostarczaniem jej odbiorcom oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków.

Ujęcia i zbiorniki wody. Kudowa-Zdrój zaopatrywana jest z kilku ujęć, których łączna teoretyczna wydajność wynosi około 1 mln m³ rocznie. Są to:

- **ujęcia Błażejowickie** - wybudowane na początku XX wieku w dolinie potoku Trzemeszna jako ujęcia infiltracyjne składające się z dwóch grup studni połączonych wspólnym rurociągiem do studni zbiorczej. Są to następujące ujęcia:

1. Błażejowice Górne z 1909 roku; ujęcie składa się z czterech studni połączonych drenami kamionkowymi $\varnothing$ 150 mm; studnie mają głębokość ośmiu metrów, a wykonane zostały z cegły klinkierowej i są w dobrym stanie technicznym. Woda prowadzona jest rurociągiem zbiorczym stalowym $\varnothing$ 80 do studni zbiorczej w centrali wodociągowej Błażejowice;

2. Błażejowice Dolne z 1906 roku; ujmuje wody infiltracyjne w dolinie potoku Trzemeszna systemem drenaży i sześciu studni murowanych połączonych drenami kamionkowymi $\varnothing$ 100 mm. Drenaże w 1998 roku zostały wymienione na PCV.

W obrębie ogrodzonej strefy ujęć Błażejowickich znajduje się centrala wodociągowa ze studnią wodomierzową i studniami zbiorczymi. W baraku usytuowanym na studni zbiorczej i wodomierzowej prowadzi się chlorowanie metodą kropelkową podchlorynem sodu w celu uniknięcia wtórnego skażenia wody w rurociągach i zbiorniku wyrównawczym. Woda z tych ujęć nie wymaga uzdatniania jest bowiem bardzo dobrej jakości. Z centrali wodociągowej, rurociągami $\varnothing$ 200 i $\varnothing$ 150 o długości około 1720 metrów każdy, woda doprowadzana jest do zbiornika wyrównawczego przy ulicy 1 Maja.

- **ujęcia Karłowskie** są to ujęcia drenażowe (szczelinowe) składające się z 26 studni, woda ujmowana jest z rumoszu skalnego z obszaru źródła Dańczowskiego z południowego zbocza Skalniaka w Parku Narodowym Gór Stołowych; ujęcie posiada wyznaczone i zaktualizowane strefy sanitarne. Wybudowane zostało w latach trzydziestych, a rozbudowane w latach czterdziestych XX wieku. Z ujęć woda doprowadzana jest rurociągiem o długości 6000 metrów do centrali wodociągowej w Błażejowicach. Stan ujęć i rurociągów oceniany jest jako dobry.

Wydajność rzeczywista powyższych urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody wynosi - $Q_{d\acute{s}r}=1140 \text{ m}^3/\text{d.}$, a wydajność potencjalna to - $Q_{d\acute{s}r}=1200 \text{ m}^3/\text{d.}$

- **ujęcie głębinowe IMKA** - składa się z sześciu studni wierconych zlokalizowanych na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych, obecnie eksploatowane są cztery studnie. Odwierty i rurociągi zostały wykonane w 1962 roku; woda ujmowana jest z pokładów piaskowców i margli górnej kredy i łupków łuszczykowatych i amfibolitowych starszego paleozoiku z głębokości 41-20 metrów. Woda następnie dostarczana jest rurociągiem do Stacji Uzdatniania Wody w Dańczowie poprzez zbiornik płuczący przy SUW o pojemności 90 m³.

Wydajność rzeczywista urządzenia to $Q_{d\acute{s}r}=480 \text{ m}^3/\text{d}$, a wydajność potencjalna to $Q_{d\acute{s}r}=1698,4\text{m}^3/\text{d}$.

- **zbiornik wody pitnej „Dańczówka”** – jest to zbiornik – zapora ziemna z budowlą spustową żelbetonową z ujęciem dennym w budowli; zbiornik ma wyznaczone strefy ochrony sanitarnej. Oddany do użytkowania został w 1993 roku, a zlokalizowany jest na potoku Dańczówka, na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Ujęcie dostarcza wodę do Stacji Uzdatniania w Dańczowie.

Wydajność rzeczywista urządzenia to $Q_{d\acute{s}r}=1600\text{m}^3/\text{d}$, a wydajność potencjalna to $Q_{d\acute{s}r}=2373\text{m}^3/\text{d}$.

We władaniu KZWiK sp. z o.o. znajdują się również ujęcia głębinowe odwiercone w latach siedemdziesiątych XX wieku. Są to:

- studnie nr VII i X w Jeleniowie,
- studnia nr IX w Kudowie-Zdroju przy ulicy Łąkowej.

Warstwa wodonośna tych ujęć znajduje się w pokładach piaskowców, margli i mułowców górnej kredy i starszego paleozoiku. Ujęcia powyższe traktowane są jako rezerwowe a w planach inwestycyjnych woda z ujęć będzie zasilać Stację Uzdatniania Wody.

Zbiorniki wyrównawcze. Systemy powyższe funkcjonują wspólnie dzięki połączeniu sieciami z dwoma zbiornikami wyrównawczymi:

- zbiornik wyrównawczy przy ul Leśnej – jest to zbiornik żelbetowy, cylindryczny o pojemności 320 m³, oddany do eksploatacji w 1906 roku, po wielu modernizacjach funkcjonuje do dnia dzisiejszego, położony jest w najwyższym punkcie miasta. Ze zbiornika wodę odprowadzają dwa rurociągi grawitacyjne Ø 100 i Ø 120 zasilające górną część miasta;
- zbiornik wyrównawczy przy ul. Lubelskiej - jest to zbiornik żelbetowy, cylindryczny dwukomorowy o pojemności 600 m³, oddany do eksploatacji w 1968 roku. Jego stan techniczny oceniany jest jako dobry, a w 1998 roku wymieniona została jego armatura.

Stacja Uzdatniania Wody. Woda z ujęć Karłowsko - Błazejowickich jest bardzo dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania. Jest chlorowana metodą kropelkową podchlorynem sodu w celu uniknięcia wtórnego skażenia wody w rurociągach i zbiorniku wyrównawczym.

Natomiast woda powierzchniowa ze zbiornika wody pitnej „Dańczówka” jest uzdatniana w Stacji Uzdatniania Wody (SUW) eksploatowanej od 1968 roku, a zmodernizowanej w latach dziewięćdziesiątych; SUW zlokalizowana jest we wsi Dańczów na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Stacja wyposażona jest:

- w filtry węglowo-piaskowe dwukomorowe o wydajności 120m³/h, płukane wodą i powietrzem,
- chlorownie z chloratorami C-53 na podchlor sodu – 2 sztuki,
- zbiornik wody płuczającej o pojemności 60 m³, zasilany grawitacyjnie z ujęć głębinowych IMKA,
- dwukomorowy zbiornik popłuczyn,
- zbiornik bezodpływowy trzykomorowy na ścieki ze Stacji Uzdatniania Wody.

Budynek SUW został poddany kapitalnemu remontowi w 1997 roku, ogrzewany jest piecem elektrycznym o mocy 18 kW i posiada instalację wodociągową zasilaną z ujęć głębinowych IMKA. Obiekt jest ogrodzony i wyposażony w stację transformatorową.

Sieć wodociągowa. Sieć wodociągowa w Kudowie-Zdroju zasilana jest dwustronnie:

- woda uzdatniona ze SUW w Dańczowie prowadzona jest grawitacyjnie, rurociągiem Ø 250 i Ø 200, do zbiornika retencyjnego przy ul. Lubelskiej; od magistrali odchodzą odgałęzienia zasilające poszczególne części miasta;
- woda z centrali wodociągowej z ujęć Karłowsko-Błażejowickich prowadzona jest rurociągiem Ø 150 i Ø 200 do zbiornika wyrównawczego przy ul. 1 Maja; są to rurociągi z 1906 oraz z 1925 roku, przy czym część magistrali od ul. 1 Maja do zbiornika została wymieniona w 2006 roku;

Magistrale są połączone przewiązkami, a woda z ujęć jest mieszana.

Długość sieci wodociągowej wynosi 67 km, z czego 80% zbudowana jest z żeliwa, 10% z PVC, 10% z PEHD. Stan techniczny sieci jest dobry, systematycznie przeprowadzane są kontrole i naprawy.

W chwili obecnej z wodociągów korzysta ponad 10 000 osób, co stanowi około 95% mieszkańców, przy czym brakujące 5% to tereny odległe od centrum Kudowy-Zdroju, czyli: Brzozowie, Pstrężna, Bukowina, Jakubowice, końcowa część ulic: Kościuszki, Słonecznej i 1 Maja.

Sieć kanalizacyjna i pompownie ścieków. Kanalizacja w mieście wykonana jest w układzie grawitacyjno-pompowym. Główny kolektor został wybudowany w 1906 roku z rur kamionkowych Ø 600 mm. W przeważającej części pełni on funkcję kanału ogólnospławnego. Przebiega w ul. 1 Maja, Zdrojowej, Nad Potokiem do oczyszczalni ścieków.

Pompownie ścieków. Ścieki z ul. Okrzei, budynków uzdrowiskowych położonych w rejonie Parku Zdrojowego, ścieki z osiedla Czerмна włączone są do pompowni w Parku Zdrojowym, wyposażonej w zbiorniki sitowe i pompy do pracy suchej. W roku 1999 wymienione zostały dwie pompy oraz układ sterowania. Osiedle Czerмна i ulica Kościuszki posiada kanalizację grawitacyjną z pompownią pierwszego stopnia z dwoma pompami rozdrabniającymi typu ABS o mocy 6,4 kW. Pompownia przetłacza ścieki do pompowni w Parku Zdrojowym. Słone i obiekty na przejściu granicznym skanalizowane są systemem ciśnieniowym z 15

przepompowniami grupowymi. Większość kanałów została oddana do eksploatacji w latach 1962-2002 i jest w dobrym stanie technicznym.

W chwili obecnej długość sieci kanalizacyjnej bez przykanalików do budynków wynosi 41 km; z kanalizacji korzysta ponad 10 000 osób, co stanowi około 93% mieszkańców, a ilość podłączonych gospodarstw domowych sięga 2,500.

Nie skanalizowane są przede wszystkim tereny odległe od centrum Kudowy-Zdroju, czyli: Brzozowie, Pstrążna, Bukowina, Jakubowice, końcowa część ulic: Kościuszki, Słonecznej i 1 Maja.

11.2. Oczyszczalnia ścieków

Z terenu gminy Kudowa-Zdrój ścieki odprowadzane są poprzez sieć kanalizacyjną (patrz Rozdział 11.1 Kanalizacja sanitarna) do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków znajdującej się przy ulicy Nad Potokiem 58 w Kudowie-Zdroju.

Oczyszczalnia ścieków w Kudowie-Zdroju została wybudowana w 1975 roku, natomiast w 1999 roku została poddana gruntownej modernizacji, co znacząco zwiększyło efektywność pracy systemu kanalizacji sanitarnej miasta. Oczyszczalnia jest nowoczesnym obiektem spełniającym wymagania stawiane oczyszczalniom w zakresie jakości ścieków oczyszczonych odprowadzających do wód powierzchniowych i osadów wykorzystywanych gospodarczo. Praca oczyszczalni sterowana jest komputerowo z wykorzystaniem specjalistycznego oprogramowania. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Klikawa w zlewni Morza Północnego (Metuji – Łaba).

Oczyszczalnia ścieków w Kudowie-Zdroju jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną, jednostopniową, beztlenowo-tlenową z intensywnym usuwaniem azotu i fosforu. Ścieki doprowadzane są kolektorem $\varnothing$ 500 DN ze zlewni obejmującej teren Kudowy-Zdroju.

W skład oczyszczalni ścieków poza obiektami gospodarki osadowej wchodzi następujące obiekty technologiczne:

- pompownia sieciowa znajdująca się na terenie oczyszczalni wyposażona w dwa komplety pomp tłoczących ścieki sanitarne i deszczowe rurociągiem $\varnothing$ 150 z terenu oczyszczalni do komory rewizyjnej na kolektorze doprowadzającym ścieki z gminy; ścieki z miasta dopływają kolektorem $\varnothing$ 500, a następnie $\varnothing$ 600 do kraty rzadkiej zblokowanej ze zlewnią fekaliów;
- dwa komplety sit wraz z piaskownikami pozwalające na separację skratek, piasku i ich odwodnienie;
- blok technologiczny składający się z komory defosfatacji, denitryfikacji i nityfikacji wraz z pompowniami recyrkulacji wewnętrznej wyposażonymi w cztery pompy; ścieki w komorze defosfatacji i denitryfikacji mieszane są mieszadłami szybkoobrotowymi, natomiast w komorze nityfikacji zastosowano system napowietrzania drobnopęcherzykowego oparty na ceramicznych dyfuzorach;
- pompownia recyrkulacji osadu biologicznego powrotnego i nadmiernego składa się z komory czerpnej pomp i komory zasuw; pompownia wyposażona jest w trzy pompy; na rurociągach tłocznych osadu zamontowane są urządzenia do ciągłego pomiaru przepływu (trzy sztuki przepływomierzy elektromagnetycznych); komplet zasuw umożliwia sterowanie przepływem osadu (dwie zasuw $\varnothing$ 250 i jedna $\varnothing$ 150 posiadają napędy elektryczne);
- grawitacyjny zagęszczacz osadu biologicznego nadmiernego z mieszadłem prętowym i zasuwą nożową $\varnothing$ 200 z napędem elektrycznym na spuście osadu zagęszczonego; woda nadosadowa odprowadzana jest grawitacyjnie do komory defosfatacji bloku biologicznego;
- zbiornik koagulatu żelazowego do strącania fosforu wraz z instalacją dawkującą wyposażoną w pompę;
- dwie sztuki osadników wtórnych ze zgarniaczami;
- komora rozdziału ścieków na dopływie do osadników wtórnych wyposażona w zasuw kanałowe $\varnothing$ 600;
- pomieszczenie agregatu prądotwórczego stanowiącego rezerwowe źródło energii elektrycznej;
- stacja dmuchaw z czterema dmuchawami w obudowach dźwiękochłonnych;
- zwężka pomiarowa na kanale odprowadzającym ścieki oczyszczone do potoku Klikawa;

Proces oczyszczania. Proces oczyszczania ścieków składa się z czterech zasadniczych etapów:

- oczyszczania mechanicznego;
- kilkufazowego oczyszczania biologicznego;
- chemicznego symultanicznego strącania fosforu;
- gospodarki osadowej.

Oczyszczanie mechaniczne jest pierwszym procesem, w ramach, którego następuje oddzielenie części stałych tzw. skratek oraz piasku od ścieków. Do tego procesu zastosowano sita obrotowe zespolone z piaskownikiem, co pozwala na zautomatyzowanie i zhermetyzowanie procesu, bowiem skratki i piasek podawane są podajnikami ślimakowymi bezpośrednio do worków.

W części **oczyszczania biologicznego** usuwany jest podstawowy ładunek zanieczyszczeń (BZT₅, zawiesina, związki azotu i fosforu). W oczyszczalni w Kudowie-Zdroju funkcjonuje układ wspólnego usuwania związków węgla, azotu i fosforu metodą biologiczną w połączeniu z symultanicznym strącaniem fosforu.

Procesy biologiczne oczyszczania odbywają się w dwóch równoległych ciągach bloku biologicznego, w skład, którego wchodzi komory:

- defosfatacji (beztlenowa – usuwanie fosforu),
- denitryfikacji (anoksydacyjna – redukcja do azotu gazowego),
- nitryfikacji (tlenowa – utlenienie związków azotu) z recyrkulacją osadu oraz dwoma układami recyrkulacji ścieków.

W komorach znajduje się mieszanina ścieków z odpowiednimi bakteriami – tzw. osad czynny. Układ składa się, zatem z dwóch stref niedotlenionych oraz jednej tlenowej.

Usuwanie azotu odbywa się w dwóch procesach nitryfikacji i denitryfikacji. Proces nitryfikacji odbywa się w napowietrzanej komorze i polega na biologicznym utlenianiu (przez bakterie nitrosomonas i nitrobacter) azotu amonowego (NH₄) do azotanów. Proces

denitryfikacji z kolei przebiega w komorze anoksydacyjnej (gdzie stężenie tlenu nie może przekraczać $0,5 \text{ g/m}^3$) i polega na biologicznej (przez bakterie) redukcji azotu azotanowego i azotynowego do azotu wolnego, który odprowadzany jest do atmosfery.

Natomiast biologiczne usuwanie fosforu zachodzi w dwóch strefach: beztlenowej i tlenowej. Fosfor pozostały po biologicznym oczyszczaniu jest strącany chemicznie ze wspomaganie preparatem PIX poprzez wywołanie symultanicznej koagulacji fosforu.

Po bloku biologicznym ścieki przepływają do dwóch osadników wtórnych gdzie następuje rozdział ścieków oczyszczonych od osadu. Ścieki odpływają do rzeki natomiast osad częściowo zawracany jest do komory denitryfikacji, nadmiar do przeróbki osadowej. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Klikawa w zlewni morza Północnego (Metuji-Łaba).

Przepustowość oczyszczalni wynosi:

- $Q_{\text{śr.}}=10\ 000 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{max}}=576 \text{ m}^3/\text{h}$.

Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni (średnio):

- $Q_{\text{śr.}}=5000 \text{ m}^3/\text{d}$, Q_{max} (w czasie pogody deszczowej)= $12\ 000 \text{ m}^3/\text{h}$.

Gospodarka osadowa polega na zagęszczaniu, fermentacji (otwarte komory fermentacji) a następnie odwodnieniu osadu na prasie sitowo taśmowej. Osad po odwodnieniu wywożony jest na składowisko osadów, a okresowo na składowisko odpadów komunalnych gdzie po zmieszaniu z ziemią służy do zasypek dziennych. Osad spełnia wymagania ochrony środowiska i może być wykorzystywany również do rekultywacji terenów, nawożenia oraz kompostowania.

Nowoczesny ciąg technologiczny oczyszczania ścieków oraz prawidłowa obsługa oczyszczalni zapewnia wysoki stopień redukcji zanieczyszczeń. Parametry ścieków oczyszczonych spełniają wymagania obowiązujących norm i pozwolenia wodnoprawnego.

Zgodnie z decyzją Starostwa Powiatowego w Kłodzku z dnia 26.09.2003 r. (znak: OŚR 6223-57/03) oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych z terenu miasta Kudowa-Zdrój do rzeki Klikawa wylotem zlokalizowanym w km 2+130 w ilości 10 000 m³/d do 576 m³/h oczyszczonych do stanu i składu:

- BZT₅ - 25.0 mg O₂/dm³ (lub min. 70-80% redukcji),
- ChZT - 125.0 mg O₂/dm³ (lub min. 75% redukcji),
- zawiesina ogólna – 35.0 mg/dm³ (lub min. 90% redukcji)

i pozostałych wymogów jak w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. (Dz.U. Nr 212, poz. 1799). Ważność pozwolenia wodnoprawnego ustalona została do 31 grudnia 2015 roku.

Oczyszczalnia posiada przepustowość pozwalającą na podłączenie całego miasta, co jest celem władz gminy oraz samej Spółki.

11.3. Gospodarka odpadami

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dn.13.09.1996 r. (Dz. U. Nr 132 poz. 622 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek utrzymania czystości na terenie własnym. W przypadku Gminy Kudowa-Zdrój realizacją powyższych obowiązków zajmują się Miejskie Zakłady Użyteczności Publicznej (MZUP) w Kudowie-Zdroju, dział Zakładu Gospodarki Komunalnej.

Do obowiązków Zakładu należy:

- oczyszczanie ulic i chodników;
- utrzymanie i pielęgnacja zieleni miejskiej;
- wywóz nieczystości stałych;
- eksploatacja składowiska;
- prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów.

Do gromadzenia nieczystości stałych na terenie miasta stosowane są:

- pojemniki 110 l w ilości 1529 sztuk;
- pojemniki 240 l w ilości 240 sztuk;
- pojemniki 1100 l w ilości 95 sztuk;
- kontenery KP-7 w ilości 61 sztuk;
- kosze uliczne 50 l w ilości 235 sztuk.

Nieczystości stałe w/w pojemników wywożone są raz w tygodniu na składowisko odpadów, zgodnie z harmonogramem wywozu. Kontenery KP-7 systematycznie są wycofywane i zamieniane na pojemniki 1100 l zgodnie z założeniami programu gospodarki odpadami.

W celu zapewnienia prawidłowego wykonania działalności Zakład posiada poniższe środki transportu:

- MAN o ładowności 6 ton – śmieciarka;
- Star A 28 o ładowności 3,6 ton – śmieciarka kontener;
- Star SK 1 o ładowności 2,1 ton- śmieciarka do segregacji odpadów;
- Ciągnik URSUS U912 z przyczepą do opróżniania koszy ulicznych;
- Spych DT-75 do rozplantowania, ugniatania, przesypywania interną warstwą odpadów.

W celu zmniejszenia ilości odpadów komunalnych trafiających na składowisko od 1997 roku prowadzona jest segregacja odpadów komunalnych. Zbierane są:

- makulatura,
- plastik,
- szkło,
- folia,
- materiały wielowarstwowe,
- baterie.

Do zbierania w/w surowców rozstawione są w mieście pojemniki plastikowe GMT-240l (żółte, zielone, niebieskie i czerwone). W budynkach jednorodzinnych indywidualnie

rozdawane są nieodpłatnie worki do segregacji. Ogółem w mieście rozstawione są pojemniki w 147 punktach po 3 sztuki w zestawie oraz na osiedlach mieszkaniowych pojemniki 1100 l. Surowce wtórne odbierane są zgodnie z harmonogramem oraz na zgłoszenia.

W 2007 roku zebrano ogółem 223.268 kg surowców wtórnych, w tym: 120.500 kg makulatury, 14.883 kg plastiku, 81.060 kg szkła oraz 6.825 kg folii. Surowce wtórne są zbierana z całego miasta i zwożone na bazę MZUP samochodem Star-SK1, gdzie podlegają doczyszczaniu, segregowaniu i paczkowaniu. Do prasowania surowców wtórnych Zakład posiada dwie prasy hydrauliczne PR4M i PR12M-firmy ROCZNIAK.

Składowisko odpadów. MZUP są użytkownikami składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Składowisko eksploatowane jest od 1964 roku. Położone jest w zachodniej części gminy na działkach: nr 65,76 (AM-4), 82 (AM-6), obręb Brzozowie oraz nr 406/4 obręb Zakrze, a przewidywany termin zamknięcia eksploatacji to 31 grudzień 2009 rok.

Pojemność całkowita składowiska to 220.000 m³ tj. 64400 Mg – stopień wypełnienia kwatery – 95%. Składowisko ma dobową zdolność przyjmowania odpadów powyżej 10 mg/dobę. Powierzchnia składowiska to 4 hektary, a kwatera użytkowa zajmuje obszar 2,2 hektarów. Kwatera składowiska nie posiada drenażu odcieków. Uszczelnienie stanowi naturalna bariera z gliny. Według opracowań archiwalnych w dnie doliny (pod warstwą odpadów) położony jest kolektor odprowadzający wody powierzchniowe ze wschodniego przedpoła kwatery na zachodnie do cieku powierzchniowego.

Składowisko posiada:

- budynek socjalno-administracyjny;
- ogrodzenie z siatką wraz z bramą wjazdową;
- plac i drogę wewnętrzną na czaszę;
- zieleń izolacyjna;
- spychacz;
- hydrologiczne otwory obserwacyjne (piezometry) – P-1,P-2,P-3,P-4.

Dla składowiska wydano następujące decyzje i zezwolenia:

- decyzja zatwierdzająca Inst. Eksploatacji Składowiska (nr 77/0/2002 z dn. 21.12.2002 z późn. zm.);
- decyzja zatwierdzająca aneks nr 1 do IES (nr 37/0/2003 z dn. 06.06.2003 rok);
- zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku i unieszkodliwiania (nr 106/2003 z dn. 29.12.2003 rok);
- decyzja zatwierdzająca projekt budowlany (nr 61/V/B/2003 rok);
- decyzja na prowadzenie działalności w zakresie transportu, odzysku i unieszkodliwiania (nr 17/0/2007 z dn. 21.03.2007 rok);
- decyzja Wojewody Dolnośląskiego z dn. 12.12.2007 r. zgoda na zamknięcie składowiska zlokalizowanego na działkach: nr 65,76 (AM-4), 82 (AM-6), obręb Brzozowie, 406/4 obręb Zakrze - termin zaprzestania przyjmowania odpadów 31.12.2009 rok.

W roku 2007 na składowisku zdeponowano 21.700 m³ odpadów. Badania monitoringowe prowadzone są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9.12.2002 r., raz na 3 miesiące i obejmują:

- badanie wód podziemnych;
- badanie wód powierzchniowych;
- osiadanie skarpy (stateczność);
- opad atmosferyczny;
- rodzaje i strukturę deponowanych odpadów.

Gmina Kudowa-Zdrój należy do Międzygminnego Związku Celowego powołanego dla stworzenia wspólnego systemu gospodarki odpadami w powiecie kłodzkim z siedzibą w Kłodzku, powstałego w celu kompleksowej obsługi gmin członkowskich w zakresie gospodarki odpadami.

Do głównych przedsięwzięć realizowanych przez MZC zaliczyć należy:

- prace zmierzające do zamknięcia i rekultywacji składowisk odpadów oraz przejęcie części obowiązków od zarządzających składowiskami (instalacja otworów obserwacyjnych, prowadzenie monitoringu, opracowanie przeglądów ekologicznych i instrukcji eksploatacji składowisk),

- prace projektowe dotyczące lokalizacji i budowy Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów (ZUO),
- akcje informacyjne i edukacyjne.

Oceniając stan aktualny gospodarki odpadami na terenie gmin należących do MZC, określono następujące cele do realizacji:

- wdrożenie międzygminnego systemu gospodarki odpadami, opartego na regionalnym Centrum Sortowania, Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów (ZUO) w Ścinawce Dolnej i Zakładzie Higienizacji Odpadów w Łądku-Zdrój,
- zamknięcie i rekultywacja istniejących składowisk (nie spełniających wymagań przepisów prawnych),
- rozszerzenie zbiórki i stworzenie regionalnych systemów dla poszczególnych rodzajów odpadów, w tym odpadów opakowaniowych, niebezpiecznych, biodegradowalnych, wielkogabarytowych, gruzu budowlanego,
- optymalizacja systemu gospodarki odpadami poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów do uchwał o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz warunków udzielania zezwoleń na odbiór odpadów od właścicieli nieruchomości,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów (edukacja ekologiczna) i promocja przydomowego kompostowania odpadów kuchennych.

Zgodnie z założeniami MZC docelowym składowiskiem odpadów dla gmin należących do MZC (w tym Gminy Kudowa-Zdrój) będzie składowisko w Ścinawce Dolnej na terenie Gminy Radków, które posiada odpowiednią infrastrukturę i może być w dalszym ciągu eksploatowane. Z uwagi na zlokalizowanie w sąsiedztwie projektowanego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów, składowisko to zostało włączone do projektowanego obiektu.

Realizacja Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów (ZUO). Na podstawie dotychczas przeprowadzonych prac studialnych i opracowanych dokumentacji określono, że Zakład Unieszkodliwiania Odpadów dla MZC powstanie w miejscowości Ścinawka Dolna na działkach nr 159/1, 160/2, 160/1, 161 (na terenie miasta i gminy Radków). Aktualnie projektowany ZUO jest integralną częścią wdrażanego na terenie Międzygminnego Związku Celowego nowoczesnego modelu gospodarki odpadami komunalnymi.

Zagospodarowanie terenu i zaprojektowane obiekty ZUO pozwolą na racjonalne zagospodarowanie odpadów od początku funkcjonowania do docelowej rozbudowy systemu. Projekt budowlany ZUO przewiduje budowę następujących obiektów wchodzących w skład następujących układów technologicznych:

- wjazd – punkt ważenia, kontroli (portiernia, dwie wagi samochodowe, ogrodzenie, brama wjazdowa, parking, itp.),
- część administracyjno-sanitarna z wydzielonymi pomieszczeniami biurowymi, archiwum, salą konferencyjną z przeznaczeniem na cele edukacyjne oraz niezbędnym zapleczem sanitarno - socjalnym, m.in. szatniami, umywalniami, jadalnią, suszarnią,
- węzeł sortowania wraz z częścią sanitarną (hala stalowa jednonawowa, ciąg technologiczny: sita, kabiny, sortownicze, przenośniki taśmowe, prasa, itp.),
- węzeł kompostowania i biostabilizacji (plac kompostowni, tunele (boksy) do intensywnego kompostowania, sito, przierzucarka, rębak, itp.),
- węzeł demontażu odpadów wielkogabarytowych,
- węzeł obróbki gruzu budowlanego,
- węzeł deponowania (kwatery odpadów wraz infrastrukturą towarzyszącą: zbiornik odcieków/ wód, pkt. mycia pojazdów),
- magazyn odpadów niebezpiecznych,
- infrastruktura (ciągi komunikacyjne, sieci: wodociągowa, kanalizacyjna, elektroenergetyczna),
- zagospodarowanie terenu - zieleń izolacyjna i ochronna.

Zagospodarowanie terenu zostało tak zaprojektowane, aby drogi transportu poszczególnych rodzajów odpadów były jak najkrótsze, a równocześnie bezkonfliktowe. Zakład i projektowana technologia segregacji oraz biologicznego unieszkodliwiania, jak i kompostowania umożliwi przyjmowanie i przetwarzanie odpadów zmieszanych i selektywnie zbieranych.

Proponowane zagospodarowanie terenu i schematy technologiczne zakładu są zgodne z hierarchią postępowania z odpadami, przepisami prawnymi i projektami planów gospodarki odpadami. Wytyczne powyższe preferują maksymalizację ilości odpadów zbieranych selektywnie. Odpady z selektywnej zbiórki będą mogły być poddane:

- podczyszczeniu i rozdzieleniu surowców wtórnych na linii sortowniczej;
- kompostowaniu frakcji biodegradowalnej na terenie kompostowni;
- rozdrobieniu gruzu budowlanego w węźle obróbki gruzu budowlanego;
- czasowemu magazynowaniu odpadów niebezpiecznych – magazyn odpadów niebezpiecznych.

Postępowanie z przywożonymi odpadami komunalnymi zmieszany będzie następujące:

- po rozładunku i ręcznym wyselekcjonowaniu odpadów wielkogabarytowych (przekazanych do obróbki w węźle demontażu odpadów wielkogabarytowych) trafią do sortowni, gdzie (zgodnie z odpowiednimi wariantami) podlegać będą:
- wydzieleniu odpadów problemowych, szkła czy odpadów mogących zakłócić dalszy proces segregacji w kabinie wstępnej segregacji;
- wydzieleniu - w zależności od składu odpadów, potrzeb oraz uwarunkowań prawnych - frakcji mineralnej (0 – 20 mm) wykorzystywanej na warstwy przykrywające – izolujące składowiska;
- wydzieleniu frakcji organicznej (20 – 80 mm) przeznaczonej do biologicznego unieszkodliwiania (w węźle kompostowania) w celu higienizacji i zmniejszenia objętości odpadów biodegradowalnych przeznaczonych do deponowania;
- wydzieleniu frakcji 80 - 200 mm, która podlegać będzie sortowaniu w kabinie sortowniczej (B), gdzie wydzielone zostaną surowce wtórne (poszczególne rodzaje tworzyw sztucznych, kartonów, itp.), a następnie automatycznie odseparowane zostaną metale żelazne oraz nieżelazne (w tym opakowania TETRAPAK, ALU); w kabinie oprócz możliwości segregacji odpadów zmieszanych odbywać się może podczyszczanie surowców wtórnych pochodzących z selektywnej zbiórki odpadów;
- wydzieleniu frakcji powyżej 200 mm w kabinie sortowniczej (D) w celu wysegregowania surowców większych rozmiarów (folie z tworzyw sztucznych, większe butelki z tworzyw, itp.). W ciągu tym docelowo zaproponowano wykorzystanie urządzeń do mechanicznego rozdziału frakcji lekkiej,
- prasowaniu (belowaniu) wysegregowanych surowców z kabin sortowniczych poprzez wykonanie przenośników kanałowego i wznoszącego (zlokalizowanych pomiędzy kabinami) umożliwiających oddzielne transportowanie poszczególnych surowców do prasy (belownicy) kanałowej umieszczonej na końcu ciągu,

- odprowadzeniu balastu – z kabin sortowniczych umożliwiających transport na kwaterę odpadów; kwatera wykonana zostanie zgodnie z wytycznymi aktów prawnych.

Do głównych obiektów Zakładu należy zaliczyć sortownię i kompostownię. Podstawowe dane technologiczne obiektu:

- założona ilość odpadów komunalnych zmieszanych (początkowa) - 60 tys. Mg/rok,
- ilość dni roboczych - 250,
- efektywny czas pracy na zmianę - 6,5 h,
- ilość zmian - 2,
- wielkość powierzchni rozładunku odpadów - 700 m² (rezerwa dni dostawy 2),
- wydajność minimalna instalacji - 18,5 Mg/h.

Założono możliwość bezkonfliktowej rozbudowy instalacji. W pierwszej kolejności, przy znacznym wzroście ilości dowożonych odpadów należy uruchomić 3 zmianę roboczą. W początkowej fazie budowy obiektu przewidziano wybudowanie 6 modułów kompostowania intensywnego zamkniętego, o pojemności 250 m³ każdy (1500 m³). Zapewni to wsad w ilości 13.000 Mg rocznie. Przewidywany czas kompostowania intensywnego 3 tygodnie. Po kompostowaniu intensywnym następuje dojrzewanie kompostu w przyzmacach na specjalnie przygotowanym placu (czas dojrzewania 10 tygodni). W projekcie przewidziano możliwość rozbudowy obu elementów procesu kompostowania z możliwością podojenia wydajności instalacji.

Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO) i stacja przeładunkowa. Na obszarze działania MZC system zbiórki i unieszkodliwiania odpadów zmieszanych podlegał będzie działaniom usprawniającym. Działania te obejmą między innymi:

- zorganizowanie odbioru odpadów zmieszanych od wszystkich mieszkańców gminy oraz egzekwowanie obowiązku właścicieli posesji dokumentowania faktycznej ilości wytwarzanych odpadów,
- bieżącą konserwację istniejącego sprzętu (w zakresie gromadzenia, odbioru i transportu odpadów) i jego wymianę (ujednolicenie, w tym stopniową rezygnację z dużych pojemników typu KP-7 lub podobnych),

- budowę stacji przeładunkowych w wybranych punktach na terenie działania MZC,
- wprowadzenie (usprawnienie) możliwości odbioru specyficznych strumieni odpadów (gruz budowlany, odpady zielone, odpady wielkogabarytowe i niebezpieczne), w tym budowę Punktów Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO),
- zorganizowanie systemu odbioru odpadów ze stacji przeładunkowych i PDGO oraz ich transportu do ZUO przez operatora regionalnego.

PDGO będzie obiektem zamkniętym i nadzorowanym. Oszacowano, że jeden punkt powinien przypadać na około 40-50 tysięcy mieszkańców na terenach miejskich i 15-25 tysięcy mieszkańców na terenach wiejskich. Do punktów będzie dostarczane w przeliczeniu na 1 mieszkańca około 50 kg odpadów rocznie. Zgodnie z założeniami do PDGO mieszkańcy, a także niewielkie przedsiębiorstwa będą mogli dowozić nieodpłatnie odpady uciążliwe ze względu na swoje gabaryty lub (odpady wielkogabarytowe, opony, złom), ilość (odpady zielone, gruz budowlany) lub właściwości (odpady problemowe i niebezpieczne).

W wyniku przeprowadzonej analizy, stwierdzono możliwość i potrzebę połączenia PDGO z planowanymi stacjami przeładunkowymi, co znacznie poprawi zarządzanie systemem, poprawi jego funkcjonowanie i zdecydowanie ograniczy koszty eksploatacyjne. Zgodnie z obliczeniami na terenie działania MZC ekonomicznie uzasadniona jest budowa pięciu stacji przeładunkowych. Dla gmin Kudowa-Zdrój i Lewin Kłodzki, gdzie wytwarzanych jest średnio 25 Mg odpadów na dobę (roboczą) przy drogach transportu do 50 km (odległość maksymalna w rejonie obsługi), planowana jest budowa stacji przeładunkowej w Kudowie-Zdroju.

Sposób przeładunku oraz rozwiązania technologiczne stacji przeładunkowej będą dostosowane do wymagań operatora regionalnego (zarządzającego ZUO w Ścinawce Dolnej) i dysponowanego przez niego sprzętu transportowego. Standardowy projekt budowlany i technologiczny stacji przeładunkowej dostosowany zostanie do potrzeb stacji w Kudowie-Zdroju, a z uwagi na przyzwyczajenia mieszkańców oraz na zaplecze techniczne stacja przeładunkowa wraz z PDGO docelowo zostanie zlokalizowana na terenie bazy MZUP w Kudowie-Zdroju.

11.4. Sieć komunikacyjna

Sieć układu komunikacyjnego na terenie gminy Kudowa-Zdrój wynika z historycznego układu szlaków komunikacyjnych, dróg i ścieżek i nie spełnia swojej funkcji w zakresie prawidłowej obsługi komunikacyjnej gminy uzdrowskiej.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy, a także sprostanie oczekiwaniom mieszkańców oraz zapewnienie właściwych warunków dla rozwoju funkcji uzdrowskiej wymaga skorygowania podstawowego układu drogowego zgodnie z założeniami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego: dotyczy to głównie przełożenia biegu drogi krajowej poza pas zabudowań w kierunku południowym (obwodnica) oraz wykonanie drogi gminnej przez obręb Zakrze (na zachód od ul. Zdrojowej), która na odcinku od skrzyżowania z ulicą główną w rejonie ulicy Fabrycznej do skrzyżowania z ulicą 1 Maja w rejonie Osiedla Moniuszki ma przejąć funkcje drogi wojewódzkiej nr 387.

Drogi krajowe. Główną drogą w gminie jest droga krajowa nr 8, która jest częścią drogi międzynarodowej E-67. Przebiega ona przez południową część gminy – ciągiem:

- ulica Główna – Słone – granica państwa,

Długość drogi krajowej na terenie gminy to 4,2 km, zarządcą drogi jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział we Wrocławiu.

Droga stanowi szlak komunikacyjny pomiędzy dwoma centrami logistycznymi zlokalizowanymi we Wrocławiu oraz w Pradze a także trasę przejazdu autokarów turystycznych. Dużą liczbą ciężkich pojazdów (autokary, pojazdy masie powyżej 3,5 tony, ciągniki siodłowe z naczepami – tzw. tiry) powoduje uciążliwości w zakresie komunikacji, hałasu oraz negatywnie oddziałuje na środowisko.

Jezdnie były wielokrotnie modernizowane i obecnie posiadają dobrą nawierzchnię. Przebudowano skrzyżowanie z ulicą Zdrojową w celu zwiększenia bezpieczeństwa, wykonano chodnik na poboczu od centrum w kierunku przejścia granicznego. Jednak z uwagi

na liczbę pojazdów i ich charakterystykę konieczne są dalsze prace, mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa i zminimalizowanie oddziaływania.

Drogi wojewódzkie. Droga wojewódzka nr 387 biegnie od drogi nr 8 (skrzyżowanie z ulicą Zdrojową) uciągami ulic. Zdrojowej i 1 Maja w kierunku Radkowa przez Karłów. Stanowi oś ruchu turystycznego w Górach Stołowych, pomiędzy Polanicą-Zdrój a Kudową-Zdrój. Wzdłuż trasy zlokalizowane są główne atrakcje turystyczne: bazylika w Wambierzycach, Park Narodowy Gór Stołowych (Karłów, Szczelinie, Błędne Skały). Ruch turystyczny generuje duże natężenie ruchu na drodze w sezonie turystycznym, powodujące negatywne oddziaływanie na obszar uzdrowiska Kudowa-Zdrój.

Długość drogi wojewódzkiej nr 387 na terenie gminy wynosi 9,7 km w tym 3,2 km w obszarze zabudowanym. Droga w obszarze zabudowanym jest w stanie dobrym, częściowo wyremontowana, poza terenem zabudowanym stan techniczny drogi gwałtownie się pogarsza. Zarządcą drogi jest Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu (dawniej Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich we Wrocławiu - DZDW).

Stosownie do danych DZDW we Wrocławiu z roku 2005 natężenie ruchu w ciągu tej drogi kształtowało się na terenie miasta Kudowa-Zdrój następująco:

- SDR (średni dobowy ruch pojazdów) - 6482 pojazdów/dobę;

Na kolejne lata prognozy DZDW są następujące:

- 2010 r. SDR - 7578 pojazdów/dobę,
- 2015 r. SDR - 8793 pojazdów/dobę,
- 2020 r. SDR - 10112 pojazdów/dobę,
- 2025 r. SDR - 11527 pojazdów/dobę.

Natomiast w ciągu tej drogi, na odcinku Radków – Kudowa-Zdrój w 2005 roku zanotowano:

- SDR - 580 pojazdów/dobę.

Na kolejne lata dla tego odcinka prognozy DZDW są następujące:

- 2010 r. SDR - 671 pojazdów/dobę,
- 2015 r. SDR - 772 pojazdów/dobę,
- 2020 r. SDR - 881 pojazdów/dobę,
- 2025 r. SDR - 998 pojazdów/dobę.

Drogi lokalne. Pozostałe drogi to drogi lokalne, które są zarządzane przez gminę, o łącznej długości 43 km, w tym:

- drogi o nawierzchni twardej i ulepszonej o długości 36,7 km,
- drogi nie ulepszone (tłuczniowe) o długości 1,7 km,
- drogi gruntowe (wzmocnione żuzlem) o długości 4,3 km.

Jakość dróg lokalnych: 30 % jest w stanie dobrym, 50 % jest w stanie dostatecznym, a 20 % jest w złym stanie. Na terenie gminy istnieje wiele dróg gruntowych z przeznaczeniem do transportu wewnętrznego lub rolnego.

Ponadto na terenie gminy znajduje się 30 obiektów mostowych o łącznej długości 225 m.

Komunikacja autobusowa. Zważywszy na znaczne oddalenie od dużych aglomeracji, poziom komunikacji autobusowej dalekobieżnej jest dobrze rozwinięty. W regionie działają połączenia Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej. Połączenia do Kłodzka są kilkanaście razy dziennie.

PPKS posiada dogodne połączenia z większymi miastami, przede wszystkim z Wrocławiem, gdzie istnieje możliwość przesiadki do pozostałych aglomeracji. Ponadto z Kudowy-Zdrój odjeżdżają bezpośrednio autobusy do Gorzowa Wielkopolskiego, Nowego Sącza, Warszawy, Zgorzelca, Zielonej Góry.

Rys. 32. Jeden z przystanków PKS w Kudowie-Zdroju

Poza PPKS funkcjonują: prywatne linie relacji Kudowa-Zdrój - Łódź (1 raz dziennie), Kudowa-Zdrój - Kraków oraz Kudowa – Wrocław - Warszawa („Polski Express” – 1 raz dziennie).

W mieście nie funkcjonuje sieć połączeń miejskiego przedsiębiorstwa komunikacji. Rolę tę częściowo spełniają połączenia PPKS oraz prywatni przewoźnicy, którzy oferują przejazdy do przejścia granicznego, Karłowa czy Błędnych Skał.

Od niedawna na terenie miasta działa czeski przewoźnik CDS Nachod. Realizuje połączenia lokalne na terenie gminy (centrum – Pstrązna, centrum – Błędne Skały) oraz połączenia lokalne (Kudowa Zdrój – Nachodź, Kudowa-Zdrój – Kłodzko).

Komunikacja kolejowa. Komunikacja kolejowa oparta jest na połączeniu Kudowa-Zdrój - Kłodzko jest to linia niezelektryfikowana i dalej Kłodzko - Wrocław, ten odcinek jest zelektryfikowany. Kudowa-Zdrój jest stacją końcową linii kolejowej.

Dworzec PKP znajduje się na południowo-wschodnim obszarze gminy. Kolej wykorzystywana jest głównie w ruchu pasażerskim.

W latach 1998–2000 linia kolejowa była zawieszona na skutek zniszczeń powodziowych z 1998 roku. Po usilnych zabiegach władz samorządowych komunikacja na linii Kłodzko – Kudowa-Zdrój została przywrócona w 2000 roku.

Rys.33. Dworzec PKP w Kudowie-Zdroju

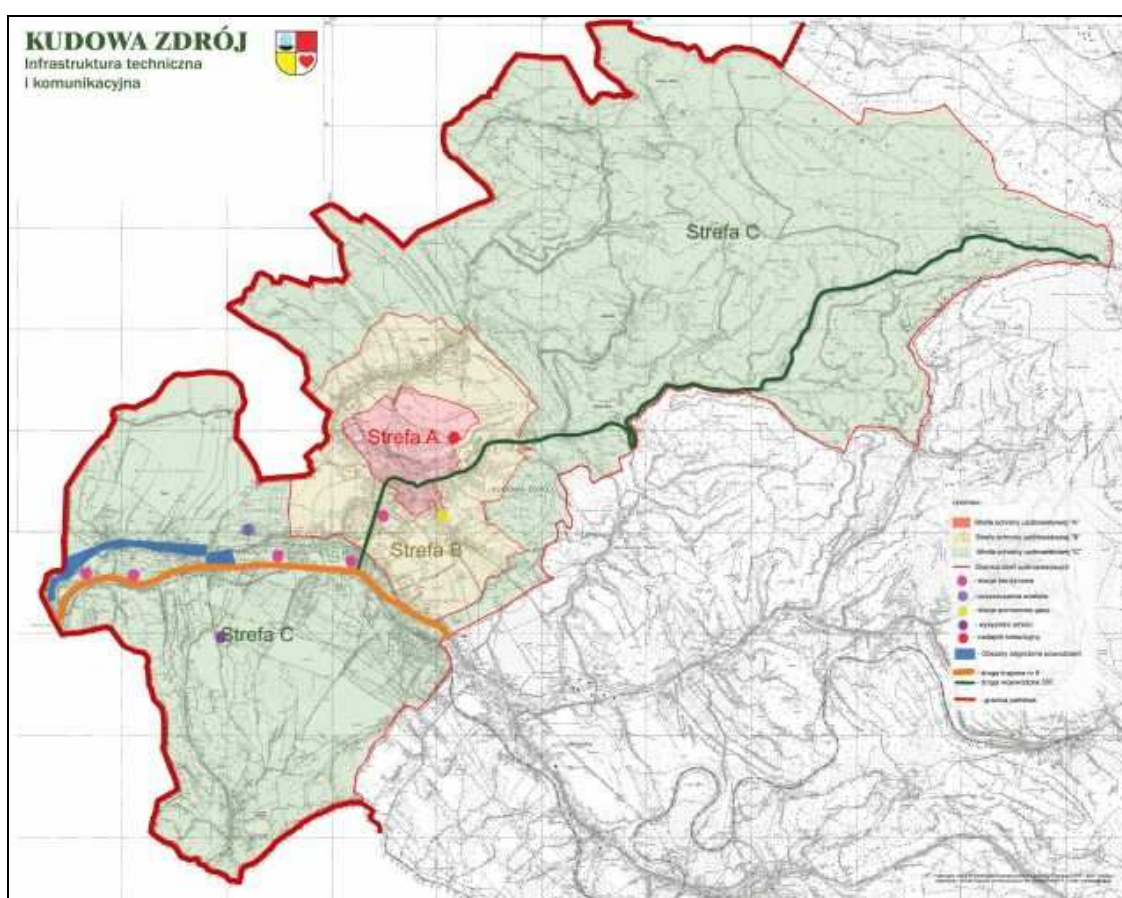
Sieć bezpośrednich połączeń kolejowych z okolicznymi miejscowościami jest dobrze rozwinięta. Do Lewina Kłodzkiego, Dusznik-Zdroju i Polanicy-Zdroju pociągi kursują kilka razy dziennie. Z Kudowy-Zdroju jest także bezpośrednie połączenia dalekobieżne z Wrocławiem, Lublinem, Helem. Możliwość przesiadki w punktach węzłowych, takich jak Kłodzko, czy Wrocław zwiększa znacznie możliwości podróżowania dalej w różnych kierunkach.

Dostępność gminy w ruchu lotniczym. W najbliższej okolicy gminy brak jest lotniska mogącego obsłużyć pasażerów z odległych miejsc, których docelowym miejscem dotarcia byłaby Kudowa-Zdrój. Najbliższe lotniska znajdują się we Wrocławiu (120 km od Kudowy-Zdroju) i w Pradze (170 km od Kudowy-Zdroju). W przypadku dobrze zorganizowanych połączeń z tymi lotniskami dostępność komunikacyjna Kudowy-Zdroju wzrośnie.

Rozbudowana sieć komunikacyjna na terenie gminy z drogą krajową nr 8 Warszawa-Kudowa-Zdrój, linią kolejową nr 309 Kłodzko – Kudowa-Zdrój oraz bliskość dużych miast, w tym Wrocławia, Pragi wraz z całą ich infrastrukturą (lotniska, obiekty kulturalne,

handlowe, atrakcje) sprawia, że Kudowa-Zdrój to miejsce o szerokich możliwościach rozwoju. To właśnie szybkość dostępu do obiektów lecznictwa uzdrowiskowego oraz obiektów obsługi uzdrowiska i ruchu turystycznego w dużej mierze zdecydowała o zainteresowaniu wypoczynkiem i lecznictwem w Kudowie-Zdroju (także wśród przyjezdnych z zagranicy).

Poniższa mapa pokazuje infrastrukturę techniczną, komunikacyjną oraz tereny zagrożenie powodzią na obszarze Gminy Kudowa-Zdrój; mapa stanowi także Załącznik nr 10 do niniejszego opracowania.

8. Mapa infrastruktury technicznej, komunikacyjnej oraz terenów zagrożonych powodzią na obszarze Kudowy-Zdrój

11.5. Pozostała infrastruktura techniczna

Gospodarka energetyczna. Gmina Kudowa-Zdrój, pod względem sieci i urządzeń energetycznych jest gminą strategiczną, zasilaną z węzłowej stacji transformatorowej 110/20

kV R – Kudowa, o mocy zainstalowanej 2 x 10 MVA. Stacja powiązana jest liniami przesyłowymi z 110 kV z Krajowym Systemem Energetycznym oraz z siecią energetyczną Republiki Czeskiej, co umożliwia wymianę energii między krajami.

Na terenie gminy energia rozprowadzana jest siecią rozdzielczą 20 kV (linie napowietrzne i kablowe) o łącznej długości około 40 km. Linie te zasilają 45 stacji transformatorowych 20/0,4 kV (słupowe i wewnętrzne) o mocy zainstalowanej około 7 MW.

Do odbiorców finalnych energia doprowadzana jest liniami kablowymi i napowietrznymi niskiego napięcia o łącznej długości 63,2 km. Zasilanie istniejącą siecią elektroenergetyczną zapewnia sprawne funkcjonowanie Kudowy-Zdroju i zaspokaja aktualne potrzeby mieszkańców.

Sieć gazowa. Od 1945 do 1980 roku Kudowa-Zdrój była zasilana gazem sztucznym (koksowniczym), gazociągiem średniego ciśnienia DN 80 z gazowni w Dusznikach-Zdroju, a długość sieci gazowej wynosiła około 15000 mb.

W roku 1993 został wybudowany gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Wrocław – Dańców wraz ze stacją redukcyjno pomiarową I stopnia o przepustowości 6000 Nm³/h. Następnie wybudowane zostały nowe gazociągi niskiego ciśnienia w ulicach: Głównej, Zdrojowej, 1 Maja, Nad Potokiem, Sikorskiego, Turystycznej, Spacerowej, Leśnej, Kombatantów oraz Chopina. Ponadto zbudowane zostały gazociągi średniego ciśnienia: rozprowadzający do 225 Dańców – Jeleniów, DN 150 Jeleniów – stacja redukcyjna pomiarowa II stopnia przy ulicy Słonecznej i Fabrycznej w ulicach Zdrojowej, 1 Maja, Słonecznej, Warszawskiej, Poznańskiej, Lubelskiej, Granicznej Kościuszki oraz Chrobrego.

Długość sieci gazowej wynosi obecnie:

- niskiego ciśnienia – 14,227 km,
- średniego ciśnienia – 25,752 km.

Natomiast łączna długość sieci gazowej niskiego i średniego ciśnienia wraz z przyłączami wynosi: 60,17 km.

Miasto Kudowa-Zdrój oraz wieś Jeleniów zasilane są gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50 z gazociągu magistralnego – w/c DN 300/p nom 6.3 Mpa (poprzez stację redukcyjno-pomiarową znajdującą się w miejscowości Dańczów – Jeleniów) gaz przesyłany jest gazociągiem DN 100 do stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia przy ulicy Fabrycznej oraz gazociągiem DN 150 do stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia przy ulicy Słonecznej, a stamtąd gazociągiem DN 150 do stacji redukcyjno-pomiarowej II stopnia przy ulicy Kościuszki.

W latach 1995–2002 w ramach programu ograniczania niskiej emisji zrealizowano rozbudowę gazociągów średniego i niskiego ciśnienia o długości 4,4 km. Następnie zmodernizowano 139 kotłowni węglowych i zastąpiono je gazowymi o łącznej mocy 19,3 MW. Na terenie Kudowy-Zdroju nie ma budynku komunalnego, który byłby opalany nieekologicznym paliwem, a wprowadzanie ogrzewania gazowego przyczyniło się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Tabela 7. Odbiorcy gazu na terenie Kudowy-Zdroju

1	łączna liczba odbiorców gazu	3 078
2	liczba odbiorców gazu z przeznaczeniem na ogrzewanie	517
3	liczba przemysłowych odbiorców gazu	22
4	liczba odbiorców handlowych	22
5	liczba odbiorców gazu w punktach usługowych	98

Zródło: Dolnośląski Operator Systemu Dystrybucji sp. z o.o.; opracowanie własne

Telekomunikacja. Gmina jest strefonizowana w stopniu bardzo dobrym. Na teren gminy jest doprowadzony światłowód, który gwarantuje dogodne warunki do rozwoju sieci telekomunikacyjnej. Dla potrzeb publicznych na terenie miasta zlokalizowane są aparaty telefoniczne na kartę. Poza siecią telefonii przewodowej, na terenie miasta działają także operatorzy telefonii komórkowej (Plus GSM, Era GSM, Orange GSM).

11.6. Zagrożenia ekologiczne

Zagrożenia środowiska naturalnego Gminy Kudowa-Zdrój wiążą się głównie z: mieszkalnictwem, komunikacją oraz produkcją. Innym rodzajem zagrożenia, niewynikającym bezpośrednio z działalności człowieka, jest zagrożenie powodziowe.

Degradacja środowiska – emisja hałasu. Podstawowe źródło degradacji środowiska na omawianym terenie jest związane z ruchem samochodowym. Degradacja środowiska z punktu widzenia emisji hałasu do środowiska jest głównie spowodowana przez nasilenie ruchu pojazdów samochodowych na ulicach przebiegających przez Kudowę-Zdrój.

Dopuszczalna wartość 45 dB(A) równoważnego poziomu dźwięku została znacząco przekroczona w pobliżu skrzyżowania ul. Zdrojowej z ul. 1 Maja, o 16 dB(A). Na stanowiskach pomiarowych przy ul. Słonecznej i przed Pijalnią Wód Mineralnych uzyskane wartości osiągnęły górną granicę poziomu hałasu dopuszczanego przez normy. Gorsze warunki klimatu akustycznego obserwowane są wzdłuż całej ulicy Zdrojowej, a szczególnie w strefie B ochrony uzdrowskiej.

Jednak badania przeprowadzone na terenie uzdrowska wykazały, że średni równoważny poziom dźwięku obliczony dla terenu strefy A ochrony uzdrowskiej w Kudowie-Zdroju, z wyłączeniem pasów wzdłuż głównych ulic, nie przekracza dopuszczalnych w tym zakresie norm. Zgodnie ze skalą zagrożenia hałasem komunikacyjnym opracowaną przez Państwowy Zakład Higieny, która wykorzystuje również oceny subiektywne, teren większości uzdrowska Kudowa-Zdrój cechuje się małą uciążliwością hałasu ($L_{Aeq} < 52$ dB).

Stosownie do zapisów uchwały (nr XX/134/08 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 29 lutego 2008 roku) w sprawie zmiany Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (WPI) Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2005-2010, planowany jest remont drogi ul. Główna - Polna; ponadto do WPI wprowadzono zadanie pod nazwą "Polsko-czeskie połączenia drogowe dla ruchu pieszego, rowerowego oraz samochodowego na Pograniczu Kłodzkim". Inwestycje te wpłyną znacząco na poprawę komunikacji i bezpieczeństwa ruchu a także usprawnią funkcjonowanie uzdrowska, bowiem poprawa nawierzchni dróg będzie miała bezpośrednie przełożenie na zmniejszenie się hałasu komunikacyjnego.

Więcej informacji o natężeniu hałasu zawartych jest w Rozdziale 12.2 niniejszego opracowania.

Składowisko odpadów. Badania monitoringowe na składowisku prowadzone są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9.12.2002 roku, raz na 3 miesiące i obejmują:

- badanie wód podziemnych;
- badanie wód powierzchniowych;
- osiadanie skarpy (stateczność);
- opad atmosferyczny;
- rodzaje i strukturę deponowanych odpadów.

Zgodnie z wynikami badań za czwarty kwartał 2007 roku, wskazuje się na możliwość negatywnego oddziaływania składowiska na jakość wód podziemnych, o czym świadczy trend wzrostowy sumy związków WWA.

Likwidacja składowiska stanowi zadanie priorytetowe dla miasta. Zgodnie z decyzją Wojewody Dolnośląskiego, z dnia 12 grudnia 2007 roku, termin zaprzestania przyjmowania odpadów do składowania został ustalony do dnia 31 grudnia 2009 roku.

Docelowo składowiskiem odpadów dla Kudowy-Zdroju będzie składowisko w Ścinawce Dolnej na terenie Gminy Radków, gdzie są odpowiednie warunki również dla powstania Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów.

Więcej informacji o gospodarce odpadami, w tym o składowisku odpadów znajduje się w Rozdziale 11.3 niniejszego opracowania.

Zagrożenie dla ujęć wody. Zbiornik wody pitnej „Dańczówka” zlokalizowano w mało zurbanizowanej okolicy, na terenie Gminy Kudowa-Zdrój, gdzie istniejące nieliczne gospodarstwa zanikały naturalnie. Po podziale gminy zbiornik oraz Stacja Uzdatniania Wody znalazły się na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Porozumienie podpisane wówczas między gminami nie jest w pełni respektowane. Tereny powyżej zbiornika - leżące w strefie ochrony pośredniej zostały przeznaczone pod zabudowę. W projekcie planu zagospodarowania terenu Gminy Lewin Kłodzki zakłada się przeznaczenie terenów powyżej zbiornika pod usługi turystyczne. W związku z tym istnieje zagrożenie zanieczyszczeniem (kilkakrotnie zbiornik był wyłączany z eksploatacji ze względu na przekroczenie dopuszczalnych parametrów biologicznych i chemicznych). Zagrożone jest istnienie zbiornika jako zbiornika wody pitnej lub konieczna jest zmiana technologii uzdatniania wody.

Również teren powyżej ujęć Błażejowickich może ulec powolnej urbanizacji, co może w przyszłości spowodować konieczność uzdatniania wody z ujęć Karłowsko-Błażejowickich. Pewnym niebezpieczeństwem dla jakości wody może być budowa nowych oraz zasiedlanie budynków (zwłaszcza jako lokale socjalne) w pobliżu zbiorników wyrównawczych (Lubelska, Leśna).

Innym poważnym zagrożeniem dla ujęć jest zmiana klimatu. Coraz częściej występujące długie, suche lata powodują obniżanie zwierciadła wód gruntowych, co skutkuje okresowym, znacznym zmniejszeniem wydajności ujęć.

Dlatego planuje się uruchomienie rezerwowych ujęć wód podziemnych - studni nr X w Jeleniowie, co wiąże się z koniecznością modernizacji Stacji Uzdatniania Wody w Dańczowie oraz budową rurociągu tłoczego ze studni w Jeleniowie do SUW w Dańczowie. Stosownie do zapisów uchwały nr XX/134/08 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 29 lutego 2008 roku w sprawie zmiany Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (WPI) Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2005-2010, do roku 2010 wykonane ma zostać zadanie inwestycyjne pod nazwą „Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Dańczowie z wykorzystaniem studni nr X w Jeleniowie”.

Więcej informacji o gospodarce wodnej znajduje się w Rozdziale 11.1 niniejszego opracowania.

Zagrożenie powodziowe. Na obszarze miasta Kudowa-Zdrój terenami zagrożonymi zalaniem wodami powodziowymi są:

- przy potoku Trzemeszna (strefa A i B uzdrowiska): Park Zdrojowy, ulica Kościuszki 2, parking przed basenem „Wodny Świat” oraz Sanatorium „Bristol”, ulice Okrzei i 1 Maja;
- przy rzece Klikawa (strefa B i C uzdrowiska): ulice Słone i Nad Potokiem od ul. Buczka w kierunku Słonego.

Stosowane w gminie zabezpieczenia przed powodzią uwzględniają konieczność minimalizowania ingerencji w środowisko. Działania zapobiegawcze polegają głównie na czyszczeniu i udrażnianiu przepustów i rowów melioracyjnych.

W ramach ochrony strefy A uzdrowiska planowana jest odbudowa zbiornika przeciwrumoszowego i przeciwpowodziowego na potoku Trzemeszna; przy opracowaniu koncepcji zbiornika gmina współpracowała z dyrekcją Parku Narodowego Gór Stołowych. W związku z planowanym pozyskaniem środków na powyższą inwestycję z UE, budowę przewiduje się na lata 2010-2016.

Ponadto ochronę przeciwpowodziową stanowi również zbiornik wody „Dańczówka”. Wcześniejsze spuszczenie wody z powyższego zbiornika pozwoliło zmniejszyć zagrożenie zalaniem terenów w Słonym w 1998 roku, gdy zalaniu uległy Polanica-Zdrój i Duszniki-Zdrój.

Inne elementy mogące mieć negatywny wpływ na środowisko. Poza wymienionymi już zagrożeniami środowiska naturalnego, istnieją na obszarze uzdrowiska Kudowa-Zdrój elementy infrastruktury technicznej, które należy sukcesywnie i docelowo wyeliminować z obszaru strefy „B” ochrony uzdrowiskowej, a znajdujące się w sąsiedztwie strefy „A”, w tym:

- maszt – przekaźnik radiowo telewizyjny usytuowany w bezpośrednim sąsiedztwie strefy „A” na „górze parkowej”,
- anteny przekaźnikowe telefonii komórkowej znajdujące się na obiektach i budowlach zlokalizowanych w strefie „A” ochrony uzdrowiskowej (komin przy zakładzie przyrodolecznictwa),
- stacje benzynowe zlokalizowane w strefie „B” lecz w odległości mniejszej niż 500 m od granic ze strefą „A”.

Również pewne zagrożenie mogą stanowić zjawiska towarzyszące rozwojowi przestrzennemu i urbanizacji gminy tj.: budowa nowych dróg, utwardzanie coraz większych powierzchni terenu, rabunkowa i nieuporządkowana gospodarka zasobami środowiska naturalnego itp.

Władze gminy mają na uwadze powyższe zagrożenia, dlatego od lat prowadzona jest prouzdrowiskowa polityka rozwoju gminy z zachowaniem naturalnych warunków środowiskowych oraz z zachowaniem poprawności funkcjonalno-przestrzennego układu uzdrowiska Kudowa-Zdrój.

12.

INFORMACJE O STANIE CZYSTOŚCI POWIETRZA I NATĘŻENIU HAŁASU

Zgodnie z art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), gmina, która występuje o nadanie obszarowi statusu uzdrowiska winna spełniać określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska. Kudowa-Zdrój spełnia wymienione wymagania środowiskowe, co zostało szczegółowo przedstawione w poniższych punktach niniejszego rozdziału.

12.1. Stan czystości powietrza

Do uzyskania przez klimat Kudowy-Zdrój świadectwa potwierdzającego jego właściwości lecznicze (patrz Załącznik nr 5), niezbędne było określenie zanieczyszczenia jej powietrza poprzez ocenę poziomów stężeń składników szkodliwych, z uwzględnieniem dopuszczalnych poziomów tych składników w powietrzu, zgodnie z rozporządzeniami Ministra Środowiska:

- 1) z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798);
- 2) z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796).

Oceny stanu sanitarnego powietrza dokonał, na podstawie danych ze stałej stacji pomiarowej zanieczyszczenia powietrza zlokalizowanej w strefie A/B ochrony uzdrowiskowej przy ul. Słonecznej a nadzorowanej przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu, zespół pracowników Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55 w następującym składzie:

- prof. dr hab. Krzysztof Błażejczyk,
- dr Magdalena Kuchcik,
- dr Anna Beata Adamczyk,
- dr Jarosław Baranowski,
- Jakub Szmyt.

Ponadto pracownicy Instytutu przeanalizowali także dostępne opracowania dotyczące środowiska Kudowy-Zdroju znajdujące się w Urzędzie Miasta.

Z prac powyższego zespołu powstał dokument stanowiący załącznik nr 5 do niniejszego opracowania pod nazwą „Właściwości lecznice klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, gdzie w Rozdziale 6 pod tytułem: „Stan sanitarny powietrza” zawarto wyniki badań i analiz Instytutu.

Na podstawie przedstawionych w powyższym dokumencie wyników badań, można stwierdzić, że czystości powietrza w Kudowie-Zdroju, poza ozonem, spełnia normy sanitarne przewidziane dla uzdrowisk. Z uwagi na stale rozwijający się ruch kołowy oraz wciąż dużą „niską emisję” zanieczyszczeń zdarzają się jednak okresowo zwiększone emisje pyłów i gazów do atmosfery, dlatego też należy kontynuować stały monitoring jakości powietrza oraz podjąć dalsze działania ograniczające emisje zanieczyszczeń.

12.2. Natężenie hałasu

Do uzyskania przez klimat Kudowy-Zdrój świadectwa potwierdzającego jego właściwości lecznicze (patrz Załącznik Nr 5) niezbędne było określenie poziomu hałasu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841).

Oceny klimatu akustycznego Kudowy-Zdroju, na podstawie badania natężenia hałasu przeprowadzonego w dniach 4 i 5 czerwca 2008 roku oraz 25 lipca 2008 roku, dokonał zespół pracowników Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55 w następującym składzie:

- prof. dr hab. Krzysztof Błażejczyk,
- dr Magdalena Kuchcik,
- dr Anna Beata Adamczyk,
- dr Jarosław Baranowski,
- Jakub Szmyt.

Ponadto pracownicy Instytutu przeanalizowali także dostępne opracowania dotyczące środowiska Kudowy-Zdroju znajdujące się w Urzędzie Miasta.

Z prac powyższego zespołu powstał dokument stanowiący załącznik nr 5 do niniejszego opracowania pod nazwą „Właściwości lecznice klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, gdzie w Rozdziale 7 pod tytułem: „Klimat akustyczny” zawarto wyniki badań.

Badania przeprowadzone na terenie uzdrowiska wykazały, że średni równoważny poziom dźwięku obliczony dla terenu strefy A ochrony uzdrowskiej w Kudowie-Zdroju, z wyłączeniem pasów wzdłuż głównych ulic, nie przekracza dopuszczalnych w tym zakresie norm. Zgodnie ze skalą zagrożenia hałasem komunikacyjnym opracowaną przez Państwowy Zakład Higieny, która wykorzystuje również oceny subiektywne, teren większości uzdrowiska Kudowa-Zdrój cechuje się małą uciążliwością hałasu ($LA_{eq} < 52$ dB).

Natomiast, jeśli chodzi o tereny miasta, w których dopuszczalne normy hałasu zostały przekroczone (dotyczy to obszarów leżących wzdłuż głównych ulic) zalecane są działania w zakresie:

- ograniczenia emisji akustycznej podstawowych źródeł hałasu, głównie komunikacji samochodowej a w szczególności samochodów ciężarowych, dotyczy to głównie ulicy Zdrojowej, Granicznej, 1 Maja i ulic przyległych;

- poprawy stanu technicznego dróg;
- ograniczenie ruchu pojazdów szczególnie uciążliwych oraz niesprawnych technicznie;
- na najbardziej narażonych na hałas odcinkach dróg można rozważyć również zastosowanie ekranów akustycznych, najlepiej tzw. „zielonych ekranów”, które będą tłumić hałas, ale również poprawią estetykę zieleni miejskiej.

Władze gminy mają na uwadze powyższe wskazania. Stosownie do zapisów uchwały (nr XX/134/08 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 29 lutego 2008 roku) w sprawie zmiany Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (WPI) Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2005-2010, planowany jest remont drogi ul. Główna – Polna; ponadto do WPI wprowadzono zadanie pod nazwą ”Polsko-czeskie połączenia drogowe dla ruchu pieszego, rowerowego oraz samochodowego na Pograniczu Kłodzkim”. Inwestycje te wpłyną znacząco na poprawę komunikacji i bezpieczeństwa ruchu a także usprawnią funkcjonowanie uzdrowiska, bowiem poprawa nawierzchni dróg będzie miała bezpośrednie przełożenie na zmniejszenie się hałasu komunikacyjnego.

Z uwagi na fakt, że poziom podstawowych zanieczyszczeń powietrza jest poniżej obowiązujących norm sanitarnych, poziom hałasu na terenie uzdrowiska z wyłączeniem wąskich pasów wzdłuż głównych ulic, nie przekracza dopuszczalnych norm, a natężenie pól elektromagnetycznych nie zagraża zdrowiu pacjentów (badanie poziomu pól elektromagnetycznych na terenie uzdrowiska Kudowa-Zdrój wykonano w Laboratorium Wzorców i Metrologii Pola Elektromagnetycznego Politechniki Wrocławskiej; pomiary wykonano 14 lipca 2008 roku; Rozdział 8 pod tytułem: ”Pola elektromagnetyczne” w opracowaniu: „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”), klimat Kudowy-Zdroju uzyskał świadectwo potwierdzające jego właściwości lecznicze, wydane przez organ upoważniony – Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55.

„Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu”, wydane w dniu 27 sierpnia 2008 roku wraz z dokumentem pod nazwą „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, stanowią Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

13.

PODSUMOWANIE

Operat uzdrowiskowy ma stanowić podstawową dokumentację uzdrowiska, zawierającą kompleksową wiedzę o danej miejscowości uzdrowiskowej. Zakres merytoryczny operatu szczegółowo przedstawia Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399) oraz odpowiednie rozporządzenia Ministra Zdrowia.

W niniejszym opracowaniu dotyczącym jednego z najstarszych uzdrowisk w kraju i Europie – Kudowy-Zdroju przedstawiono ogólną charakterystykę miejscowości, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury technicznej oraz innych działalności prowadzonych na obszarze gminy, tak aby na tym tle ukazać jej działalność leczniczą. Opis działalności leczniczej zawiera charakterystykę poszczególnych zakładów i urządzeń leczniczych, obsadę kadry medycznej oraz kierunki lecznicze. Istotną rzeczą zawartą w niniejszym opracowaniu jest opis zagospodarowania przestrzennego obszaru ochrony uzdrowiskowej z uwzględnieniem poszczególnych stref ochrony uzdrowiskowej. W sposób informacyjny natomiast, scharakteryzowane zostały właściwości lecznicze kopalni i klimatu, bowiem szczegółowe informacje w tej materii zawierają poszczególne opracowania dołączone do niniejszego operatu.

Zgodnie z obowiązującą w kraju wyżej przytoczoną Ustawą oraz na podstawie przeprowadzonej analizy gminnej przestrzeni kulturowej i przyrodniczej, z uwzględnieniem

aktualnej infrastruktury turystyczno-uzdrowiskowej, aktualnych uwarunkowań planistyczno-przestrzennych, gmina spełnia łącznie następujące warunki:

- **posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych;** najcenniejszym zasobem naturalnym omawianego obszaru i jednocześnie jedyną kopaliną wydobywaną na nim, są wody lecznicze; wody lecznicze uzdrowiska należą do szczaw wodorowęglanowo-sodowo-wapniowych. Obecnie w Kudowie-Zdroju wody eksploatowane są z czterech ujęć - z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO”, odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI”, z ujęcia „GÓRNE” i z odwiertu „K-200”. Wszystkie te wody otrzymały świadectwa (Nr1/KZ, Nr2/KZ, Nr3/KZ i Nr 4/KZ wydane przez jednostkę upoważnioną tj. OBiKŚ w Katowicach) potwierdzające ich właściwości lecznicze, które stanowią Załączniki od nr 1 do nr 4 do niniejszego operatu.
- **posiada klimat o potwierdzonych właściwościach leczniczych;** klimat i bioklimat Kudowy-Zdroju cechuje się właściwościami leczniczymi i profilaktycznymi, które mogą być wykorzystywane w leczeniu klimatycznym chorób reumatologicznych, ortopedycznourazowych, kardiologicznych (przede wszystkim nadciśnienia) oraz układu oddechowego. Klimat Kudowy-Zdrój uzyskał świadectwo potwierdzające jego właściwości lecznicze, wydane przez organ do tego upoważniony, to jest Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie przy ulicy Twardej 51/55, dnia 27 sierpnia 2008 roku; „Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu” wraz z opracowaniem „Właściwości lecznicze klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój” stanowi Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania;
- **na jej obszarze znajdują się zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego;** uzdrowisko Kudowa-Zdrój świadczy usługi balneologiczne, mając do dyspozycji sanatoria, szpitale uzdrowiskowe, pijalnię wód mineralnych, zakład przyrodolecznicy, przychodnie, obiekty rekreacyjne, sale gimnastyczne i obiekty kulturalne; zakładami lecznictwa uzdrowiskowego są szpitale uzdrowiskowe, sanatoria uzdrowiskowe oraz przychodnie uzdrowiskowe; szczegółowa charakterystyka poszczególnych zakładów i urządzeń leczniczych zawarta została w Rozdziale 8 niniejszego opracowania;

- **spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska;** oceny stanu sanitarnego powietrza, dokonał na podstawie danych ze stałej stacji pomiarowej zanieczyszczenia powietrza zlokalizowanej w strefie A/B ochrony uzdrowskiej przy ul. Słonecznej a nadzorowanej przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu, zespół pracowników Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie; z prac powyższego zespołu powstał dokument stanowiący Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania pod nazwą „Właściwości lecznice klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój”, gdzie w Rozdziale 6 pod tytułem: „Stan sanitarny powietrza” zawarto wyniki badań i analiz; na podstawie zaprezentowanych wyników można stwierdzić, że stan czystości powietrza spełnia normy sanitarne przewidziane dla uzdrowisk; ten sam zespół pracowników dokonał oceny klimatu akustycznego Kudowy-Zdroju, na podstawie badania natężenia hałasu przeprowadzonego w dniach 4 i 5 czerwca 2008 roku oraz 25 lipca 2008 roku; na podstawie powyższych badań stwierdzono, że warunki akustyczne uzdrowiska Kudowa-Zdrój są korzystne dla leczenia klimatycznego, bowiem w punktach pomiarowych usytuowanych na terenie uzdrowiska, z dala od ruchliwych ulic, nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm wartości poziomu hałasu; w dokumencie „Właściwości lecznice klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój” stanowiącym Załącznik nr 5 do niniejszego opracowania, w Rozdziale 7 pod tytułem: „Klimat akustyczny” zawarto wyniki tych badań;
- **posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, oraz prowadzi gospodarkę odpadami;** charakterystyka poszczególnych elementów infrastruktury technicznej zawarta została w Rozdziale 11 niniejszego opracowania.

Spełnienie powyższych założeń daje podstawy do stwierdzenia, że utrzymanie i rozwój lecznictwa uzdrowskiego jest niezagrażone i w połączeniu z intensywnym rozwojem turystyki leczniczej warunkuje dalszy rozwój Gminy Kudowa-Zdrój jako uzdrowiska.

14.

DATA SPORZĄDZENIA I PODPIS BURMISTRZA

Data sporządzenia operatu uzdrowiskowego:	
Podpis Burmistrza Kudowy-Zdrój:	

Operat sporządzono we współpracy z:

Zachodnim Centrum Konsultingowym
„Euro Invest” Sp. z o.o.

Poznań

ul. Przemysłowa 50 G
tel., faks +48 (61) 833 12 59
e-mail: poznan@euroinvest.pl
www.euroinvest.pl

Gorzów Wlkp.

ul. Sikorskiego 111/307
tel. +48 (95) 720 89 99
faks +48 (95) 720 89 98
e-mail: info@euroinvest.pl

15.

SPIS LITERATURY

1. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (DZ.U. z 2005 r. nr 167, poz. 1399);
2. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DZ.U.2004 Nr 92, poz.880);
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13.04.2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. nr 80, poz. 565);
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798);
5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796);
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841);
7. Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 14 stycznia 2008 r. w sprawie wykazu jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu (Dz.Urz.MZ.08.01.04 z dnia 29 lutego 2008 r.);
8. Decyzja Nr 4 Ministra Zdrowia, z dnia 16.10.2007 r. (znak: MZ-OZU-521-11260-3/GR/07), udzielająca Ośrodkowi Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach prawa do

- wydawania gminom świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych na podstawie przeprowadzonych badań;
9. Decyzja Ministra Zdrowia (Decyzja Nr 2, MZ-OZU-521-10740/GR/07) udzielająca Instytutowi Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk, uprawnienia do wydawania gminom świadectw potwierdzających właściwości lecznicze klimatu na podstawie przeprowadzonych badań;
  10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 lutego 2007 roku w sprawie zasad kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (Dz. U. Nr 44, poz. 285);
  11. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 lipca 1967 roku w sprawie wykazu miejscowości uznanych za uzdrowiska (1967 M. P. Nr 45 poz. 228);
  12. Plan Gospodarki Odpadami dla gmin Międzygminnego Związku Celowego powołanego dla stworzenia Wspólnego Systemu Gospodarki odpadami w Powiecie Kłodzkim; Wrocław 2004 rok;
  13. „Kudowa - źródło, miasto i ludzie” praca zbiorowa, Kłodzko 2002 rok;
  14. Tymczasowy Statut Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, Uchwała nr XLVIII/295/2006 Rady Miasta w Kudowie-Zdroju z dnia 17 marca 2007 roku;
  15. Uchwała nr XXII/154/96 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 30 sierpnia 1996 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta;
  16. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Kudowy-Zdroju, Jelenia-Góra 1995 rok;
  17. Strategia Rozwoju Gminy Kudowa-Zdrój oraz Rozwoju Produktów Turystycznych, Warszawa 2003 rok;
  18. Inwentaryzacja przyrodnicza województwa dolnośląskiego miasta Kudowa-Zdrój, Wrocław 2002 rok;
  19. Decyzja Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12.12.2007 roku dotycząca zamknięcia składowiska odpadów innych niż niebezpieczne w Kudowie-Zdroju; Ustalająca termin zaprzestania przyjmowania odpadów składowania do dnia 31.12.2009 roku.
  20. Decyzja Starostwa Powiatowego w Kłodzku (znak: OŚR 6223-57/03) z dnia 26.09.2003 roku; pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wody w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych z terenu miasta Kudowa-Zdrój do potoku Klikawa;
  21. Uchwała nr XX/134/08 Rady Miejskiej w Kudowie-Zdroju z dnia 29 lutego 2008 roku, w sprawie zmiany Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2005-2010;

22. Właściwości lecznice klimatu Uzdrowiska Kudowa-Zdrój, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2008 rok;
23. Raport z badań przeprowadzonych w celu wydania świadectwa Nr1/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze wody z odwiertu Nr 2 „MONIUSZKO” w miejscowości Kudowa-Zdrój wraz z opinią dotyczącą właściwości leczniczych wody, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach lipiec 2008 rok;
24. Raport z badań przeprowadzonych w celu wydania świadectwa Nr2/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze wody z odwiertu Nr 3 „MARCHLEWSKI” w miejscowości Kudowa-Zdrój wraz z opinią dotyczącą właściwości leczniczych wody, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach lipiec 2008 rok;
25. Raport z badań przeprowadzonych w celu wydania świadectwa Nr3/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze wody z ujęcia „GÓRNE” w miejscowości Kudowa-Zdrój wraz z opinią dotyczącą właściwości leczniczych wody, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach lipiec 2008 rok;
26. Raport z badań przeprowadzonych w celu wydania świadectwa Nr4/KZ potwierdzającego właściwości lecznicze wody z odwiertu „K-200” w miejscowości Kudowa-Zdrój wraz z opinią dotyczącą właściwości leczniczych wody, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach lipiec 2008 rok;
27. Informacja o wskazaniach do leczenia w uzdrowisku, Naczelny Lekarz Uzdrowiska w Kudowie-Zdroju; Kudowa-Zdrój sierpień 2008 rok;
28. Rejestr zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego funkcjonujących na terenie uzdrowiska Kudowa-Zdrój; wraz z załącznikami:
  - Regulamin organizacyjny Pijalni Wód Mineralnych;
  - Regulamin organizacyjny „Zakładu Przyrodoleczniczego”;
  - Regulamin organizacyjny Szpitala Uzdrowiskowego nr I Pawilon „Zameczek”;
  - Regulamin organizacyjny Szpitala Uzdrowiskowego nr I Pawilon „Polonia”;
  - Regulamin organizacyjny Szpitala Uzdrowiskowego nr II Pawilon „Koga”;
  - Regulamin organizacyjny Szpitala Uzdrowiskowego nr II Pawilon dla Dzieci „Jagusia”;
  - Regulamin organizacyjny Sanatorium Uzdrowiskowego nr V „Zacisze”;
  - Regulamin organizacyjny Sanatorium MSWiA „Bristol”
  - Regulamin organizacyjny 24 Wojskowego Szpitala Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjnego”;

- Naczelnny Lekarz Uzdrawiska w Kudowie-Zdroju; Kudowa-Zdrój 2008 rok;
29. Informacja o infrastrukturze technicznej w Kudowie-Zdroju, Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Kudowie-Zdroju, w tym: Charakterystyka oczyszczalni ścieków w Kudowie-Zdroju, sierpień 2008 rok;
  30. Informacja o gospodarce odpadami, Miejskie Zakłady Użyteczności Publicznej w Kudowie-Zdroju, marzec 2008 rok;
  31. Informacja o natężeniu ruchu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 387, Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, marzec 2008 rok;
  32. Informacja o natężeniu ruchu w ciągu drogi krajowej nr 8, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oddział Wrocław, marzec 2008 rok;
  33. Informacje dotyczące sieci gazowej na terenie Gminy Kudowa-Zdrój, Dolnośląski Operator Systemu dystrybucyjnego, Zakład Dystrybucji gazu Wałbrzych, sierpień 2008 rok;
  34. Dane powiatowe; Źródło: Województwo Dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2007, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2008 r.;
  35. Strony internetowe (<http://>):
    - kudowa.pl,
    - kudowazdroj.com.pl,
    - kudowazdroj.pl
    - zuk-sa.pl,
    - bip.kudowa.pl,
    - stat.gov.pl,
    - mz.gov.pl,
    - ziemiaklodzka.pl,
    - powiat.klodzko.pl.

16.

SPIS RYSUNKÓW I INNYCH GRAFIK

Rys.1.	Góry Stołowe	10
Rys.2.	Park Narodowy Gór Stołowych	11
Rys.3.	Historyczna Kudowa-Zdrój	17
Rys.4.	Miasto Kudowa-Zdrój	18
Rys.5.	Kaplica Czaszek	19
Rys.6.	Park Zdrojowy w roku 1900	19
Rys.7.	Hala spacerowa w 1912 roku	20
Rys.8.	Obecnie – Teatr „Pod Blachą”	20
Rys.9.	Pijalnia Wód Mineralnych w 1961 roku	21
Rys.10.	Pijalnia Wód mineralnych obecnie	21
Rys.11.	Skansen Kultury Ludowej	22
Rys.12.	Muzeum Ruchomej Szopki	23
Rys.13-14.	Park Zdrojowy	25
Rys.15-16.	Basen „Wodny Świat”	37
Rys.17.	Pawilon „Zameczek”	105
Rys.18.	Pawilon „Polonia”	108
Rys.19.	Budynek „Łazienki I”	111
Rys.20.	Budynek „Łazienki II”	112
Rys.21.	Pawilon „Koga”	118
Rys.22.	Pawilon dla Dzieci „Jagusia”	121
Rys.23.	Sanatorium MSWiA „Bristol”	124
Rys.24.	24 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny	128

Rys.25.	Pawilon „Zacisze”	133
Rys.26-27.	Pijalnia Wód Mineralnych	136
Rys.28-29.	Park Zdrojowy	138
Rys.30-31.	Basen „Wodny Świat”	141
Rys.32.	Jeden z przystanków PKS w Kudowie-Zdroju	189
Rys.33.	Dworzec PKP w Kudowie-Zdroju	190

17.

SPIS TABLIC

Tab.1. Liczba mieszkańców Gminy Kudowa-Zdrój	28
Tab.2. Ruch naturalny ludności	29
Tab.3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	30
Tab.4. Podmioty gospodarki wg wybranych sekcji	31
Tab.5. Zestawienie mpzp obowiązujących na terenie Gminy Kudowa-Zdrój	53
Tab.6. Ogólna zdolność bazy zabiegowej oraz zaplanowane zabiegi w okresie od 01.01.2008 r. do 31.12.2008 r. – ZUK SA Kudowa-Zdrój	116
Tab.7. Odbiorcy gazu na terenie Kudowy-Zdroju	193

18.

SPIS MAP

1. Mapa Kudowy-Zdroju	15
2. Mapa położenia Gminy Kudowa-Zdrój	49
3. Mapa zasobów przyrodniczych Kudowy-Zdroju	52
4. Mapa infrastruktury technicznej, komunikacyjnej oraz terenów zagrożonych powodzią na obszarze Kudowy-Zdrój	52/191
5. Mapa układu stref „A”, „B”, „C” ochrony uzdrowskiej	64
6. Mapa strefy „A” wraz z infrastrukturą uzdrowską	104
7. Mapa obszaru górniczego „Kudowa”	162

19.

ZAŁĄCZNIKI

1. Załącznik nr 1. Wykaz pomników przyrody na terenie Kudowy-Zdroju.
2. Załącznik nr 2. Umowa koncesyjna .
3. Załącznik nr 3. Decyzje uprawniające do eksploatacji wód leczniczych z obszaru górniczego „Kudowa”.
4. Załącznik nr 4. Świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze wód mineralnych .
5. Załącznik nr 5. Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu.

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

6. Załącznik nr 6. Mapa układu stref ochrony uzdrowiskowej Kudowy-Zdroju, skala 1:25000.
7. Załącznik nr 7. Mapa zasobów środowiska przyrodniczego Kudowy-Zdroju, skala 1:25000.
8. Załącznik nr 8. Mapa strefy A wraz z infrastrukturą uzdrowiskową, skala 1:5000.
9. Załącznik nr 9. Mapa obszaru i terenu górniczego „Kudowa”, skala 1:10000.
10. Załącznik nr 10. Mapa infrastruktury technicznej, komunikacyjnej oraz terenów zagrożonych powodzią na obszarze Kudowy-Zdrój, skala 1: 25000.
11. Załącznik nr 11. Mapa stref ochrony uzdrowiskowej „A” i „B” Kudowy-Zdrój, skala 1:5000.